

ÖTVENEGY ESZTENDŐ MÚLTÁN*

Az ötvenhatos forradalom ötvenegyedik évfordulója, úgy tetszik két tekintetben is tanulságokkal szolgál: először a magyar történelem egyik – világ-történelmi tekintetben is – kiemelkedő eseménye előtt mindig fejet kell hajtanunk és tanítását mindig fel kell idéznünk, másodszor: egy esztendővel vagyunk túl a fél évszázados évfordulón és a tavalyi évfordulónak, az azóta eltelt esztendőnek is vannak tanulságai. Lássuk először talán az első megfontolást érdemlő tényezőt: azt, hogy legalábbis az én megítélésem szerint, miként érvényesültek 1956 eszméi, miként érvényesültek a magyar forradalom és szabadságharc tanulságai és tanításai. Történészek és publicisták dolga, hogy számot vesse-
senek azzal, vajon egy nagyszabású történelmi esemény stratégiai céljaiból mi minden valósul meg és mi marad megvalósulatlanul az idők során: egy évtized vagy fél évszázad múltán. Annak idején az 1848-1849-es szabadságharc fél évszázados vagy évszázados évfordulóin is történtek ilyen számve-
tések, például abban a tekintetben, hogy a március 15-én meghirdetett Tizenkét pont törekvéseinek és követelményeinek milyen mértékben szereztek érvényt a változó idők. Az ötvenhatos forradalom fél évszázados évfordulója is alkalmas időpontnak tetszett minderre, mi több, talán kötelezővé is tette számunkra az ilyenfajta mérlegkészítést és szám-
vetést.

Ötvenhat politikai követeléselei egyrészt az 1789-es francia forradalom, másrészt az 1848-as magyar forradalom eszmeiségét és követelményrendszerét újították fel (a két: a francia és a magyar forradalom eszmeisége között mindig is mély rokonságot látott a történetírás és a nemzeti emlékezet). Természetesen a fél évszázados évfordulón megállapíthattuk, hogy a magyar forradalom fontos követeléselei valósultak meg, de nem minden eszméje és követelése öltött testet 1989-1990 után. Három alapvető forradalmi követelés kétségtelenül való-
ra vált: a nemzeti függetlenség helyreállítására, az idegen, megszálló katonaság távozására és a több-
párti demokráciára gondolok.

Ez a három kétségtelenül igen jelentős történelmi eredmény, mondhatni a legjelentősebb, de nem minden. Így valójában elmaradt az, hogy az ötvenhatos forradalom és szabadságharc hagyománya a maga igaz értelme és valóságos történelmi jelen-
tősége által váljék a nemzet közös élményévé, különösen az ifjabb nemzedékek között. Szinte teljesen elporladt ötvenhatnak az az eszmeisége és ha-
gyománya, amely a nemzeti összefogás magasabb erkölcsét állította követelményként a magyarság elé. És ezt a közösségi erkölcsöt kívánta a különfé-
le pártérdekek és pártstratégiák fölé emelni. És (más egyebek között) késlekedett és a jogos igényektől mindenképpen elmaradt a forradalom résztvevőinek és a megtorlások áldozatainak igazi és hatékony megbecsülése és kárpótlása. Valójában

az ötvenhatos szervezetek sem voltak képesek megfelelően képviselni azt a szellemi, erkölcsi és politikai örökséget, amelyet 1956 hátrahagyott.

Az ötvenhatosok tábora, nagyrészt a politikai elit és a politikai pártok mesterkedései követke-
ztében, egymással szembeforduló csoportokra sza-
kadt, sok ötvenhatos mozgalmi vezető nem tudta kellő méltósággal és hitelességgel képviselni a for-
radalom ügyét. Az ötvenhatos tábor megoszlását mutatja, hogy az október 23-i ünnepségeken álta-
lában több tucat, a forradalomra hivatkozó szerve-
zet szokott megemlékezéseket rendezni, többnyire mások kizárásával, sőt a többi szervezet ellené-
ben. Így történt ez a tavalyi megemlékezések alkalmával is: olyan csoportok próbáltak fellépni 1956 örököseiként, amelyeknek az akkori idők esemé-
nyeikkel semmi közük sem volt és olyan lobogók alatt, amelyeket 1956-ban senki sem kívánt magas-
ra emelni.

Nem dolgozta fel igazán a magyar forradalom és szabadságharc történetét és szellemiségét a hazai baloldal, így a Magyar Szocialista Párt sem, amelynek ma döntő kormányzati szerepe van. Az MSZP vezetőinek egy része annak idején, 1989 körül igen sokat tett azért, hogy ötvenhat eszméi végül dia-
lalmaskodjanak. Sokan vállaltak azonosságot a „demokratikus szocializmusnak” és a „nemzeti bal-
oldalnak” azokkal az eszméivel, amelyeket Nagy Imre, Losonczy Géza, Donáth Ferenc és társaik kép-
viseltek, és ezeknek a politikusoknak a hitelessé-
gét nem kívánom megkérdőjelezni. Mások nyilván csak a politikai rezon követelményeit követve fo-
gadták el 1956-ot. Napjainkban aztán felléptek olyan úgymond „baloldali” politikai tényezők is, akik az új magyar köztársaság legitimítását megalapo-
zó ötvenhatos örökséggel és szellemiséggel szemben nyíltan a Kádár-féle retorikát képviselik.

A forradalomnak az a politikai eszmeisége, amely akkor (mindenekelőtt Németh László ötven-
hatos íásaiban: Emelkedő nemzet, Pártok és egy-
ség, valamint Nemzet és Író című újságcikkeiben) egyféle „harmadikutas” (vagyis egy „demokratikus szocializmus” irányába ható) ideológiában megje-
lent, nem talált követőkre még a magyar baloldal-
on sem. Igaz, nagymértékben megváltoztak azóta a politikai feltételek, mégis azt mondom, hogy öt-
venhatnak ezt a Harmadikutas” szellemi örökségét talán érdemes lett volna megfontolni a rendszer-
váltás után, midőn az új magyar demokrácia poli-
tikai és erkölcsi eszményeket keresett.

Ötvenhatnak, annak ellenére, hogy azóta fél év-
századdal idősebbek vagyunk, vannak ma is meg-
fontolandó hagyományai: eszméi és eszményei. Valójában írók mutatták fel ezeket (ahogy általában a magyar történelemben lenni szokott), írói vallo-
mások és nyilatkozatok foglalták össze a szellem magaslátán azokat az ideálokat, mondhatnám így is: szellemi és erkölcsi stratégiákat, amelyek a for-

radalom napjaiban kerültek előtérbe és találko-
tak a nemzet egyetértésével. A magyar ötvenhat-
nak (akárcsak 1848-nak) nagyon határozottak vol-
tak az eszményei és eszméi, igazságai és értékei.

Négy ilyen eszmét is megemlíthetek: a nemzeti függetlenséget, amelyet a kommunista birodalom összeomlása után visszanyertünk és amelyet az észak-atlanti és európai integráció nem veszélyez-
tet, ellenkezőleg, oltalmaz; a polgári szabadságot, amely ugyan nem teljes, mert hogyan is lehetne; egy nyomorral küzdő egyén vagy család teljesen szabad, mégis jobban érvényesíthető, mint a nyílt diktatúra évtizedeiben; a társadalmi igazságossá-
got, amely a jelenben szinte alig érvényesül; és a nemzeti egységet vagy legalább szolidaritást, amely ugyancsak elveszett a pártpolitikai küzdel-
mek hisztérikus eseményei között.

És ezzel megérkeztem azokhoz a tanulságok-
hoz, amelyeket a tavalyi: a fél évszázados évfor-
duló eseményei kínáltak fel számunkra. Csalódot-
tan és meggyötörtén éltem meg egy esztendeje az október 23-án, majd november 4-én szerzett ta-
pasztalataimat. Az első napon (mint az Ötvenha-
tos Emlékbizottság és a MEFESZ-emlékbizottság tagja) számos ünnepi eseményen vállaltam szere-
pet, és október 23-án mind keserűbb szívvel figy-
yeltem az utcai zavargásokat és az ellenük fellépő rendőri erőszakot, november 4-én pedig, mint-hogy a néhány nappal korábban megtámadott és megsértett Kosáry Domokos helyett nekem jutott az a feladat, hogy az emlékbizottság képviselété-
ben odaálljak a Hősök terén az ötvenhatos szer-
vezetek koszorúja mögé, ugyanilyen csalódottan vettem tudomásul azt, hogy a hatóságok a felbő-
szült tüntetők rendőri elszigetelésével kívánták megóvni az ünnep méltóságát.

Mindkét alkalommal úgy éreztem, hogy éppen az ünnep méltósága veszett el, és személyesen en-
gem is megfosztottak az ünnep örömétől. Keserű voltam és csalódott, és most itt, Bécsben is az a szorongás lappang ünnepi szavaim mögött, vajon az idén, azaz holnap mi minden fogja méltóságá-
tól megfosztani az ünnepet. Ezért, most hogy itt állok Önök előtt, az ausztriai magyarok képviselői előtt, otthon, Budapesten időznek gondolataim. Féltém a magyar forradalom méltóságát és örökségét, féltém azt a tanítását, amelyről az imént beszéltem. És kívánom, hogy jöjjön az idő, amikor az ünnep sugallata értelmében: felemelt szívvel és nemzeti megbékélésben ünnepelhe-
tünk, anélkül, hogy egyéni vagy csoportérdekeket emelnénk a közös nemzeti ügy fölé. Így aztán szorongó szívvel, egyszersmind büszkén, szomo-
rúan, egyszersmind örömmel köszöntöm az ün-
nepet.

POMOGÁTS BÉLA

*) **Ünnepi beszéd az ausztriai magyarok október 22-én rendezett megemlékezésén Bécsben**

EURÓPA RUBIKONON INNEN VAGY TÚL?

*Einstein relativitás elméletével felborította a hagyományos gondolkodás rendjét; azóta minden viszonylagos, így az igazság is. A tényekkel meg úgy vagyunk, ahogyan már a Kr. u. első század-
ban Epikét megállapította: nem a dolgok, hanem a róluk alkotott elképzelések nyugtalanítóak.*

*Angela Merkel német kancellárnak elnöksége utolsó napjaiban, ha nem is sikerült tető alá hoz-
nia az „alkotmánypapírt”, de sikerült olyan hely-
zetet teremtenie, hogy az elnökségben soros Por-
tugália bizonyos esélyekkel suhogtathatta a fejszét. Ehhez ugyebár kellő megszeppentés is volt szük-
séges: ha most sem sikerül előbbre jutni, széteshet az Európai Unió. Sikerült! Az október 18–19-i ér-
tekezlet megszülte a Lisszaboni Szerződést. És ezen a ponton találkozunk, ill. ütköznek a vélemények. A felelős államférfiak, helyesebben politikusok látva a veszélyt, mindent elkövettek annak érde-
kében, nehogy eredménytelenül végződjön a talál-
kozás. Ennek érdekében mindenekelőtt csillapí-
tani kellett a berzenkedőket: Olaszország és Len-
gyelország nem rövidült meg, annak ellenére, hogy tervbe vették az Európa Biztosok számának csök-
kentését 2014-ig a tagállamok jelenlegi számának megfelelő 27-ről 15-re. Hasonló módon 750-re kívánják csökkenteni az Európa Parlament kép-
viselőinek számát, ami országonként 6–96 képv-
selőt jelentene. Megszavazzák, hogy a két említett állam nem rövidül meg.*

Ugyancsak udvarlásra kényszerültek a tagállamok képviselői Nagy-Britanniával szemben, Brown premierminiszter ugyanis ellenezte, hogy a külügyek intézését miniszteri rangon intézzék. A határozat ugyan megszületett, ellenben a tervezett ügyintéző a Külügyi és Biztonsági Főképviseelő címet kapja.

*A szerződés megszavazása érdekében további kompromisszumok születtek; többek között ejte-
ték a vétőzást, helyette a kettős többség elvét fo-
gadták el, ami annyit jelent, hogy valamely tör-
vény megszavazása előtt a tagállamok állást fog-
lalhatnak, pontosabban bármely javaslatról csak akkor szavazhat az Európa Parlament, ha az egyes tagállamok 55%-a, ill. a szavazati joggal rendel-
kező EU-polgárok 65%-a mellette foglal állást.*

*A 2005. évi kudarc után végeredményben még-
is történt előrelépés, pl. az Európai Unió önálló jogi személy lett. Ezen túlmenően többségileg negy-
ven kérdésükben (szakterületen) állapodtak meg, így a menekültjog, bevándorlás, rendőrségi és a bűnügyi együttműködés tekintetében, ide számít-
va a klímaváltozás összefüggésében az energia-
politikát is.*

*A buzgó EU-pártiak elvárásainak mégsem fe-
lelnek meg egészen az eredmények. A Franciaor-
szág és Hollandia által leszavazott Alkotmány nevet ugyanis ejtették, helyette Alapjog-okmány-
nak nevezték el a vele állítólag 90%-ban egyező szerződést, ami mindamelllett Nagy-Britanniára nézve nem kötelező erejű. Úgy látszik, mégsem játszhattak perdöntő szerepet, ezért nem határo-
ztak a jelképekről és a himnuszról sem.*

*Néhány alapvonásban mégis kivehetők egyfajta “császári és királyi” megközelítés, amennyiben egyre inkább kirajzolódnak a “közös ügyek”, azaz pénzügy, külügy és védelem kérdésében. Minde-
ből mégsem kockáztatható meg valamiféle követ-
keztetés, vagyis mi következik a túloldalon, ha
Folytatás a 2. oldalon*

Magyarország fordulóponton

Meddig tarthatja magát Gyurcsány Ferenc miniszterelnök?

**A baloldali-liberális magyar kormánykoali-
ció nagyobb megpróbáltatás nélkül átvészelte ugyan az 1956-os forradalom idei évfordulójá-
ra jósolt „forró őszt”, de a tovább mélyülő bi-
zalmi válság, a koalíció belső ellentétei, a nap-
világra került korrupciós botrányok és saját gyenge teljesítménye következtében nagyjából ugyanoda jutott, ahol a Medgyessy-kormány tartott 2004-es bukása, az előző miniszterelnök leváltása előtt.**

A TÁRSADALOM NÖVEKVŐ ELÉGEDETLENSÉGÉT, az MSZP súlyos népszerűségvesztését jelzik a legutóbbi közvélemény-kutatási adatok. A *Tárki* októberi felmérése szerint az összes választónak már csak 15 százaléka voksolna a szocialisták-
ra, miközben a Fideszre több mint kétszeresük, 33 százalék. A biztos pártválasztókon belül a Fidesz támogatottsága 66 százalékon áll, az MSZP-é viszont csupán 25 százalékon. A két kisebb parlamenti párt, az MSZP-vel együtt kormányzó SZDSZ és az ellenzéki MDF nem érné el az 5 százalékos parlamenti küszöböt sem: az MDF támogatottsága az összes választó köré-
ben 2, az SZDSZ-é 1 százalékos, a biztos párt-
választók körében 4-4 százalékon állnak.

HASONLÓ KÖVETKEZTETÉSEKRE JUTOTT október-
ben több más közvélemény-kutató is. A *Medián* szerint a Fidesz és az MSZP szavazótáborának

aránya 41:21 százalék, a *Marketing Centrum* fel-
mérése alapján a választók 38 százaléka mon-
da kedvenc pártjának a Fideszt, és csak 22 szá-
zalékuk az MSZP-t, a *Szonda Ipsos* szerint a Fi-
desznek a teljes választókorú népesség (31) és a biztos pártválasztók körében (58) is csaknem kétszer akkora a tábora, mint az MSZP-nek (17, illetve 30 százalék), míg a két kisebb párt nála is az 5 százalékos küszöb alatt maradt.

POLITIKAI ELEMZŐK EGYBEHANGZÓ ÉRTÉKELÉSE szerint az elmúlt hónapokban meggyengültek *Gyurcsány Ferenc* miniszterelnök pozíciói. A közelmúltban napvilágra került, MSZP-vel kap-
csolatos pénzügyi visszaélések még az erkölcsi relativizmusban szenvedő, morális ítéleteiben túlságosan *megengedő* magyar társadalomban is visszatetszést keltettek. Az MSZP-nek legna-
gyobb kárt okozó úgy *Zuschlag János* volt MSZP-s országgyűlési képviselőhöz, az MSZP Bács-Kiskun megyei szervezetének volt ügyve-
zető elnökéhez kötődik, akit nyolc társával együtt a megyei főügyészség különösen nagy kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bűn-
szervezetben elkövetett csalással gyanúsít sza-
bálytalanul felhasznált költségvetési támogatá-
sokkal kapcsolatban. A Zuschlag és társai által létrehozott, többnyire csak papíron létező ifjú-
sági egyesületek és alapítványok több mint 60

millió forint összegű, pályázatokon elnyert pénz-
zel nem tudnak elszámolni.

EGY MÁSIK KORRUPCIÓS ÜGYBEN első fokon két év börtönbüntetésre ítélték, egyben 4 és fél mil-
lió forint büntetés megfizetésére kötelezték *Kaszab Csaba* volt kőbányai MSZP-s alpolgár-
mestert folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett vesztegetés bűntette miatt (17 millió forint ke-
nőpénz elfogadásával vádolják, és fiktív tagto-
borzással is gyanúsítják). Felháborodást váltott ki a Fidesz közeli Hír TV leleplezése, mely szer-
int a Zuschlaggal ismeretségben álló *Weissen-
berger László*, volt kiskunhalasi kistérségi meg-
bízott egy 17,5 milliós támogatás elnyerése fe-
jében 5 millió forint jutalékot követelt a „mi-
nisztérium” számára. A tárcza nevét nem fedte fel, de érzékeltette, hogy általános gyakorlatról van szó. Európai uniós támogatásokkal kapco-
latos visszaélésekre is fény derült – az ugyan-
csak kiskunhalasi *Disco Magic* például 25 milli-
ós jogosulatlan EU-támogatáshoz jutott. Jog-
erős börtönbüntetését kezdte meg adócsalás és más bűncselekmények miatt *Kabai Károly* nyírbogáti vállalkozó, a nyírbátori választóke-
rület volt MSZP-s alnöke (sokáig rejtőzködött a hatóságok elől, a Hír TV találta meg), *Véres János* pénzügyminiszter korábbi üzlettársa, sőt

Folytatás a 3. oldalon

Határon innen - határon túl

Az 1956-os forradalom tiszteletére: emlékoszlop-avatás az andaui híd magyar oldalán

Az 1956-os magyar forradalom 50. évfordulójára rendezett megemlékezések, kiállítások zárókövének tekinthető az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének azon kezdeményezése, hogy a korábban politikai nyomásra osztrák földön tisztességteljesen elhelyezett emlékművek helyett közvetlen a jelképpé vált Andau/mosontarcsai hídnál állítson emléket. A terv Kapuvár város önkormányzatával közösen került kivitelezésre, a munkálatokat Filó György kapuvári kőfaragó mester végezte: Kamenyeczký Istvánnak a fekete gránit csiszolt alapkövel együtt közel négy méter magas, fehér márványból készült alkotását 2007. október 19-én ünnepélyes keretek között osztrák-magyar közreműködéssel avatták fel.

A burgenlandi település melletti fahídon az 1956-os forradalom leverését követő hetekben mintegy 70 ezer magyar menekült Ausztriába. A Hanság-főcsatornát átívelő, a két ország határán húzódó hidat 1956 késő ősztén a szovjetek felrobantották, majd évekre rá ismét helyreállították, ellenben ezt az építményt annyira kikezdté az idő foga, hogy a forradalom 50. évfordulójára osztrák vállalkozók az osztrák Belügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium segítségével teljesen új hidat emeltettek. Az amerikai James A. Michener 1957-ben Az andaui híd című könyvében dolgozta fel a mocsaras-lápos területen Ausztriába menekült magyarok történetét.

A cudar idő ellenére nagy számban érkezett osztrák és magyar érdeklődőket Kapuvár város részéről Hámori György polgármester, a Központi Szövetség nevében Deák Ernő elnök köszöntötte. A szoboravató ünnepség fő szónoka magyar részről Bajnai Gordon önkormányzati és területfejlesztési miniszter, osztrák részről Hans Winkler belügyminisztériumi államtitkár volt. Mindketten méltatták azt a szolidaritást és segítőkészséget, amelyet az osztrák – elsősorban a burgenlandi – lakosság tanúsított a magyar menekültek iránt. Beszéltek arról is, hogy a híd az emberiség, a szabadság

Dr. Marossy Endre felvétele

és a remény jelképe lett, egyúttal pedig a jövőbe vezető utat is mutatja, aminek most különösen a schengeni csatlakozás ad időszerűséget.

Felidézte az 1956-os események emlékét és jelentőségét Deák Ernő, a Központi Szövetség elnöke is. Az emlékmű talpkövébe vésett felirat: Memento 1956, azaz emlékezzetek 1956-ra.

Kamenyeczký István 1921-ben született Kunágótán, és Bécsben halt meg 2000-ben. 1956-ban fegyveresen részt vett a forradalomban, majd elmene

külsé után a művészetnek szentelte életét. Tehetségének és szorgalmának köszönhetően sok maradványt alkotott. Tagja volt a bécsi szecesszióknak, nagyméretű szobrai közül több az osztrák főváros köztereit díszíti. Legmonumentálisabb a vasfüggöny lebontását megörökítő, Nickelsdorf/Miklóshalmán felállított hat méter magas gránit emlékoszlopa.

Az osztrák-magyar összefonódást jelentette a magyar határőrség, rendőrség és tűzoltóság mellett az osztrák hadsereg, vöröskereszt és tűzoltóság tartományi képviselője. A hídon osztrák katonai egység vonult át, a katonazenekar együtt játszott a kapuvári fúvósokkal. A keretműsort a kapuvári szavaló stúdió és a helyi néptáncsoport alakította, fellépett Cseh Tamás és zenekara. Az emlékművet ökumenikus szellemben római katolikus, református és evangélikus lelkész avatta fel. Mellette két osztrák katona állt díszőrséget.

Az alapkö felirata így tünteti fel, hogy ausztriai oldalról a Központi Szövetség és tagegyesületei állították az emlékművet, aminek megvásárlása és felállítása több, mint 2000 euróval terheli a Központi Szövetséget. Ebből eddig 570 euró térült meg. További adományokat „Emlékmű” jellegére az alábbi bankfolyószámlára kérünk: Dornbirner Sparkasse Bank AG, bankirányítószám 20602, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, Kto.szám 141168. IBAN AT 1120602 00000141168, BIC DOPSPAT2D.

A költségekkel természetesen minden adományozónak elszámolunk.

OKTÓBER 12-ÉN A BÉCSI MAGYAR OTTHONBAN: **Pinczés István** rendezésében és **Sárközy Zoltán** (mindkettő Jászay-díjas), ill. **Juhász Árpád** előadásában került sor **Kelemen Erzsébet Happy birthday** c. monodrámája felolvasó-színházi változatának ősbemutatójára a szerző közreműködésével. A darab osztatlan sikert aratott.

KRONE, BROT UND ROSEN (kotona, kenyér és rózsza) címmel **Szent Erzsébet születésének 800. évfordulójára az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet** és a **Bécsi Róm. Kat. Magyar Egyházközség** a **Collegium Hungaricum**mal közös kiállítást rendezett, mely november 13-án ünnepélyes keretek között nyílt meg.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat, a Bécsi Napló 2007/ 3. számában közzétett 35.020,06 Euro összeg 2007. november 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Név	Adomány	Dr. HUNYADY Péter	30,00
Dr. ALBERT Ludwig	25,00	Dr. JUHÁSZ László	20,00
ANDREEWITCH Edith	10,00	Dr. KARÁCSONYI László	10,00
Dr. AUMÜLLER Péter	11,00	KOCSIS Béla	50,00
BALOG Pál	10,00	KOLLER Ildikó	20,00
BEHRING Beatrix	10,00	DI KOMÁROMI László	20,00
BIELKA Etelka	10,00	KOSZMOVSZKY Mária	20,00
Prof.Dr. BIRTALAN Iván	30,00	KÖVES Szusanna	100,00
Dr. BOHUS Márton	100,00	KRISTON Ferenc	50,00
CSIKY Csaba	10,00	Dr. MARTON	50,00
CSIPKÓ László	15,00	MATEYKA Johann	20,00
Dr. CSORDÁS Ádám	100,00	DI NÉMETH Péter	15,00
DÉNES Sándor	20,00	OBERDORFER Éva	5,00
DÉZSY József	15,00	olvashatatlan aláírás	15,00
Dr. DOMBERGER-MOLNÁR Éva	20,00	Univ.Prof.Dr. PASSL Reiner	30,00
DOMBI Csaba	20,00	POGÁNY Géza	30,00
Univ.Doc.Dr. DUNKY Attila	10,00	PRICE Ilona Katalin	10,00
FÖLDES György	15,00	Dr. RUDAN Péter	50,00
DDr. GELLERD Ildikó	10,00	SCHEIBLER Ede	20,00
Dr. GÖSSL Irén	50,00	SZOKODY Tibor	5,00
DI GYÖRGY Béla	20,00	Dr. TÖRZSÖK Júlia Anna	20,00
HERRITZ Kasimir	100,00	TSOHEY Ulrike	20,00
HORVÁTH Béla	25,00	Dr. ZEDTWITZ-LIEBENSTEIN Herta	10,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 36.276,06 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett egyben a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök, Radda István főtítká, Kántás János pénztáros
További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1., Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, IBAN: AT 556 000000007255731 BIC: OPSKAT WW

Érettségi magyar nyelvből

Minden magyarul tudó és tanuló középiskolás diáknak lehetősége van arra, hogy magyar nyelvből vizsgát ill. érettségit tegyen Bécsben.

Az osztrák középiskolákban a magyar választható mint 1., ill. 2. élő idegen nyelv, az érettségiben pedig szóbeli és írásbeli vizsgát is lehet tenni belőle. Mindehhez nem szükséges más, mint az anyaiskolákban meglévő formanyomtatványt kitölteni és a titkárságon leadni. Az anyaiskola ezt a megfelelő helyre, a vizsgaközpontba továbbítja, ahol a diákok évente egyszer, előre megadott időpontban vizsgát tesznek. Az itt kapott érdemjegy automatikusan bekerül az év végi bizonyítványba, ill. érettségi vizsga esetén az érettségi bizonyítványba. Amennyiben az iskolákban nem található meg ez a nyomtatvány, mi is szívesen elküldjük

A magyar nyelv választhatósága a középiskolákban főleg a magyar anyanyelvű diákok számára kiváló lehetőség, de természetesen idegen nyelvként is hasznos tudni minél több nyelvet. A kibővült Európai Unióban előnnyé vált az igazi többnyelvűség, a keleti nyelvek ismerete. A magyar érettségi pedig elengedhetetlenül szükséges egynemely szakirányú képzéshez, illetve az anyaoországi továbbtanuláshoz. Ezért jó, ha minél többen élnek az osztrák iskolatörvény adta lehetőséggel.

A magyar nyelvvel bővül a tantárgyak ill. az érettségire kiválasztható tárgyak palettája. Azok számára pedig különösen előnyös, akik szívesen cserélnének. A tantárgycsere (pl. az addigi latin helyett magyar nyelvet tanulni tovább) is problémamentes, és akár az utolsó tanévben is megvalósítható.

A vizsgákra való felkészülés a legtöbb esetben egyéni módon történik. **A Bécsi Magyar Iskola azonban mostantól magára vállalja ezt a nemes ügyet, és 2008 februárjától magyar érettségire előkészítő tanfolyamot indít.**

Érdeklődni, pontosabb információt kapni és a tanfolyamra jelentkezni lehet:

Mentsikné Hoffer Szilviánál (E-mail: sylvia.mentsik@aon.at tf.: 06645136103)

és Mag. Koleszár Ildikónál (E-mail: koleszar@tele2.at tf.: 7078039 vagy 06888156456)

Ötvenéves a Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja Grácban

A gráci magyarok Ünnepi Akadémia keretében tartottak kettős megemlékezést az 1956-os forradalom és szabadságharc 51., és a Diákszövetség megalapításának 50. évfordulója alkalmából, amelyre a magyar emlékeket rejtő épületben, az egykori Jezsuita egyetem és kollégium barokktermében került sor.

Az ünnepség előtt a gráci magyar egyesületek képviselői koszorút helyeztek el a dómnál. Ft. Fodor János értékeink megbecsülésére figyelmeztető szavait csend, ökumenikus ima és a Himnusz követte. Pislákoló mécsesek lángja világította meg a koszorú feliratát: Emlékezz 1956-ra!

A barokkteremben Prof. Páll Sándor a Klub elnöke köszöntötte Prof. Dr. Zinner Tibort a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Tudományos Kabinet-irodájának főnökét, az est előadóját és a megjelenteket. Ugri Mihály tekintett vissza az 1957-ben megalakult Diákszövetségre, ma Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja öt évtevére. Rövid 12 perc alatt pergette le az egyesület legjelentősebb eseményeit. Köszönetet mondott a mindenkori vezetőknek, megemlékezett az időközben elhunyt 31 diaktársáról. Kiemelte az egyesület életképességét, a baráti kapcsolatok idét és távolagságot legyőző összekötő erejét. Ezt bizonyítja a tavalyi évforduló alkalmából született és idén a 6. Öregdiák Találkozóan megvalósult gyűjtés. Az egykori diákok ezzel nyilvánították ki hálájukat a stájer nép felé az öt évtezzel ezelőtti nagylelkűségükért. A gyűjtés összegét, 6.000,- Eurót egy négygyermekes stájer kisparaszt család kapta, aki szorult helyzetbe került a beteg édesapa hirtelen halála után.

Az ünnepség második részében Prof. Dr. Zinner Tibor „Árulás – megtorlás – feledtetés” című előadását a törvénytörő perek tényfeltáró kutatásaira alapozta. Az ‘56 őszéhez vezető utat 1949-től a

rendszer igazságszolgáltatási terrorja fémjelzte. (709.273 elítélt személy). Az 1956. nov. 4-ét követő időt a szovjet „segítséggel” restaurált hatalom általi felelősségrevonás, a bönössé tevés és a szocialista építés bebizonyítása idejének nevezte. Az előadó részletesen foglalkozott a megtorlás során hozott elmarasztaló ítéletekkel kapcsolatos jogszabályokkal, rendeletekkel (statárium, népbíróságok stb.). Beszélt a jogpolitika, a kíméletlen büntetés elvéről, a „megnyerés” módszeréről, a népbíróságok hatalmáról, az ítékezés irányítottagságáról, a végrehajtás mikéntjéről, a „politika szolgálólánya”, a bírók és ügyvédek helyzetéről. Példákat, statisztikai adatokat hozott a megtorlási perekből. (A megtorlás során 1963. végéig az ‘56-tal összefüggésbe hozható vád alapján 225 személyt végeztek ki, több mint 26 ezer személyt ítélték szabadságvesztésre). Kimutatta, hogy az 1963-as amnesztia csupán a szovjet külpolitikát szolgáló intermezzo, állampolitikai mélypont volt a kádári diktatúra történetében, és nem konszolidáció. 1964-től ismét erőteljesen emelkedett a politikai perekben elmarasztalt személyek száma. Az 1989, 1992, 2000-es semmisségi törvények, (a „Lex Tóth Ilona...”) tették az 1956-1989 között hozott ítéleteket, eljárás törvényszegéseket semmissé. Előadását Máray Sándor 1956 karácsonyára írt Mennyből az angyal c. versével fejezte be. A hallgatóság kérdőőzönére adott válaszok az előadó széles körű ismeretét, szakmai tudását és az ügyhöz való felelősségteljes hozzáállását bizonyították. Az est programjához Csonka Vince, (a gráci opera zenekar volt tagja) cselló-, és Fülep Benedek Mag.art. furulyaszólója adta a méltó keretet. A nagyszámú hallgatóság hosszantartó tapssal fejezte ki köszönetét.

(Dr. Zimmer Tibor előadásának összefoglalt változata Gráci Magyar Újság honlapján www.gmuonline olvasható.)

EURÓPA – RUBIKONON INNEN VAGY TÚL?

Folytatás az 1. oldalról
egyáltalán sikerült megközelíteni a Rubikont, ha nem is kerül sor megmászására, legfeljebb alagutat fúrva lehet ájutni rajta.

Ennek ellenére újfent felemelik hangjukat a kételkedő honfiak, akik csorbítva érzik államaik felségjogait; fontos kérdésekben már nem az egyes parlamentek és kormányok döntése, hanem az Európa Parlament és az Európa Tanács törvényerejű rendelkezései lesznek a mérvadók. Nem egy kormány éppen ezért ódzkodik attól, hogy népszavazásra bocsássa a Lisszaboni Szerződést, attól tartva, hogy Hollandia példájára ismét elutasítják a szavazó polgárok. Ausztriában éppen ezért december 13-án a Parlament fogja ratifikálni az Alapjog-okmányt, s akinek ez nem tetszik járjon utána, meg különben is ha 1995-ben a belépés mellett szavazott a polgárok nagy többsége, akkor most helytelen lenne a kihátrálás.

Az egész úkeresés egyik legnagyobb buktatója az állampolgárok degradálása. Az osztrák kormány csak december elején kívánja tájékoztatni – elsősorban interneten (ajj annak, aki nem rendelkezik ezzel) – az országlakosokat, de ez már inkább magyarázat, ha nem is magyarázkodás a dolgok felől.

Ki ne lenne európa-párti? A globalizáció világában egészen természetes az érdekek országhatárokon átnyúló egyeztetése, az összefogás, közös

tervezés. Ellenben hogyan tudjon magának véleményyt alkotni a teljesen tájékozatlan polgár, amikor még politikussai is különféleképpen viszonyulnak Európához? Önkénytelen az 1978. november 5-i népszavazás emléke öltik fel a Zwentendorf-i atomerőműről: már csak be kellett volna indítani a telepet, de demokratikusan jónak látták azért megkezdni a nép véleményét. Természetesen mind az atomerőmű-pártiak, mind pedig ellenzői szaktekintélyeket vonultattak fel. Kreisky kancellár lemondásával fenyegetőzött abban az esetben, ha számára negatív kimenetelű lesz a népszavazás. Az lett, Kreisky pedig „elvtársai nyomására” maradt hivatalában.

Nemde úgy vagyunk, hogy még a szakemberek segítségével is marad a dolgok viszonylagossága, ill. a róluk alkotott elképzelések különbözősége. Az üzempékes atomerőmű Zwentendorfban azóta is áll, de ma sem tudják mire kellene használni.

Ne legyünk azonban ennyire elvetemültek. Európa – legalábbis mint földrész, de talán mint történelmi fogalom – akkor is megmarad, ha politikai, gazdasági, védelempolitikai egyesítése megkezd. A kételkedők felé mégis úgy szólhat az üzenet: nem elfordulással, hanem aktív felzárkózással lehet Európát alakítani, úgy, hogy egységgé formálódjon, és megőrizze sokféleségét, hiszen ebben rejlik az integráció lényege.

MAGYARORSZÁG KÜLKAPCSOLATI STRATÉGIÁJA

(Tervezet)

A magyar külügyminisztérium szakemberek bevonásával 2021-ig szóló külkapcsolati stratégiát dolgozott ki, amelyet 2007. október 31-én tárgyalta és fogadott el a kormány. Dr. Göncz Kinga külügyminiszter megküldte a dokumentumot a határon túli magyarok országos szervezeteinek is, kérve róla szóló véleményüket. A közös konzultációra november 20-án került sor. A tervezetből két, elsősorban a magyar-magyar kapcsolatokat érintő részt közlünk (Szerk.)

Magyar nemzet, magyar identitás

A magyar azonosság tudatot nemzeti, közép-európai, európai értékek, érdekek és tapasztalatok alakítják. A magyar nemzet hármass földrajzi-politikai tagoltságban él a magyar állampolgári közösségben, a szomszédos országokban honos kisebbségi magyar közösségekben, valamint a diaszpórában. Összetartozásának, az egymásért érzett felelősségnek, az együttműködésnek az alapját a közös nyelv, kulturális és történeti identitás adja.

Magyar érdek a közös biztonsági, gazdasági és egyéb érdekek mentén formálódó államközi együttműködés és a szomszédos államok területén élő magyar közösségekhez fűződő viszony sikeres egyidejű kezelése. Ennek záloga az érintett országok többségi és kisebbségi társadalmi közötti együttműködés kölcsönösen előnyös modelljének kialakítása.

Az ideális távlati cél, a kárpát-medencei magyarság egészének uniós polgárrá válása szempontjából a szomszédságban élő magyarok helyzete erősen differenciálódott: az uniós és „unió közeli” magyar közösségek helyzete más, mint a tagságban csak távolilag reménykedőké. A Schengen-övezeti tagság a következő néhány évben tovább differenciál. Belül a határok teljes megnyitása új minőségeket kölcsönöz a szomszédsági kapcsolatoknak, újjáéleszti a határ régiókat, felértékeli a határ menti kistérségi együttműködéseket, az érintett viszonylatokban elhárítja az akadályokat a magyar-magyar lakossági, oktatási, kulturális, munkaerőpiaci és egyéb gazdasági kapcsolatok elől. E pozitív hatást erősíti a magyar politika törekvése a határ menti közlekedési infrastruktúra fejlesztésére, uniós források bevonásával. A vízumkötelezett országokban élő határon túli magyarok számára szigorodó határát-

lépés problémájának enyhítése viszont külön megoldásokat kíván.

A bővülő Unió keretét ad a magyar nemzet fejlődésének, integrációjának csakúgy, mint a magyar szomszédságpolitikának. Kiemelkedő érdekünk, hogy a kulturális örökség és sokszínűség jegyében védje és fejlessze a nyelvi, kulturális és kisebbségi jogokat, segítse az anyaországok és a kisebbségek akadálytalan kapcsolatartását. Fontosak a mindennemű diszkriminációt tiltó irányelvek, a kisebbségi jogok tiszteletben tartásának megjelenése az uniós alapszerződésben, és fontos az európai kisebbségvédelmi rendszernek, az Európa Tanács jogi normáinak és az EBESZ politikai kötelezettségvállalásainak a továbbfejlesztése.

A szubszidiaritás politikája érdemi decentralizációt hozhat Magyarországon és a szomszédos országokban, segítheti a kisebbségi magyar közösségek regionális szerveződését, a régióon belül a többség-kisebbség viszony minőségi átalakulását, új esélyt teremtve az autonómia törekvések megvalósításához. Magyarország az integrált európai térben új alapokra helyezi együttműködését a szomszéd államokkal, továbbra is szem előtt tartva és támogatva a kisebbségi magyar közösségek legitím törekvéseit, aktívan hozzájárulva gazdasági és társadalmi fejlődésükhöz.

Stratégiai főirányok – Második főirány: Sikeres magyarság az együttműködő térségben

Térségi együttműködés és belső integráció

Magyarország modernizációja, európai uniós és regionális érdekeinek érvényesítése érdekében kiaknázza a természetesen kínálkozó együttműködési és koalíciókötési lehetőségeket, kitüntetetten a közép-európai térben. Támaszkodik a szomszédsági, a dél-német és az észak-olasz térségek húzóerejére, a Visegrádi Együttműködésre és a Regionális Partnerségre, az új uniós tagállamok modernizációs kérdésekben természetes érdekközösségére. A stratégiában megfogalmazott érdekeihez koalíciós partnereket keres az uniós térben. Szorgalmazza a közép-európai tudat és együttműködés erősítését.

Magyarország kezdeményezi a kapcsolatok építését,

zelésekkel összehangolt stratégiákat alakítsanak ki a kisebbségek érdekében.

Magyarország

- kiemelt figyelmet szentel a térség kulturális sokszínűsége, többnyelvűsége megőrzésének;
- bátorítja a többnemzetiségű területek aktív részvételét a határokon átvelő nagyrégiók kialakításában, együttműködésében;
- szorgalmazza a nemzeti és etnikai kisebbségi közösségek és tagjaik jogainak érvényesítését, fejlődésük feltételeinek biztosítását, az európai elvekkel és gyakorlattal összhangban álló egyéni és közösségi autonómiák révén;
- támogatja a régiók Európájának eszméjét, szorgalmazza az Unióon belüli együttműködési formák kiaknázását a regionális, köztük kisebbségi közösségek fejlesztése érdekében.

Magyar támogatás a kisebbségeknek

Magyarország

- a nemzetközi szervezetekben, az Európai Unióban és kitüntetetten saját térségében bilaterális és multilaterális együttműködések keretében támogatja a nemzeti és etnikai kisebbségek diszkriminációmentes, a szubszidiaritás gyakorlatára építő fejlődését, közösségépítését segítő kezdeményezéseket;
- törekszik arra, hogy az egyéni emberi jogi megközelítés mellett teret nyerjen a közösségek jogainak szemlélete, a kisebbségi létből fakadó hátrányok ki egyenlítése;
- fejleszti a magyarországi kisebbségi önkormányzati modellt, közös kulturális, oktatási, gazdasági programokat indít a kisebbségek anyaországaival;
- rendezett, intézményes kapcsolatok, együttműködés kialakítására törekszik a politikai és kulturális értelemben vett magyar, a magyar állam területén élő nem magyar vagy kettős identitású kisebbségi közösségek, valamint az azon kívül élő magyar anyanyelvű, magyar nemzeti, illetve származástudattal rendelkező kisebbségi és diaszpóra-közösségek között, e közösségek fejlesztése és támogatása érdekében.

A kisebbségi és diaszpóra helyzetben élő magyarok önszerveződése, közösségépítő munkája elengedhetetlen a magyar közösség, a magyar kultúra ottani fennmaradásához.

Magyarország

- támogatja a többségi és a magyarországi intézményekkel egyaránt szoros kapcsolatban álló, nyitott kisebbségi oktatási, kulturális tömegkommunikációs intézményrendszert;
- az Unióban honos elvekkel, gyakorlattal és pályázati rendszerekkel kompatibilis módon, az érintett államokkal és közösségekkel felelős partnerségben, támogatásban részesíti a szomszédos országokban élő magyar kisebbségeket;
- az identitásmegőrző normatív támogatások mellett jobban koncentrálni a versenyképességet, a gazdasági-társadalmi előrehaladást, és ezzel a szülőföldön boldogulást szolgáló, uniós forrásokat is felhasználó fejlesztésekre;
- különös figyelmet szentel, és arányosan nagyobb támogatást szán az uniós keret adta előnyöket és lehetőségeket egyelőre nem élvező vajdasági és kárpát-aljai magyar közösségeknek.

A történelmi ellentétek meghaladása

A nemzeti kisebbségek problémái megoldásának, a történelmi sérelmek és gyanakvások oldásának, és egyúttal a régió modernizációjának, felzárkózásának, integrációjának útja állam és állam, többség és kisebbség, anyaország és kisebbség, a civil társadalmak akadálytalan, kölcsönösen előnyös együttműködése.

Magyarország fordulóponton

Folytatás az 1. oldalról

maga a miniszter is gyanúba keveredett egy, még a 90-es évek első felében történt 55 milliós áfacsalási ügyben (noha ő tagadja érintettségét). A korrupciós ügyeknek ezzel koránt sincs vége, és nem tudni, a soha ki nem derülő visszaéléseknek milyen az arányuk.

A MINISZTERELNÖK A „LEGJOBB VÉDEKEZÉS A TÁMADÁS” jegyében hétpontos, korrupcióellenes „tisztasági csomagot” hirdetett, érdeksérelmet okozva ezzel számos szocialista honatyának (közük a polgármestereknek, akik a jövőben nem lehetnének képviselők). A csomag részét képezi a főállású parlamenti képviselőség bevezetése, új párt- és kampányfinanszírozási törvény, szigorú összeférhetetlenségi jogszabály megalkotása, a magasabb beosztású köztisztviselők kötelező vagyonosodási vizsgálata, a képviselői jövedelmek átláthatóvá, ellenőrizhetővé tétele.

TÖBBFRONTOS TÁMADÁS INDULT A FIDESZ ELLEN, mindeddig látható eredmény nélkül. A kormány által felállított *Gripen-bizottság* jelentése feltárt ugyan bizonyos szabálytalanságokat a Gripen vadászpilóta gépeknek az Orbán-kormány idején, 2001-ben lebonyolított beszerzésénél, de ezek nem járnak büntetőjogi következményekkel. A Fidesz viszont joggal kifogásolta, hogy a jelentés nem ad választ a 2003-as, már a Medgyessy-kormány idején végrehajtott, a beszerzési költségeket jócskán megemelő szerződésmódosítás értelmének kérdésére. Az adóhivatal (APEH) egyszerre több Fidesz-képviselő, köztük *Orbán Viktor* pártelnök, volt kormányfő ellen indított *vagyonosodási vizsgálatot*, amit a közvélemény jelentős része furcsáll, még ha a pénzügyminiszter ki is kérte magának, hogy a tárcája felügyelete alá tartozó adóhivatalnak ő adta volna utasításba a vizsgálat lefolytatását, amint ezt az ellenzéki párt tudni véli.

A KORMÁNY A KÖZVÉLEMÉNY MEGNYUGTATÁSÁRA korrupcióellenes internetes honlapot is indított, melyen bárki bejelentést tehet, ha szabálytalanság, visszaélés jut tudomására az uniós támogatásokkal kapcsolatban.

A RENDKÍVÜL NÉPSZERŰTLENNÉ VÁLT MINISZTERELNÖK (felmérések szerint a politikusok közül már csak az egészségügyi miniszter, *Horváth Agnes* népszerűtlenebb nála) újabb és újabb *PR-akciókkal* (a legutóbbi a közelmúltban tett *falujárása* volt) próbál kitörni szorult helyzetéből, miközben egyre többen bírálják az MSZP-n belül is. *Szili Katalin* házelnök több alkalommal nyilvánosan szólt arról, hogy az MSZP jelenle-

gi, a hagyományos szociáldemokrata értékeket figyelmen kívül hagyó politikája következtében el fogja veszíteni a következő, 2010-es parlamenti választásokat. Az egyik közéleti hetilapban megjelent legutóbbi interjújában azt mondta: *„Nem azzal van bajom, amit teszünk. A hogyan-nem kell változtatni, és időben kell lépni. Ha egy repülő zuhanni kezd, van egy pont, amikor még fel lehet emelni, de ha ennél mélyebbre esik, akkor biztosan lezuhan.”* Több prominens MSZP-s képviselő (*Szanyi Tibor, Karsai József, Jánosi György*) is nyíltan beszélt arról, hogy Gyurcsány nélkül is folytatódhat az MSZP kormányzása.

A HOVATOVÁBB ALIG MÉRHETŐ TÁMOGATOTTSÁGÚ koalíciós társ, az „egyszázalékos” SZDSZ (mely szintén nem érintetlen a korrupciós ügyektől) sorozatos megaláztatásokat kénytelen lenyelni az MSZP részéről (legutóbb a költségvetés vitájában, ahol a pénzügyminiszter visszaverte adócsökkentési javaslatait), és kérdéses, hogy a liberális párt saját jövőjének biztosítása, „arcának” megőrzése érdekében meddig tűri ezt. *Kóka János* pártelnök – bár ő tagadta ezt – állítólag már a koalícióból való kilépést is felvette a párt országos tanácsának legutóbbi ülésén, *Horn Gábor* ügyvivő pedig elvileg elképzelhetetlen tartott egy SZDSZ-Fidesz-koalíciót is – *Orbán Viktor* nélkül. Az újabb koalíciós szaktópróba az egészségbiztosítási rendszer átalakítására vonatkozó törvényjavaslat parlamenti vitája és szavazása lesz, ahol az elvi megegyezés ellenére változatlanul igen jelentős az eltérés a két párt elképzelése között.

MEGFIGYELŐK KEVÉS ESÉLYT ADNAK arra, hogy a miniszterelnök tud még javítani kormányzó-képességén, pozíciójának gyengülése szerintük folyamatos, és egyre fokozódik. Ennek ellenére Gyurcsánynak saját pártjában továbbra sincs alternatívája, és ő nem fogja egykönnyen feladni. Azzal, hogy a pártelnöki tisztséget is megszerezte, olyan hatalomkoncentrációt hajtott végre, amelynek révén Medgyessynél jóval erősebb helyzetbe tornászta magát.

AZ MSZP ÉS GYURCSÁNY SZEMÉLYES SORSÁT befolyásolhatja a Fidesz népszavazási kezdeményezése (ha sikeres lesz), mely révbe érni látszik - legalábbis a vizeitől, tandíj és kórházi napidíj ügyében, - bár előre hozott választásokat aligha tud kikényszeríteni. A megszorítások negatív visszhangja és a 2009-es európai parlamenti választásokon várható MSZP-kudarccal miatt végképp nem volna időszzerű új miniszterelnök-jelölttel előállni.

a kölcsönös előnyök feltárását és kiaknázását a Duna-menti, Kárpát-medencei és nyugat-balkáni térségben. Kihasználni törekszik a két- és többoldalú együttműködések, a regionális kezdeményezések szinergiáit. Célja, hogy regionális tökéberuházó szerepét erősítse, hozzájárulva ezzel a térség fejlődéséhez. Együttműködést kínál a határokon átnyúló biztonsági kockázatok, kábítószer-kereskedelem, embercsempészet kezelésében, a környezet- és éghajlatváltozási politikában.

Magyarország a gazdaság- és közlekedéspolitikára, a környezetvédelemre, az energiára, a területfejlesztésre, a kisebbségpolitikára, a civil társadalomra egyaránt kiterjedő modernizációs-felzárkózási partnerségre törekszik a térség országaival.

Kezdeményezi szomszédainál, az országos előnyök mellett az ágazati és régióközi kapcsolatok erősítése, a határ menti régiók hátrányos helyzetének felszámolása érdekében is

- a terület- és infrastruktúrafejlesztési tervek egyeztetését-összehangolását,
- a határ menti közlekedési kapcsolatok hangsúlyos fejlesztését,
- a környezetvédelmi és az energetikai együttműködést,
- a védelempolitikai, képességfejlesztési elképzelések összehangolását.

Felhasználja az Unió kohéziós és területfejlesztési támogatásait, különös tekintettel az Európai Területi Együttműködési Programok által érintett határ menti térségekre, valamint a kelet-európai és a dél-kelet-európai transznacionális együttműködési programokra, ösztönzi a transz-európai hálózat energia-infrastruktúra projektjeinek részben uniós finanszírozását, szorgalmazza a határátlépés korlátainak lebontását, illetve enyhítését, az uniós vízumkönnyítést, illetve liberalizációt, kishatárforgalmi megállapodásokkal nyújtóbbtelhetőségeket a kapcsolat-tartásra.

A kisebbségi közösség: kulcsszereplő a térség belső és európai integrációjában

Az uniós keret esély a nemzeti kisebbségeknek arra, hogy kulcsfontosságú, pozitív szerepet játsszanak a kétoldalú kapcsolatokban, az államoknak pedig arra, hogy párhuzamos, a közös regionális fejlesztési elkép-

GYURCSÁNY A KÖZELMÚLTBAN egyik budapesti nemzetközi gazdasági konferencián azt mondta, hogy az idei alacsony gazdasági növekedés után (a harmadik negyedévben újabb mélypontra, 1,1 százalékra süllyedt a GDP-növekedés - ez Európa jelenleg legalacsonyabb értéke) jövőre már 3 százalékhoz közele, majd 2009-től a konvergencia programban is rögzített 4 százalékos bővülés várható. Emellett a kormányfő hosszabb távon tartósan 3 százalék alatti államháztartási hiányt remél. Szerinte a kiigazítás megszorító szakaszának már *csaknem* a végére ért az ország, és a strukturális átalakítás is *töb-bé-kevésbé* lezajlott, most a reformok építő, minőségjavító korszaka következik. A kormányfő politikai jövőjét – ha addig nem történik semmi rendkívüli – így tehát *az fogja eldönteni, hogy a megszorítások után végre sikereket is fel tud-e mutatni, legkésőbb 2008 második felében.*

ORBÁN VIKTOR SZÁMÁRA VISZONT a 2010-es választás az utolsó esélyt jelentheti: ha a soron következő harmadik választást is elveszítené – egy ilyen, kritikán aluli kormányzás után - a magyar belpolitikában menthetetlenül háttérbe szorulna.

A FIDESZ MINDENESETRE JAVÁBAN KÉSZÜL a kormányrúd átvételére. Év végére elkészül a párt új politikai programja, és utána már fölállhat egy – a brit árnyékkormányhoz hasonló – ellenzéki kabinet. *Matolcsy György*, az Orbán-kormány gazdasági minisztere, sikereinek Kovácsa, a Fidesz-frakció új *nemzetstratégiai műhelyének* vezetője szerint ma Magyarországon már nem elegendő a költségvetés helyzetét orvosolni, a gazdasági növekedést újraindítani, a munkanélküliség megugrását megállítani, a szociális válságot kezelni. Ezt szerinte csak akkor lehet megtenni, ha *nemzetstratégiai fordulat* következik be. Egyre kell végrehajtani nemzeti és erkölcsi és ezek következményeként politikai *fordulatot* – a miniszterelnöknek mennie kell -, és csak ezek után képzelhető el valósan a gazdaságpolitikai fordulat. A *nemzeti mélypontról* – mondta egy lapinterjúban - az ország az ismert magyar történelmi receptek segítségével nem tud elmozdulni, de segíthet számos európai példa, például Írországé, ahol kisebbségi kormány kezdeményezte nemzeti megállapodás nyomán indult el a gazdasági fellendülés. Matolcsy ezért a politikai elit megegyezését sürgeti *nemzeti kerekasztal* keretében, és ő maga éppen ennek létrehozásán fáradozik erre alkalmas közszereplők megnyerésével.

LÁNCZY REGINA

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

(EU)

Védelmi politika és humanitárius segítség

Az Unió történetében elsőször tartottak a külügy-miniszterek közös tanácskozást a tagországok védelmi politikájáért, valamint a fejlődő világ segítéséért Brüsszelben. Az Európai Unió álláspontja szerint fejlesztés béke és biztonság nélkül nem lehet megvalósítani. A tartós biztonság előfeltétele a szegénység felszámolása és a kevésbé fejlett országok segítése. A megfelelő területek miniszterei a közös ülésen a biztonság és fejlesztés feltételeinek javításáról tanácskoztak. Megállapodtak abban, hogy a biztonságos fejlesztés megteremtésének érdekében garantálni kell a humanitárius segítség biztonságát és együtt kell működni a regionális nemzetközi szervezetekkel.

A külügyminiszterek foglalkoztak ezenkívül az intézményrendszer reformjával, melyről a tagországok a közelmúltban állapodtak meg. A december 14-i brüsszeli Európai Unió csúcscrétékezlet előkészítésének keretében megbeszéléseket folytattak a schengeni övezet karácsony előtti kibővítéséről valamint a december 13-án Lisszabonban aláírásra kerülő reformszereződés utáni helyzetről.

Berliner Zeitung

Növekvő szakemberhiány Németországban

Az Ifo gazdaságkutató intézet felmérései szerint nem tudják betölteni a magasabb szakképzettséget kívánó állásokat Németországban. Emiatt a felmérésben résztvevő vállalatok 43%-a nem tud megrendeléseket felvenni, s ugyanennyi vagy elhalasztja, vagy egyáltalán nem valósítja meg eredetileg tervezett beruházását. A szakemberhiányban szenvedő vállalatok 7% pedig külföldre helyezi át termelését.

A neves gazdasági hetilap a Wirtschaftswoche arról számol be, a vállalatok 69%-a úgy igyekszik úrrá lenni a problémán, hogy saját forrásból támogatja a szakképzést. Ugyanakkora a százalékos aránya azon vállalatoknak akik a szakképzés jeletősebb mértékű állami támogatását követelik.

ČESKÉ NOVINY (CZ)

Nem reális az euró bevezetése 2012-ben

A cseh miniszterelnök Mirek Topolánek szerint, ahhoz hogy az euró 2012-ben bevezetésre kerüljön Csehországban, már jövőre be kellene lépnie az országnak az ERM-II átváltási rendszerbe. Ez azt jelenti, hogy a korona mozgását az euróhoz viszonyítva limitálják. Az ERM-II-ben lévő országok központi bankjainak ügyelniük kell arra, hogy az euróhoz kötött valuta a sáv közepétől csak plusz - minusz 15 %-kal térhet el. Az euróövezetbe való belépés egyik feltétele, hogy előzőleg legalább két évet kell telnieük az országoknak az ERM-II átváltási rendszerben.

Topolánek utalt arra, hogy végre kell még hajtani az egészségügyi- és a nyugdíjrendszer átalakítását az euróövezetbe történő belépés előtt. A cseh kormány egyelőre nem kívánja pontosítani, hogy mikor csatlakozna Csehország az euróövezethez. Miroslav Kalousek pénzügyminiszter szerint is a csatlakozás előtt okvetlenül végre kell hajtani az egészségügyi és a nyugdíjak reformját.

ZERKALO NEDELI (UKR)

Kárpátalján magyar katonai temető épül

Holló József a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatója és Ukrajna rendkívüli és meghatalmazott nagykövete sajtótájékoztatót jelentette be, hogy a kárpátaljai Dercenben, Beregszász közelében, magyar központi katonai temető épül. A magyar hadifoglyoknak pedig Brjankán emlékművet állítanak.

Az Ukrajnai Magyar Központi Katonai Temető építése jövőre kezdődik Dercenben. Itt kerülnének vég-ső helyükre a helyi lakosság által ideiglenesen elhantolt több ezer honvéddáldozat földi maradványai.

Várhatóan 2008 márciusában avatja majd fel Sólyom László köztársasági elnök és Viktor Jucszenko, ukrán elnök a kelet-ukrajnai brjankai emlékhelyet. Brjankán sok hadifogoly dolgozott, sokan közülük ott is haltak meg.

Az emlékhely egy korábbi temető területén kerül felépítésre és az ott eltemetett 3056 katonának állít majd emléket. Az elhunyt hadifoglyok között 498 magyar, 2.016 német, 317 román, 23 lengyel, hét cseh, négy ukrán, két moldovai, és egy-egy szlovák, francia és orosz katona volt.

A kijevei magyar hősi temető felújítása, az ivanofrankivszki és lembergi (Lviv) hősi emlékmű megépítése mellett, jelentős a magyar királyi honvéd hegyidandár 123 hősi halált halt áldozata emlékére építendő emlékmű elkészítése Szrednij Berezovban. Kiemelkedő jelentőségű a Magyar-Ukrán Kormányközi Hadisírgondozó Megállapodás is. Az ukrainai hadisírgondozó tevékenység 2004-ben kezdődött meg az ungvá-

ri, ökrömezői, és vorohtai magyar katonai emlékművek létesítésével, valamint az ott lévő katonai parcellák felújításával.

TURKISH DAILY NEWS

Grúzia új miniszterelnöke egy volt bankár

Mihail Szaakasvili grúz államfő váratlanul új miniszterelnököt nevezett ki. A nemzeti bank eddigi, felügyelő-biztosági elnöke Lado Gurgenidze lett az új kormányfő. Elődje a viszonylag fiatal Nogiadeli egészségi állapotára való tekintettel visszalépett. Az új kormányfő kinevezésével Szaakasvili feloldotta a kilenc napja tartó rendkívüli állapotot.

Grúziában az élet visszatért a normális kerékvágásba. A január ötödikére kiírt elnökválasztásra korlátozások nélkül készülhetnek a politikai erők.

A november hetedikén szétvert, bezárt és lepecsételt ellenzéki televízióadó, az lmedi, viszont nem kezdheti meg adását annak ellenére, hogy az Európai Unió kaukázusi különmegbízottja Peter Semnebi nyomatékosan követelte Szaakasvilitől e televízió engedélyezését és általában a sajtószabadságot.

Az Európai Unió és Grúzia viszonyának sarkalatos pontja éppen az ellenzéki televízió bezárása és a sajtószabadság hiánya. Ezekkel a kérdésekkel az államfő feltehetően majd csak a választási kampány után foglalkozik.

A Szaakasvili elnököt súlyos vádakkal illető korábbi politikai harcostárs, Irakli Okruasvili volt védelmi miniszter ellen a tbiliszi bíróság ismét elfogatóparancsot adott ki. Okruasvili szabadlábra helyezése után külföldre távozott.

THE AGE (Australia)

Kína lesz a legnagyobb energia-felhasználó

A Nemzetközi Energia Ügynökség tanulmánya szerint, három év múlva Kína lesz a világ legnagyobb energia-felhasználója

Kína energiaigénye az előrejelzés szerint 20 év alatt a duplájára nő. Ezzel a világ legnagyobb környezet-szennyezőjévé válik. A sötét előrejelzést enyhíti, hogy Kínában októberben 885 környezetvédelmi beruházást hagytak jóvá.

Megbénították a szlovén fővárost a tüntetők

Ljubljánában központjában órákra megbénult az élet, mert több tízezer ember követelt magasabb fizetést és nyugdíjat.

A tüntetés a szakszervezetek szervezésében zajlott. Annak ellenére, hogy Szlovéniában az Európai Unió átlag kétszeresét is meghaladja a gazdasági növekedés, az emberek nem kapnak megfelelő mennyiségű pénzt. A bruttó átlagfizetés 1259 euró és az infláció öt százalék. A szlovén szakszervezetek felhívására mintegy hetvenezer diák, alkalmazott és nyugdíjas vett részt a megmozduláson. A tüntetés figyelmeztető jellegű volt.

(EU)

Épületet kaphat Antall József Brüsszelben

Az európai parlament egyik új brüsszeli épületét a néhai magyar miniszterelnökről nevezik el. Erről döntött a testület elnöksége. Az európai szocialista képviselő Fazakas Szabolcs nagy fontosságot tulajdonít annak, hogy az Európai Unió Antall József érdemeinek és Magyarország unióbeli szerepének jelentőségét méltányolja azzal, hogy az új tagállamok közül elsőként magyar politikusról nevez el európai uniós épületet.

Frankfurter Allgemeine

ZEITUNG FÜR DEUTSCHLAND

A szegény dokumentumai – Budapest a magyarországi németek elűzésére emlékezik

címmel Reinhard Olt ír a 60. évfordulóra megrendezett konferenciáról. Előjáróban adatokat sorakoztat fel: Magyarország a legutóbbi népszámlálás szerint 62.230 volt a német nemzetiségűek, 33.790 a német anyanyelvűek száma. 1946-50 között összesen 210.000 németet üldöztek el, közülük 1750.000-en kerültek a NSZK-ba, 10.000-en az NDK-ba, 20.000-en Ausztriába, 4.000-en pedig Kanadába, ill. az Egyesült Államokba vándoroltak tovább.

Ezek előrebocsátásával kitér a szerző arra, hogy Magyarország 1989-ben alkotmányjogilag hatályon kívül helyezte a „szegény dokumentumait”, 1990 márciusában pedig elítélte a Parlament a németek elűdözését és bocsánatot kért az áldozatoktól és utódaiktól. Szili Katalin most újfent megkövette a németeket. Mint a cikkíró tudni véli, a kulisszák mögött lengyel részről igyekeztek nyomást gyakorolni Szili Katalinra, de sikertelenül.

Emlékkonferencia a magyarországi németek elűzetésének 60. évfordulója alkalmából

Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke kezdeményezése a Országgyűlés több eseménnyel emlékezett a magyarországi németek elűzetésének 60. évfordulójára.

2007. november 16-án 10.00 órakor nemzetközi emlékkonferenciára került sor az Országház Felsőházi termében. A konferenciát köszöntötte Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke, Norbert Lammert, a Bundestag elnöke, Kiss Péter, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter és Kállai Ernő, Országgyűlési biztos. Előadást tartott Glatz Ferenc akadémikus, Konrád György író, Tóth Ágnes történész, Klaus Loderer, a Magyarországról Elűzött Németek Szövetségének elnöke,

TÖRZSÖK ERIKA A MEGVÁLTOZOTT NEMZETPOLITIKÁRÓL

(168 Óra • 2007.10.02., 2007. évfolyam, 39. szám) Forró Evelyn beszélgetése a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkárságának főigazgatójával.

Érvényes-e még az etnóbiznisz kifejezés?

Nem érvényes.

Hogyan szabadultak meg tőle?

Rájöttünk, hogy az intézményrendszer, amely a kilencvenes évek elején alakult, a két világháború közötti revíziós politika intézményrendszerének az újra-élesztését jelentette. A harmincas években azt gondolták, hogy vissza fog állni a régi „rend”, és csak átmenetileg kell Budapestről támogatni a szomszédos országokban kisebbségbe került magyarságot. '90 után változtatlanul azt vélték, hogy Magyarországról kell finanszírozni a külhoni magyarság intézményeit. A szomszédos országokban élő magyarok is – bekerülve az Európai Unióba – velünk azonos gazdasági és politikai keretek közé jutottak. Felismertük tehát, elsősorban a kisebbségi létből eredő hátrányokat kell tompítani a magyarországi támogatási forrásokkal. Új intézményrendszert hoztunk létre, amely EU-konform, és kialakítottuk a nemzetpolitika másik pillérét: a fejlesztéspolitikát.

Voltak legendák arról, hogy zsákban, nejlonsttyorban, aktatáskában vándorolt a pénz egyik országból a másikba.

Ez leginkább a '90–94 közötti időszakra volt jellemző. E módszerrel bizonyos klientúrákat támogattak, és exportálták a magyarországi pártpolitikai ellentéteket, a belpolitikai háborúskodást.

Sokan most is ezen fáradoznak...

A szomszédos országok magyarságának megosztottsága miatt kérdéses, hogy például a Magyar Koalíció Pártja mikor lesz újra koalícióképes Szlovákiában. Félő, hogy az erdélyi magyarságnak nem lesz EU-s képviselete. Az ellenzék úgy gondolja, hogy a nemzetpolitika az ő felségterülete. A minden évben megrendezett „tusványosi” nyári tábor íránt azonban idén már távolról sem volt akkora érdeklődés, mint az előző években. Politikai hiba nem észrevenni, hogy a magyarok egy olyan Romániában és egy olyan Szlovákiában élnek, ahol a GDP éves növekedése 9, illetve 12 százalékos! Ez a gazdasági növekedés határozza meg – etnikumtól függetlenül – az adott térség lakóinak életét. Így tehát az embereket már nem érdekli annyira a magyar belpolitikai játszma. Az etnikai feszültségek generálása nem aktuális.

Nemrégiben Párkányban a kis-Máért résztvevői azt követelték, hogy a schengeni rendszer ne jelent sen majd új vasfüggönyt.

Én azt gondolom, hogy olyanfajta politikai játszmákat folytatnak jelenleg Szlovákiában, amelyek nem tesznek jót az ott élő magyarságnak.

És Erdélyben?

Az RMDSZ nem figyelte fel idejekorán arra, hogy az etnikai pártok jövője meglehetősen véges ebben a térségben, és talán célszerű volna regionális párttá átalakítania magát. Etnikai pártként sem az RMDSZ, sem az MKP – az én megítélésem szerint – nem sokáig lesz koalícióképes ezekben az országokban. Pedig óriási jelentősége van annak, ha a parlamentben és a kormányban szerepet tudnak vállalni.

Közeleg december 5-e, a kettős állampolgárságról szóló népszavazás bukásának évfordulója. Számít-e arra, hogy a jelenlegi ellenzék – ahogy az elmúlt években is tette – országos „búsongási kampányt” hirdet?

Ennek nincs realitása. A magyar nemzethez tartozók több mint kilencven százaléka uniós állampolgárrá vált. Megszűntek az utazási korlátok, megszűntek a kiszolgáltatottsági körülmények. Ezért azt gondolom, hogy a Fidesz hivatalos vezetése nem fog kezdeményezni ezzel kapcsolatban semmiféle „mozgást”. Hiszen „nincs benne” szavazat.

Szili Katalin, a parlament elnöke nemrégiben nemzetpolitikai törvényt szorgalmazott. Ennek a kezdeményezésnek burkoltan tán az az üzenete, hogy nincs megfelelő kisebbségpolitika?

Egy demokratikus jogállamban a parlament felada-

Friedrich Zimmermann, a Magyarországról Elűzött Németek Szövetségének tiszteletbeli elnöke, Franz Siebert, magyarországi német író, Heinek Ottó, a Magyarországi Németek Országos Kisebbségi Önkormányzatának elnöke.

A konferencia Szili Katalin zárószavával ért véget. A házelnök bocsánatot kért a Magyarországról elűzött németektől. Beszédében hangsúlyozta: „Nekünk, politikusoknak az a kötelességünk, hogy szégyenteljes politikai döntésekért felelős elődeink helyett kimondjuk: bocsánat, és iránytűként álljon előttünk az a mondat is, hogy soha többé.”

ta a törvénykezés, a bíróságok feladata a bíraskodás, és a kormány feladata a kormányzás. Magyarországon is egy kisebbségpolitikai, ha úgy tetszik, megújuló nemzetpolitikai koncepció végrehajtása folyik. Működését, intézményrendszerét egyeztetjük a szomszédos országok vezetőivel. Erről lehet nem tudomást venni, lehet múltba tekingető megoldásokhoz visszanyúlni, de azt gondolom, hogy túl sok értelme nincs.

A napokban elkészült e tárgyi elemzés szerint a Máért újraélesztési szándéka sokkal inkább kommunikációs üzenet, mint tényleges szakpolitikai kezdeményezés.

„A Máért, mint csúcscrétékezlet, szakmailag nem tekinthető többnek, másnak, mint egy nagy nemzetpolitikai kommunikációs, reprezentatív eseménynek, aminek a magyar–magyar párbeszéd intézményesültségét, a Magyar Köztársaságnak a világ, de különösen a szomszédos államok magyarsága iránti felelősségvételét kellett volna elsősorban szimbolizálnia.”

A dolgozat megállapítja, hogy a paternalista gondolkodás túlbecsüli az anyaország problémamegoldó képességét és lehetőségeit, és azt a hamis képzetet sugallja, hogy „az anyaország segítségével, és nem a szülőföldjükön élő határon túli magyarok munkájával, szorgalmával és szellemi kapacitásával virágoztathatók fel a környező országok magyarok lakta régiói, és őrizhető meg e területeken a magyarság”.

Tabajdi Csaba reagálása

(168 óra • 2007-10-18 14:37) Tabajdi Csaba, MSZP, EP képviselő hevesen reagált Törzsök Erika fentebbi kijelentéseire. Mint válaszelevelében írja, értetlenkedve olvasta a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkársága főigazgatójának a rendszerváltás utáni kormányok kisebbségpolitikai gyakorlatának sommás, igaztalan és veszélyes elmarasztalását.

Törzsök Erika szerint az az intézményrendszer, amely a kilencvenes évek elején alakult, a két világháború közötti revíziós politika intézményrendszerének az újraélesztését jelentette. „E – minden bizonnyal nemcsak engem meghökkentő – kinyilatkoztatás gondolatmenetét folytatva nem többet és nem kevesebbet sugall, mint azt, hogy '90 óta valamennyi kormány – így a Horn-, a Medgyessy- és az első Gyurcsány-kormányzat – nemzetpolitikai felfogása és gyakorlati lépései (intézményrendszere, támogatáspolitikája) is a revansizmust és a revizionizmust kívánták szolgálni.

Túl azon, hogy az effajta megközelítéssel az elmúlt közel húsz évben idehaza nem, csak környező országok nacionalista, szélsőséges politikusainak nyilatkozataiban találkoztam, nem értem és egyúttal határozottan visszautasítom ezt az érvelést.

Nem értem, hogy mire alapozza a Határon Túli Magyarok Hivatalának 1994–1998 közötti elnökhelyettese, megbízott vezetője – Törzsök Erika –, hogy például az általa irányított intézmény a revíziós politika elkötelezettje lett volna. Azzal lett volna-e a „revizionizmus kiszolgálója” az akkori HTMH, hogy aktívan részt vett a Horn Gyula által kötött alapszerződések kidolgozásában? Esetleg akkor saját magát is e revansista, revizionista politika kiszolgálójának tartja-e a főigazgató asszony? Végképp nem értem, hogy az Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány (vezetője a Fidesznek, nevezetesen Németh Zsolt-nak köszönhetően immár sokadik éve Törzsök Erika) miért igényelt és fogadott el súlyos tízmilliókat a korábbi kormányzatoktól, miért maradt egyedüli túlélője a bírált intézményrendszernek, ha az alapítványi elnök ennyire negatívan vélekedik a korábbi bőkezű fenntartóiról?

Abban természetesen a balliberális kormányok és az Orbán-kormány között lényegi nézetkülönbségek vannak, hogy mit tehet Budapest a határon túli magyarokért. Szocialista politikusok, köztük jómagam a kilencvenes évek közepe óta számtalanszor hangoztattuk, hogy Budapest önmagában nem tudja megoldani a határon túli magyar közösségek problémáit, ha ehhez nincs partner a szomszédos országokban. Az EU sem csodaszer, nincs automatikusan működő európai kisebbségvédelmi rendszer.”

Lengyel kormányváltás: jobbról jobbra

A várakozásoknak megfelelően jobbközép kormány váltotta a nemzeti-konzervatívokat Lengyelországban. Jaroslaw Kaczyński elbúcsúzott a miniszterelnöki széktől, ám ikertestvére, Lech Kaczyński még három évig marad az ország államfője. Az október 21-i előrehozott választásokon a jogosultak 54%-a járult az urnákhoz, ami rekordnak számít. A nyertes nemzeti-liberális Polgári Platformnak (PO) sikerült mozgósítani a szavazóbázisát, vagyis a fiatalokat, az értelmiségieket és a nagyobb városok lakóit. Négy párt jutott be a parlamentbe. A Polgári Platform (PO) a szavazatok 41,5 %-kát kapta, míg koalíciós partnere, a centralista Lengyel Paraszt Párt (PSL) 9%-kot. A legnagyobb ellenzéki párt az eddig kormányzó nemzeti-konzervatív Jog és Igazságosság (PiS) 32%-át, a Baloldaliak és Demokraták (LiD) a mandátumok 13%-kát szerezték meg. A két radikális populista kis párt, amelyek a kormányválságot okozták, a szavazatok 1–1 %-át tudhatja magáénak, tehát nem kerültek be a parlamentbe. Egyes elemzők szerint az ő kiesésük a mostani választások legnagyobb eredménye.

Komoly vereség érte a baloldalt, mivel a párt 20% körüli mandátumra számított az elért 13% helyett, ráadásul a felsőházban, a szenátusban nincs képviselőjük. Ismeretes, a képviselők arányos képviseleti, míg a szenátorok többségi választás útján kapnak mandátumot. Ennek a rendszernek köszönhetően egyik körzetben sem szerzett többséget baloldali szenátorjelölt. A Baloldaliak és Demokraták (LiD) vezetői egyre hangosabban követelik a vereségért felelős exállamfő, Aleksander Kwaśniewski leváltását. Szerintük határozottan ki kellett volna állni amellett, hogy a párt fiatal politikusai legyenek a kampányarcok. A listavezető Kwaśniewski menetrendszerűen ittas állapotban szerepelt a közvélemény előtt. Miniszterelnök-jelöltkénti debütálása szeptember végén is az alkoholhoz köthető: Kijevben ittasan tartott előadást egyetemistáknak, ami miatt számos kritika érte. Néhány nappal később hasonlóan botrányosan szerepelt Szczezinben a párt nagygyűlésén, ahol beszédet is mondott. Ráadásul sajtótájékoztatón avval védekezett, hogy néhány hónapja a Fülöp-szigeteken trópusi betegség fertőzte meg, emiatt olyan erős gyógyszereket szed, hogy hatásuk alatt akár ittasnak is tűnhet. Az érdeklő-

dó újságírók kérdésére viszont nem tudta megnevezni sem a betegség, sem a gyógyszerek konkrét nevét. A Fülöp szigetekre betegség fölötti polemizálás odáig fajult, hogy újságírók egy csoportja védőfelszerelésben állt neki fertőtleníteni az exelnök házát. A pártból végképp kiábrándult szavazók jellemzően a Polgári Platformra (PO) szavaztak.

Míg a baloldal vesztes csapatait rendezi, addig egyre feszültebb a viszony a két nagy jobboldali párt között. Ugyan jelentős ideológiai eltérés nincs közöttük, de a pártvezetők közötti személyes ellentétek egyre látványosabbak. Mindezt tükrözte november 5-én az alsó- és a felsőház alakuló ülése. A házelnök megválasztása előtt egymást túllícitálva kért több tanácskozási szünetet a most leköszönő nemzeti-konzervatív Jog és Igazságosság (PiS) és a kormányalakításra készülő nemzeti-liberális Polgári Platform (PO). Csak háromórás csúszással sikerült megválasztani házelnöknek Bronislaw Komorowskit (PO). Közben az előzetes megállapodásokkal ellentétesen a szenátusban nem kapta meg a megfelelő számú szavazatot a PiS elnökhelyettes jelöltje. Nem várható felhőtlen együttműködés az állam- és kormányfő között sem. A lengyel köztársasági elnök a magyarnál szelésebb jogosítványokkal rendelkezik, főleg a külpolitika terén. Emlékezetes, a külügyminiszter-jelölt személye miatti közel egy hónapos állóháború az államfő és miniszterelnök-jelölt között. A köztársasági elnök Radoslaw Sikorski kinevezését nem támogatta, terhelő bizonyítékokról beszélt a jelölttel kapcsolatban, de azokat államtitokra hivatkozván nem hozta nyilvánosságra.

Donald Tusk az ország új miniszterelnöke. Az Észak-Lengyelországban, Gdańskban született ötvenéves politikus történelem szakon végzett. Már egyetemi hallgatóként kapcsolatba került a lengyel ellenzékkel, fiatalon kezdett el politizálni, a '80-as években szamizdat irodalmat terjesztett. 1994-ben a Szabadság Uniója (UW) nevű jobbközép párt egyik vezetője lett, ebben az évben ismerte meg a fiatal tehetséges politikust Lengyelország. Tusk 2001-ben alapította meg a Polgári Platformot (PO), ám ekkor a párt kis népszerűségnek örvendett Úgy tűnt, a 2005-ös esztendő Tusk nagy esélye. Ekkor szállt ringbe Lech Kaczyński riválisaként a köztársasági

elnöki székért, ám alul maradt. Többen attól óvtak, hogy ha Tusknak nem sikerül megnyerni a 2007-es parlamenti választásokat, akkor végleg elbúcsúzhat a politikától. Az elmúlt hetekben olyan elemzések is napvilágot láttak, hogy a miniszterelnöki szék csak ugródeszka Tusknak ahhoz, hogy 2010-ben magabiztosan meg tudja nyerni a köztársasági elnöki választásokat.

Tusk mindenesetre komoly feladatok elé néz. A választási kampány során fő üzenete az volt, hogy Lengyelországban egy az Írországhoz hasonló gazdasági csodát fog megvalósítani. A körülmények valóban adóttak. Lengyelország az elmúlt években soha nem látott fejlődésnek indult. A gazdaság a politikai válságokra nem reagált, folytatta növekedését. Nagy eredménynek számít, hogy a 13 éve folyamatosan növekvő államadósságot idén sikerült tartósan megfordítani, csökken a munkanélküliség. Az infláció tartósan 3% alatt van, a gazdasági növekedés pedig tartósan 6% fölött. Szeptember elején hozták nyilvánosságra az augusztusi inflációt, amely a várakozásoknál is alacsonyabb, mindössze 1,5 %-os volt (Magyarországon augusztusban: 8,3%).

Tusk hivatásának tekinti Lengyelország kapcsolatainak javítását. A lengyel választási eredmények közzétételét követően Kóka János az SZDSZ nevében sietett gratulálni és a két párt közötti szorosabb együttműködést följánlani. Ám Kóka alaposan téved, amikor a lengyel választásokon nyertes Donald Tuskhöz nyílt levelet intéz. A jelenleg egy-két százalékon álló SZDSZ és a negyvenkét százalékat elért Polgári Platform nem említhető egy lapon. Donald Tusk néhány hete nyilvános vitán kizárta a koalíciót a lengyel posztkommunista baloldallal. Úgy fogalmazott, nem azért harcoltak években keresztül, ő nem azért terjesztett a '80-as években szamizdat irodalmat, hogy a posztkommunistákat törvényesítse. Nem véletlen, hogy a Polgári Platform az Európai Parlamentben az Európai Néppárt tagja, vagyis természetes szövetségese a Fidesz vagy az MDF, nem pedig az Európai Liberálisok sorában helyet foglaló SZDSZ. Kóka János hangsúlyozza, hogy kész szorosabbra fonni az együttműködést, de nincs tisztában avval, hogy ehhez nincs meg a közös nevező.

KOVÁCS ORSOLYA ZSUZSANNA (Varsó)

Ötéves az Andrássy Gyula Budapesti Német nyelvű Egyetem

2002. november 29-én Johannes Rau német államfő nyitotta meg ünnepélyesen az Andrássy Gyula Budapesti Németnyelvű Egyetemet. Rau ünnepi beszédében akkor azt emelte ki, hogy Németország, Ausztria és Svájc számára igen fontos, hogy Budapesten olyan német tannyelvű egyetem kezd meg működését, amilyen a II. világháború óta nem nyitotta meg kapuit német nyelvterületen kívül.

Azóta öt év telt el. A diákok kis létszámú csoportokban négy szakirányon tanulhatnak posztgraduális képzésen a Festetics Palotában. LL.M képesítést nyújt az Összehasonlító Jog- és Államtudományi Kar, míg a Diplomácia, Közép-Európa és a Gazdasági Szakirányon ún. second master képesítést lehet szerezni. Időközben a doktori iskola is megkezdte működését. Az egyetemen számos gyakorlati ismeretre lehet szert tenni, ilyen a már hagyományosnak számító brüsszeli tanulmányi út, amely során a diákság az Európai Unió tényleges működésébe nyer betekintést. A diákok elsősorban Német- és Magyarországról, Ausztriából és Svájból érkeznek, de van lengyel, szlovák és román hallgató is. A német, magyar és svájci, nemzetközileg is elismert professzorok német nyelven adnak elő. Az egyetem jól szervezett ösztöndíjrendszerrel segíti a diákságot. Az intézmény elismertségét jelzi, hogy idén augusztusban Angela Merkel német kancellár tartott előadást az egyetem Tükör-termében. Újdonság, hogy ettől az évtől az LL.M. és a Közép-Európa Szakirány keresztféléves képzést is indít, amelyre a jelentkezési határidő 2008. január 18-a, így már februártól meg lehet kezdeni a tanulmányokat. Az egyetem december 7-én tart nyílt napot, melyen az érdeklődők előadásokra is beülhetnek, megismerkedhetnek leendő professzoraikkal és diáktársaikkal.

Bővebb információ a www.andrassyuni.hu honlapon található.

KOVÁCS O. Zs.

KASSÁN IS 1956-RA EMLÉKEZTEK

A Kassai Magyarok Baráti Társasága (KMBT) rendezésében 2007. november 4-én a kassai Márai-szobornál megemlékezésre került sor az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulóján. Az 51. évforduló azért is különleges, mivel a hét napjai pontosan azokra a napokra estek, mint annakidején. Azért emlékeztek az író és költő szobránál, mert Kassa szülötte írta az egyik legszebb verset az 1956-os forradalomról, szabadságharcról és Magyarországnak a demokratikusnak nevezett világ általi cserbenhagyásáról. Balassa Zoltán, a KMBT elnöke idézte föl a 20. század egyik legjelentősebb eseménysorának jelentőségét, majd Osza István szavalta el Márai: Mennyből az angyal c. versét. Azt követően Tarnóczy István mondott ünnepi beszédet, melynek keretében személyes élményeit mesélte el a dicsőséges napokról, amikor – kölcsönvett fényképezőgéppel – családlátogatásra érkezett Pestre 1956. október 8-án és mind a Sztálin-szobor ledöntésének, mind a szovjetek bombázásának és a magyar hősiességnek, áldozatkészségnek szemtanúja volt. Tarnóczy beszéde végén elszavalta Petőfi Sándor Háború c. versét, Balassa Zoltán pedig a kassai Szántó Oszkár Levél az ENSZ-hez c. versét. A költemény szerzőjét, aki akkor jogászhallgató volt, 1957-ben féléves felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték, mert Miskolcon postára adta verseit.

Bethlen Gábor-Alapítvány: Idén elmaradnak a díjátadások

Bakos István, a Bethlen Gábor-Alapítvány Kuratóriumának elnöke november 15-én levélben fordult a Nemzeti Civil Alapprogram Tanácsához, feltárva, hogy az Alapítvány anyagi helyzete nem teszi lehetővé az évenként odaítélt díjak átadását, s ezzel a decemberre kitűzött díjátadási ünnepély is elmarad. Bakos István az NCA Tanácsa elnökéhez, Németh Ferenchez címzett levelében az elhatározást a következőképpen indokolja:

Az elmúlt negyedszázad során először fordult elő az, hogy a határon túli magyarok támogatására, valamint a közösségi érdekű alkotómunka és a közép-európai együttműködés serkentésére 1980-ban létrehozott Bethlen Gábor-Alapítvány kuratóriuma nem tarthatta meg legjelentősebb évi rendezvényét, a zárszámadással egybekötött díjátadó ünnepségét.*

Kultúrbotrány, hogy ez a világszerte számon tartott hagyományos ünnepség az idén elmaradt. Oka pedig az, hogy az e célra rendelkezésre állt forrásainkat a Nemzeti Civil Alapprogramban nyertes (01491/01/06B00) pályázatunk megvalósítására fordítottuk. Erről az elszámolást határidőre (VI. 29-én) megküldtük a Magyar Államkincstárnak, de a megítélt és megelőlegezett félmillió Ft támogatást mindmáig nem utalták át számlánkra. Tetézte anyagi gondjainkat, hogy a MÁK munkatársa javaslatára – noha a NCA Országos Kollégiumához benyújtott fellebbezésünket még nem zárták le – átutaltuk az előző elszámolásunkban vitatott 233.950 Ft összeget. Tájékoztatása szerint, amíg azt be nem fizetjük, nem utalhatják át számlánkra a nekünk megítélt és általunk meghitelezett 500 ezer Ft támogatást. *2007. szeptember 25-én dr. Vajna Zoltán professzor értesített arról, hogy az Országos Kollégium meghozta döntését, fellebbezésünket, eredeti elszámolásunkat elfogadta, pénzünket pedig nyomban visszautalják.* Sajnos ezt a 233.900 Ft-t sem kaptuk vissza mind a mai napig!

Mindmáig nem utalták át a működésünk támogatásához a 2007. évi NCA-MK-07-p.0428 sz. pályázatunk alapján megítélt 350 ezer Ft támogatást sem, noha a szerződés szerinti határidő rég lejárt.

A Bethlen Gábor-Alapítvány Kuratóriuma (Bakos István, elnök, dr. Petrik Béla titkár, dr. Bíró Zoltán,

Illyés Mária, dr. Király Tibor, dr. Kiss Gy. Csaba, dr. Márton János, dr. Németh Ágnes, N. Pál József, dr. Vekerdí László) 2007 májusában előzetesen döntött a díjátadó ünnepségről és a kitüntetendő személyekről. Szeptemberi ülésünkön – a NCA által megítélt támogatásaink átutalási hiányát látván – úgy határoztunk, hogyha az általunk meghitelezett, s a megítévesztetten visszautalt összeg október 10-ig nem érkezik meg számlánkra, a díjátadó ünnepséget december közepére halasztjuk, s akkor Illyés Gyuláról, Kodály Zoltánról, és elhunyt titkárunkról, Nagy Gáspárról is megemlékezünk.

A 2007. november 12-én tartott kuratóriumi ülésen arról kellett beszámolnom, hogy minden erőfeszítésünk és levelezgetésünk hiábavaló volt; a NCA kollégiumai által megítélt és az át nem utalt több mint egymillió Ft-ból egy fillér sem érkezett a BGA számlájára. Ezáltal az iszonyú nagy adminisztrációval és rengeteg munkával elkészített NCA pályázataink, illetve a rendszer hibája miatt végzetes helyzetbe került ez évi díjátadásunk. *A Kuratórium úgy határozott, hogy a körülményekre tekintettel 2007-ben nem tartja meg szokásos díjátadó ünnepségét. Ez óriási erkölcsi veszteség számunkra, amit nem hagyhatunk szó nélkül. Okait föltárjuk s tudatjuk az érdekeltekkel.*

Az NCA –val kapcsolatos gondjaink miatt, azok tisztázása érdekében már 2006 decemberében levélben fordultam dr. Kiss Péter miniszter úrhoz, akinek nevében 2007 januárjában Németh István főosztályvezető úr válaszolt mondván, hogy panaszkodunk orvoslásában a NCA Tanács és a Kollégiumok az illetékesek, nem a minisztérium. Ezért 2007. június 25-én panaszlevelet írtam a NCA Országos Kollégiumához, akik a szeptemberben pozitív (de mindaddig a kezelő szervezet által nem akceptált) döntést hoztak vitatott elszámolásunk elfogadásáról. 2007. november 14-én pedig részt vettem a NCA Tanács ülésén, s a tapasztaltak nyomán írom e jogorvoslatot kérő leveletem.

Kérem a Nemzeti Civil Program Tanácsát, hogy vizsgálja ki a Bethlen Gábor-Alapítvány pályázatait és a megítélt támogatások átutalása ügyében tanúsított mellánytalanság, megalázó eljárásokat – és

Prága őszi ostroma

Eredetileg csupa habkönnyű dolgot szerettem volna írni arról, hogy mennyire szeretem a cseh (volt csehszlovák) fővárost, a klisékről, Josef Švejkéről és Franz Kafkáról. Na és persze Gólemről, akitől nagyon félek, mert biztosra veszem, hogy még mindig ott rémisztgeti a jóembereket Josefov (a prágai zsidónegyed) utcáin. A Márton-napi hétféje azonban nem csak az újbor ünnepéről és a libaevés élvezetéről szólt. Megdöbben tenyem a képernyőre, ahol véres fejű fiatalemberek és rendőrök vívtak csatát a prágai Óváros festői szépségű helyszínén. A dolog apropóját a birodalmi kristályéjszaka szomorú évfordulója adta... Szinte ironikusan hatott, mikor a szlovák hírbemondó közölte, hogy a bőrféjük között ott volt az egyik posznyi futballklub, a Slovan „kemény magja” is. Gyerekkoromtól kezdve lelkes drukkere vagyok a halványkék mezben fellépő csapatnak, így nagyon is jól tudom, milyen jelszavakat kiabáltak ezek a tar „szurkolók” Cseh-Szlovákia utolsó éveiben a Morva túldolárláról érkező csapatoknak. Megszületőben a cseh és szlovák bőrféjük baráti társasága? Meggyőződése, hogy Tomáš Garrigue Masaryk, a csehszlovák államiaság atyja, nem így képzelte a két szláv nép rokoni közeledését...

Szomorú apropója számomra az eseményeknek, hogy éppen most szeptemberben látogatam el a prágai zsidó temetőbe és a szomszédos Pinka-zsinagógába. Persze, biztos, ami biztos alapon, inkább délelőtt, mert hátha Gólem ilyenkor alussza mély álmát az éjszakai garázdálkodás után... Misztikus és szomorú hely egyben, mivel nem csak a fizikai elmúlás színhelye ez a temető. Magasba emelt, figyelmeztető mutatóujj, amely különleges, egyedi kultúra erőszakos elpusztításának kőbe vésett emlékműve. A Pinka-zsinagóga az utóbbi években azért híresült el, mert a több tízezer, koncentrációs táborokban elpusztult cseh és morva zsidó neve között ott szerepelnek a volt amerikai külügyminiszter, Madeline Albright, családtagjai is.

Prágában lakott és alkotott egy rendkívül érzékeny lelkű zsidó fiatalember, aki mára a város egyik emblemikus alakjává vált. Valljuk be őszintén, a későn jött népszerűség abból a szempontból érthetetlen, mivel Franz Kafka művei nyomasztóak, „nehezen emészthetőek”. Sokkal szívderítőbb Jaroslav Hašek derék katonájának a kalandjain kacarászni – és mindenközben valahogy elfeledkezni arról, hogy Švejk és katonatársai az első világháborúba indultak értelmetlen hősi halált halni. Kafka nem nevetet meg minket, hanem a maga „kényelmetlen” és „nyomasztó” módján figyelmeztet, hogy egyszer mindnyájunkat perbe foghatnak. Látszólag teljes banalitások miatt, amikről egyáltalán nem tehetünk, vagy csak részben tehetünk: a hajunk és a szemünk színe miatt, „zavaró” lehet a koponyánk vagy az orrunk mérete, baj származhat abból, hogy milyen iskolába jártunk, és mennyi időt töltöttünk el a falai között, van-e egy kis földünk vagy sem, zsinagógába vagy templomba járunk-e imádkozni... Emberek milliói haltak meg ilyen és hasonló okok miatt a huszadik század Európájában!

Mindez a múlté? Sajnos, köve hiszem. A rendszerváltás után ugyanis Közép-Európában újraledt az egymásra mutogatás korszaka. Szinte kényszeres viselkedéssé vált egymást „lejobbozni” és „lehalozni” (olyannyira, hogy egyes „szakértők” már „jobbaldali” és „baloldali” jellemvonásokról beszélnek!), lemagyarozni, leszlovákozni, leszerbezni, lecsehezni, lelelengyelezni, lehorvátolni, leosztrákozni, lemorvázni, lebigottkatolikusozni, lezsidózni, lekommunisztázni... És - fogcsikorgatva bár -, de megtűrjük, hogy egyenruhába öltözött kopasz férfiak „harcoljanak” a „demokráciáért” és a „szebb jövőért”. Ha meg múltfeldolgozásról van szó, akkor tényleg az a legcélravezetőbb út, ha a közép-európai városok csatáitól változnak?

Szerettem volna arról írni, hogy Prágában varázslatos a vénasszonyok nyara. Mindenképpen érdemes felmászni a Petrín-hegyi kilátóhoz, mivel onnan tényleg pazar kilátás nyílik a városa. És mellesleg tényleg olyan szerelmeseknek való hely, amilyeneknek a kiváló cseh énekesnő, Lucie Bílá megénekelte! Tehát, ha randi Prágában, akkor irány a Petrín!

Szerettem volna bemutatni a cseh fővárost, mint a rendkívül vicces külsejű ebek városát. Valószínűleg tartom, hogy a derék csehek az világhírű Adolf Born képei ihlették, mikor befogtak a különleges külsejű ebek tenyésztésébe. Aki ismeri Mach és Šebestová Jonatán nevű házi kedvencét, vagy Fíket, a túlméretezett bernáthegyit, az biztos tudja, miről beszélnek. Megjegyzendő, hogy a prágaiak szigorúan ügyelnek

az ebtartás melléktermékeinek eltakarítására, ennek érdekében speciális porszívókkal tartják rendben a várost.

Prága az intelligens, jól öltözött koldusok városa. Éppen a Hradzsínban gyönyörködtem, mikor odalépett hozzám egy ötvenes, öltönyös úr. Bemutatkozott és elmesélte, hogy építész-mérnök, évekig dolgozott a szakmában, de sajnos elvesztette az állását. Mivel röviddel a nyugdíjkorhatár küszöbén senki sem akarja őt alkalmazni, kénytelen az utcán pénzt kérni az embe- rektől. Ezért, ha nem sért meg ezzel, kérne tőlem egy pár aprót. Annyira megdöbbenem, hogy tényleg a kezébe nyomtam egy tízest! Miután az úr távozott, akkor eszméltem fel, hogy az egyik ujján óriási arany pecsétgyűrűt viselt...

Minden városnak megvan a saját divathóbortja. Prágában az edzőruha az abszolút „menő”, Ennyi mackóba öltözött embert egy helyen még nem láttam! Eltűnődtem, vajon a legendás Spartakiád, azaz a socialista ifjúság négyévenként megrendezett mega-tornaünnepé hagyott-e volna kitörőlhethetetlen nyomokat a prágai öltözködéskultúrában? Vagy ennyire az egészséges életmód elkötelezettjei lennének a derék csehek? Kötve hiszem. Az Óvárosban ugyanis felfedeztem egy kiváló vegetáriánus éttermet. Ez éppen kapóra jött, mert meg szerettem volna szabadulni néhány fölös kilótól, ezért úgy döntöttem, kerülöm a knédlit meg a sült húst. Pechemre azonban olyan isteniek voltak az egészséges falatok, hogy négy nap után még plusz két kilóval többlet nyomtam a mérlegen...

Végezetül pedig mindenképpen fontos megjegyezni, hogy bátran tévedjünk el Prágában! Hagyjuk otthon a térképet, induljunk el az Óváros bármelyik sarkától bármerre, és csak úgy, neki a vakvilágnak! A házakon úgys táblák hirdetik, mit rejt magában az épület. És ha hozzám hasonlóan három óra múltán az Orlojnál kötnek ki, és éppen egész óra van, akkor nem biztos, hogy az apostolok felvonulása lesz az egyetlen látnivaló. A prágai Óvárosháza ugyanis egyben a világ egyik legkedveltebb házasságkötő terme. A fiatal és kevésbé fiatal párok pedig abban versengenek, kinek sikerül az év legfeltűnőbb esküvőjét megrendezni. Bár csak kétszer voltam szemtanúja ezeknek az eseményeknek, egyszer óriási fehér limuzinban, másodszor pedig hófehér hintóban vonult fel a boldog menyasszony (remélhetőleg) még boldogabb vőlegényével.

Idealista vagyok, ha azt szeretném, hogy a jövőben sokkal több vidám, meghökkentő és kevésbé meghökkentő dolgot lehetne írni Közép-Európa szebbnél-szebb helyeiről? Nem hinném. Nem csak a politikusok felelőssége mindaz, ami az utóbbi tizenhét évben ebben a térségben lejátszódott. Mikor értjük meg már végre, ha bármelyikünket bántják a hajszíne, az orra, a szeme színe, a bőrszíne, a származása, a vallása, az anyanyelve(i), a műveltsége, a meggyőződése miatt, azzal voltaképpen mindannyiunkat bántanak, mivel nem tudhatjuk, mikor leszünk mi is „perbe fogva” ugyanezen kritériumok alapján?

Mikor lesz végre-valahára az a legfontosabb, milyen emberek vagyunk? Csak úgy. Emberek. Felesleges jelzők nélkül.

ANNA FUNDÁKOVÁ

Emléktábla-avatás

Október 30-án Budapesten felavatták a Piarista-házon (a régi bölcsészkar épületén) az ötvenhatos forradalom emlékére készített emléktáblát. Innen indult el 1956. október 23-án délután három órakor a pesti egyetemi karok tüntetése, amelyik a Bem-szobornál találkozott a műgyertyemisták budai parton rendezett felvonulásával. Az emléktáblánál Súlyom László köztársasági elnök és Budapest főpolgármestere nevében Gyekiczky András helyezte el koszorút, az ünnepi beszédeket Pozsár István, az Egyetemi Forradalmi Diákbizottság hajdani elnöke, a köztársasági elnök és Szabad György történész, a parlament volt elnöke tartották, majd elhangzott Gömöri György „Az ötvenhatos nemzedéknek” írt verse. Szabad György beszédében megemlékezett az Eötvös Loránd Tudományegyetemnek a forradalmi harcok közben elesett tanáraitól és hallgatóiról.

HÁZASSÁGKÖTÉS: SZABATIN ISTVÁN festőművész és **BOGÁRDI ÉSZTER** keramikus 2007. november 10-én házasságra léptek Bécsben.

Megtalálták Esterházy János nyughelyét

Rejtélyes körülmények között temették el Prágában a rendszerváltozást követően az egykori szlovákiai magyar politikus, gróf Esterházy János hamvait.

A szlovákiai magyar közvélemény a rendszerváltozás óta abban a tudatban élt, hogy az 1957. március 8-án mártírhálált halt gróf földi maradványait az elhamvasztás után, a kommunista rendszer rabtartói, a mírovi (Morvaország) rabtemetőben szétszórták, hogy még síremléke sem legyen. Ezért a család, és több szlovákiai, valamint csehországi magyar civil szervezet kezdeményezésére, az említett rabtemetőben néhány éve Esterházy Jánosnak kegyeletből jelképes síremléket állítottak. A szlovákiai magyarok és Esterházy János tisztelői ennél a síremléknél szoktak évente, illetve alkalmanként összegyűlni, hogy megemlékezzenek a gróf helytállásáról és igazságtalan bebörtönzéséről. Így volt ez 2007. június 9-én is a gróf halálának 50. évfordulója alkalmából. A mírovi temetői kegyeleti megemlékezést követően, az ölműtzi Szent Vencel-székesegyházban elhunyt gróf lelki üdvéért szentmisét tartottak. A szentmisét négy felvidéki magyar pap mutatta be. A Felvidékről és Magyarországról autóbuszokkal zárandoklatot szerveztek az ünnepségre. Mivel kerek évfordulóról volt szó a szűkebb családon kívül közéleti személyek is megjelentek. Képviseltette magát az MKP, jelen volt továbbá Magyarország prágai nagykövete, a prágai lengyel nagykövetsége, valamint a cseh külügyminisztérium képviselője.

Ezek után enyhén szólva meglepetésként hatott az a 2007. október 31-én napvilágot látott médiabeli közlemény, hogy megtalálták Esterházy János valódi nyughelyét. A hír arról szólt, hogy Esterházy Alice, Esterházy János lánya, nyílt levélben tájékoztatta Göncz Kinga magyar külügyminisztert, hogy a cseh hatóságok megállapították, hogy apja hamvait a prágai Motoli temetőben, a kommunizmus áldozatainak egyik közös sírjában helyezték el. Esterházy Alice nyilatkozatban tette közzé, hogy a nyughely felkutatásában Karel Schwarzenberg cseh külügyminiszter volt a segítségére. Erről szó szerint ez áll a nyilatkozatban: *„Karel schwarzenberg herceggel, a közösen elszenvedett swr hozott össze bennünket Bécsben, ahová a kommunizmus üldözöttjeiként, mindenünket elvesztő menekülteként kerültünk. Hálas vagyok neki, hogy ígéretét beváltva felkutatta apám hamvait, és személyesen kísért el az azokat befogadó tömegsírhoz a Motoli temetőben.”*

A szlovákiai Magyar Koalíció Pártja még a hír megjelenésének napján azonnal reagált. Javasolták a gróf hamvainak mielőbbi hazahozatalát, hogy végakaratainak megfelelően a szülőföldjében nyughasson. Több dél-szlovákiai hely-

szín is szóba került. Néhány nap múlva Esterházy Alice újabb nyilatkozatban foglalt állást a hamvak Szlovákiába hozataláról: *„Nagyon szeretném, ha egyszer Szlovákiában lehetne eltemetni édesapámat, de erre a szlovákiai helyzet még nem érett meg. Amíg a szlovák politikusok meg erősítik a Beneš-dekrétumokat, és úgy gondolják, hogy ezek képezik az államuk alapját, addig Esterházy jobb helyen van Prágában, a kommunizmus üldözötteivel és a kommunista rendszer mártírjaival közös sírban. Ha a szlovákok megérnek arra, hogy kezet nyújtsanak a magyaroknak, ha más lesz a viszonyulásuk a magyar kisebbséggel szemben, ha a Beneš-dekrétumokat semmissé nyilvánítják, akkor Esterházyt haza lehet vinni. Ehhez azonban csoda kellene, vagy legalábbis a csodával határos változás.”*

Ezen nyilatkozatok elhangzása után lekerült a napirendről az újratemetés gondolata. Egy aprónak tűnő információ azonban elkerülte a médiák és a politikusok figyelmét. Idézett nyilatkozatában Esterházy Alice azt is megemlítette, hogy a rendszerváltozás után helyezték el édesapja hamvait a prágai temetőben. További idézet a nyilatkozatból: *„A mírovi börtönben elhunyt rabokat elhamvasztották, a nagynéném még látta Olmützben, a krematóriumban azt a dobozt, amelyben édesapám hamvait tartották. Onnan visszavitték a börtönbe, mert attól tartottak, hogy valamilyen módon a család kezébe kerülhet. Azoknak a hamvait ugyanis nem adták ki, akik esetében tartottak attól, hogy sírjuk zárandokhelyé válik. A rendszerváltozás után helyezték el Prágában a motoli temetőben.” Nagyon fontosnak tartom, hogy Prágában gyönyörű helyen temették el.”*

A vastag betűvel kiemelt mondat szinte magától értetődően felvet több megválaszolatlan kérdést: Ki adott utasítást a rendszerváltozás után a gróf hamvainak eltemetésére? Miért nem értesítették legalább a családot a temetésről? Vagy inkább miért nem adták ki a családnak a hamvakat? Köztudott volt, hogy a kommunista rendszer bukása után kísérletek történtek Esterházy János (cseh)-szlovákiai rehabilitálására. Ismert volt az is, hogy a kilencvenes években a családon kívül, kutatók és politikusok is megkísérelték felkutatni a mártír gróf nyughelyét. Ezek ellenére valakik titokban intézkedtek a hamvak elhelyezéséről. Vajon miért cselekedtek így? Felmerül továbbá az is, hogy milyen körülmények között történt a temetés. Magkapta-e a gróf a kellő kegyeleti tiszteletet? Lehetővé teszik-e a csehországi hivatalok, hogy a fenti kérdésekre választ kapjon az Esterházy Jánost tisztelő magyarság határon innen és határon túl? Reméljük, hogy nem kell eltelni újabb másfél évtizednek, hogy ezekre, az újabb rejtélyekre megkapjuk a pontos és kielégítő választ.

VARGA SÁNDOR

BATTHYÁNY LAJOS EMLÉKÉRE

Bécsben, 2007. november 4-én rendkívül impozáns és gazdag kiállítást szervezett az első felelős magyar miniszterelnök, Batthyány Lajos születésének kétszázadik évfordulója alkalmából a bécsi Collegium Hungaricum a Budapesti Történeti Múzeummal és az Oszt-rák Állami Levéltárral közösen.

A mintegy százhetven eredeti okmányt, festményt és használati tárgyat bemutató kiállítás január végéig tekinthető meg a levéltár Bécs belvárosában található évszázados épületében (Minoritenplatz), amelynek eredeti állapotban megőrzött terme illő hangulati aláfestést nyújt a tárlathoz. (Az épület ad otthont a Habsburg-birodalom központi anyagainak.)

Batthyány Lajost az 1948-49-es forradalom és szabadságharc leverése után kötél általi halálra ítélt az osztrák császári hatalom. Az ítéletet golyó általi halálra módosították: az első felelős és független magyar kormány miniszterelnökét 1849. október 6-án végezték ki.

Az államférfiú életének mintegy a felét Bécsben töltötte, ott is nevelkedett – és sorsáról is ott döntöttek.

Az „Ein gesetzzestreuer Hochverräter” (Törvénytisztelő felségáruló”) címet viselő bécsi kiállítás anyaga részben a Budapesti Történeti Múzeum gyűjteményéből származik - mintegy százhusz darab -, részben az Oszt-rák Állami Levéltár bocsátotta rendelkezésre. Az eredeti dokumentumok, levelek, festmények, tárgyak és fegyverek nem csupán Batthyány Lajos kiemelkedő személyiségét és tragikus

sorsát mutatják be, hanem egyúttal felelevenítik a reformkor jellegzetes történelmi időszakát és az 1948-49-es események főbb mozzanatait is.

Egyebek között látható a miniszterelnök halálos ítéletét kimondó határozat eredeti példánya (rajta Haynau aláírásával), a bírósági tárgyalás iratai és fedőlapjai, a hadbíróság szavazati jegyzőkönyve és a kivégzésről szóló igazoló jelentés: ezek az okmányok az Oszt-rák Állami Levéltár állományából valók. Megtekinthető Barabás Miklósnak a grófról 1847-ben készült eredeti festménye, akárcsak az a kis szelence, amelyben a miniszterelnök priccséből származó fadarabokat őrizték a hívei (a szilánkok Batthyány öngyilkossági kísérlete közben lettek véresek). A tárlat elemei között van az áprilisi törvények eredeti, V. Ferdinánd király és a kormányfő aláírását viselő példánya, illetve több minisztertanácsi jegyzőkönyv. Ugyancsak kiállításra került az államférfi cellájában használt börtönlámpás, valamint számos, a korra jellemző ipar- és műtárgy, lógó és nemzetőr egyenruha.

A tárlatról német nyelvű katalógus készült, amely nem csak Batthyány Lajos élettörténetét ismerteti, hanem a kiállítás teljes anyagát is.

Az évforduló alkalmából a Collegium Hungaricum tudományos konferenciát is szervezett a korról magyar és osztrák történészek részvételével. Magát a kiállítást Erdődy Gábor történész - jelenlegi vatikáni nagykövet - előadása nyitotta meg.

R.P.

MAGYAR SZIGETEK SVÉDORSZÁGBAN

I. rész

A Svédországi Magyarok Országos Szövetsége (SMOSZ) vendégeként 2007. október 20-29-e között kilenc ottani magyar egyesület 1956-os megemlékezésén vettem részt s léptem fel Beregszászi Olga énekesnővel Malmöben, Lundban, Kristianstadban, Göteborgban, Halmstadban, Helsingborgban, Jönköpingben, Stockholmban és Norrköpingben. Alábbi beszámolóim ottani benyomásaimat, tapasztalataimat, következtetéseimet foglalja össze. Adatok tekintetében vendéglátóim felvilágosítására hagykoztam.

Norrköpingben – előzetes hírek alapján – úgy gondoltam, nem ér meglepetés. Mégis meglepetést okoztak már az első benyomások. Hárman is jöttek értünk, mindegyikünknek jusson egy-egy gondozó. Elsőként az otthonba tértünk be csomagjainkkal, majd megebédeltünk. Közben az otthon képe egészen sajtáságosan rajzolódott ki bennem: alagsorban, ill. pincehelyiségben rendezték be; az utcáról semmi sem adta jelét, ezért amolyan földalatti mozgalom találkozó helyének tudtam besorolni, perze tréfásan. Amikor aztán körülnéztem az otthoniasan berendezett teremben, meggyőződhettem arról, hogy nyoma sincs semmiféle nyomasztó, netán dohos szagú pincehelyiségnek, hanem teljesen száraz és világos, kellemes légkör uralkodik itt. A falakon – mint ezt a stockholmi Magyar Házban, meg a Kristianstad-i Magyar Házban (mindkettő a SMOSZ tulajdona) is tapasztalhattam – töményen fogadott a magyar történelem képekkel, díszítőelemekkel. Itt, a svédországi magyar egyesületek legifjabbika, az éppen tízéves Szent István Magyar Egyesület is hasonló módon rendezkedett be. (A malmői Pannonia Club ugyancsak két éve működik, de régebbi egyesületből vált ki.) Az egyik falon a történelmi Magyarország térképe ragadta meg figyelmemet, s így összeállt az a kép, amit meg is fogalmaztam 1956-os megemlékezésükön:

Amikor az ember lejön a lépcsőkhöz és belép a helyiségbe a katakombák őskeresztényei jutnak eszébe, mert annyira zárt és meghitt itt minden. Ugyanakkor teljes mértékben világossá váltak előttem a megosztottság ismételt hangoztatott formái. A térképre mutatva fogalmazódott meg bennem: ezen a térképen még egységes volt Magyarország, tehát mindenki egyféléképpen volt annak az országnak polgára. Trianon feldarabolta az országot, ennek eredményeként kényszerűen különültek el egymástól az egyes területek magyarjai. Különösen a második világháború után határozottan megkülönböztet-

hető jegyeket öltöttek a Kárpát-medence egyes országaiban, amit menekülésük, kivándorlásuk után is megőriztek, sőt, új környezetükben még inkább kidomborodtak a különbözőségek. M. G. (Kristianstad) éppen ebben az összefüggésben azt a magyarázatot adta, hogy nincs akkora érdeklődés 1956 iránt mint 1848/49-cel szemben, mivel a szabadságharc idején még egyben volt az ország, így ebben minden magyar egyaránt érintve érzi magát. Amikor annyira fájdalmasan tekintünk a trianoni békediktátumra, viselkedésünkkel, elkülönülésünkkel mégis ennek következményeit hagyjuk jóvá. Ha tehát elutasítjuk Trianont, akkor semmiképpen sem engedhető meg, hogy a széttagoaltság érvényesüljön felfogásunkban, egymással szembeni viszonyulásunkban.

A 30–35.000-re becsült magyarság számos szigetet képez, ezek legtöbbjét, 34 egyesületet, az 1974-ben alapított SMOSZ fogja egybe. Ezek kilátszanak az asszimiláció vízből és fel is fedezhetők, feltéve, ha valaki kellő érdeklődést tanúsít velük szemben. Rajtuk kívül legfeljebb különleges halászati eszközökkel érzékelhetők, tapinthatók ki a magánéletben meghúzódó személyek, ami az egyes városokban működő egyesületekre hárul. Általában minden egyesületi vezető tudja, vagy tudni véli, hány magyar él az illető városban és környékén, igaz, annyira eltérnek egymástól a vélemények (Göteborgban pl. egyik bevallás szerint 7.000, a másik szerint 3.000 magyar él), hogy helyesebb, ha a teljes létszám helyett az egyesületi tagokra, ill. a rendezvények látogatottságára összpontosítunk. Egyetlen egyesület sem kérkedik háromszáznál nagyobb taglétszámmal, a látogatottság viszont 20 és 100, kivételes esetekben 150 között mozog. 1956 ötvenedik évfordulóján mindazonáltal több mint 350-en gyűltek össze Stockholmban a központilag megszervezett rendezvényen.

Amennyiben az információk alapján mégis megkockáztatható valamiféle arányosítás, akkor úgy összegezhethetnénk, hogy az egyes városokban és környékükön élő magyaroknak mintegy 15-20 %-a tart fenn kapcsolatot az egyesületekkel, bár itt különbséget kell tenni az egyes menekült-bevándorolt csoportok között. Szinte egyértelműen hangzott a vélekedés, a legnagyobb csoportot – eredetileg mintegy 7.500 személlyel – az ötvenhatosok alkották, ellenben nagyrésztük már nem tart fenn egyesületi kapcsolatokat, s az aktív érdeklődőkre az általános kiöregedés jellemző. Helyenként számon tarthatók a vajdasági vendégmunkásként Svédországba került magyarok (Halmstad, Norrköping), másutt az „erdé-

lyiek“ uralják a mezőnyt. Az egyesületi tagoknak – megfigyelések szerint – 20-25%-a látogatja rendszeresen a rendezvényeket.

Már ebből a néhány, inkább utalásnak tekinthető adatból is érzékelhető, mennyire téves lenne egységes tömörülésekről beszélni. A történelmi Magyarország politikai, társadalmi, nemzetiségi megosztottságát végzetesen érte az ország területének feldarabolása. Az utódállamok magyar kisebbségei az évtizedek folyamán egyre inkább eltávolodtak egymástól, mindamellett nem volt mindnyájukat összetartó „vezérlő“ elv, egységes világkép, ezért magyarságukat valamennyien tagoltan, táji, „szülőföldi“ nagyságrendben élték meg, alakították, kényszerűen csorbították. Az üvegszilánkokra töredezett darabok alig illeszkedtek egybe. Történetesen Svédországban is szinte törvényszerű volt ugyan, hogy a magyar magyarral társul, – így mindenki elismeri, hogy az ötvenhatosok voltak a „szálláscsinálók“, a meglévő egyesületek legtöbbször rájuk vezethető vissza, és a SMOSZ is az ötvenhatosok összefogásaként jött létre 1974-ben – ellenben minél közelebb kerültek egymáshoz, annál inkább kiütöztek a különbözőségek, amik nem egy esetben feszültségeket, törést okoztak az egyes (városi) csoportosulások között. Így érthető R. I. (Malmö) kérése, aki mindjárt megérkezésekor értesemre adta: a svédországi magyarok jóléti társadalomban élnek, érdeklődésük ennek megfelelő, éppen ezért – főként Magyarország vonatkozásában – ne nagyon feszegessem a politikai kérdéseket, de ugyanúgy óvott az említett értelemben vett ellentétek, széthúzások felemlégetésétől is.

Az ötvenhatosok korábbi belső ellentétei mégsem mondhatók jelentősnek a vajdaságiakkal, ill. az „erdélyiekkel“ tett megtagasztalások mellett. Az „anyarszágiak“, mint már birtokon belüliek eleve bizonyos fenntartásokkal fogadták soraik közé az újonnan érkezett kisebbségi magyarokat, akik viszont egészen természetes módon őrizték meg „vajdasági“, „hatvannyolcas“, „erdélyi“ mivoltukat. Lényeges megjegyezni, hogy ez a jelenség nem okvetlen új egyesületek alapításában mutatkozott meg, hanem egyfajta „kiszorítósdiban“. Ez a területi-mentális megosztottság további fokozatokat mutat egyrészt abban a tekintetben is, ki, mikor, hányévesen került Svédországba, másrészt milyen foglalkozási-műveltségi szintet ütött meg. A „vajdaságiak“ eredetileg Tito jóvaltalán egyszerű, kétkézi munkásokként érkeztek szerencsét próbálni, mindamellett nem is azzal az el-tőkéltszándékkal, hogy véglegesen letelepedjenek. Sokkal inkább rendszeresen vitték haza megtakarí-

tott keresetüket, hogy odahaza emberi körülményeket teremtsenek maguknak. Ebből a kétlakiságból következett az a sajátságos lojalitás, hogy a jugoszláv elnök képe ikonként függött svédországi otthonaikban. Földrajzi értelemben hozzájuk számíthatók, igaz más előjellel, a jugoszláviai háború esetenként magasabb képzettséggel rendelkező menekültjei. Az „erdélyiek“ voltak eleve az elit és minta kisebbség, nagyjából értelmiségiként magukkal hozva felkészültségüket, műveltségüket. Még azok is, akik kezdetben nem rendelkeztek diplomával, mindent elkövettek, hogy tanulással, továbbképzéssel felfelé jussanak és megkapaszkodjanak a svéd társadalom középmezőnyében. Sokan még tovább jutottak, úgy hogy a svéd társadalom felsőbb rétegeihez sorolhatók. Mindezt jobban meg kellett küzdeniük, mint az ötvenhatosoknak, akik ENSZ segélyek és ösztöndíjak révén eleve kedvezőbb előfeltételekkel rendelkeztek s ennek megfelelően előbbre jutottak. B. Sz. (Mullsjö) kiértékelésekre hivatkozva említi, hogy az ötvenhatosok között még svéd viszonylatban is magasabb a diplomások, értelmiségiek aránya. Ebből kifolyólag aztán sokan karrierjük érdekében nem tudtak kellő mértékben bekapcsolódni a közösségi életbe, anélkül, hogy feladták volna magyarságukat. Mert bizony a magyar munka csakis fékezően hatott a társadalmi létrán való felemelkedésben. Az adott körülmények között természetesen nem helyeződött kellő hangsúly a gyermekek magyar nyelvű nevelésére, ami aztán a második nemzedék tudatsorvasztásában mutatkozott meg. Mindamellett az „ötvenhatosoknak“, meg egyáltalán azoknak, akik Magyarországról érkeztek, meg kellett (volna) tanulniuk azon kételtűséget, amikkel eleve rendelkeztek az „erdélyiek“.

Megakadályozták a magyar nyelvű oktatást Csángóföldön

A 3533. számú kormányrendelet minden romániai kisebbségnek biztosítja az állami intézményekben az anyanyelvi oktatás lehetőségét. Ha a legkisebb faluban is a szülők ezt kérve nyezik az iskolában, akkor a törvény szerint akár maroknyi diákkal is el kell kezdődjön a tatár, gagauz, ukrán, vagy éppenséggel a magyar nyelv tanítása.

(Kapu 2007. október) Csángóföldön is ennek kellett volna történnie, ha nem avatkoztak volna be a helyi potentátok: polgármester, igazgató, rendőr. A gajdári hatalmasságok házról házra járva, különböző fenyegetésekkel érték el, hogy a szülők visszavonják kérévényeiket, sőt aláírták velük, hogy nem akarják magyarul taníttatni gyermekeiket.

A moldvai csángók mindennapos félelmei fölött nem ritkultak a fellegek, és szemlélatomást az 1989-es módszerváltás sem javított a helyzetükön. Torokszorító, amikor 2007-ben, az uniós Romániában, a Gajdára (Coman) költözött tanár házaspár szépen kér, ne keressük fel a megfélemlített szülőket, mert kellemetlen helyzetbe hoznánk őket: nehéz lenne beismerniük, hogy engedtek a helyi kiskirályok nyomásának, és lemondtak arról a jogukról, hogy gyermekeiket őseik nyelvén, magyarul taníttassák a községi iskolában. A gajdári történet röviden: az új oktatási kormányhatározat értelmében 43 szülő leadta kérévényét a helyi tanintézetben a heti 3–4 óra magyartanítás céljából.

Pár nappal a tanévnyitó előtt az iskola román ajkú tanárai és az önkormányzat képviselői felkeresték az aláírókat, és visszavonatták velük a korábban leadott kéréseket; a burkolt és nyílt fenyegetések között szerepelt a szociális segély megvonása, és nagy általánosságban minden olyan folyó ügy megnehezítése, aminek intézéséhez a községi központ polgármesteri hivatalának, pontosabban Vasile Dumitru polgármesternek a kézjegye szükséges.

A szóbeszéd szerint tanévkezdés előtt a román tanárok végigjárták a falut, és 36 szülőt lebeszéltek.. Első körben 7 családfőt nem találtak otthon, de utólag őket is felkeresték, így jön

ki a 43. A végeredmény az lett, hogy a tanévnyitó ünnepségen a polgármester, oldalán a rend két egyenruhás őrével, ordítva jelenthette be, magyartanítás ebben az iskolában márpedig nem lesz. Nincs kérvény, tehát nincs oktatás sem – mondta a községatyja, aki Pásztor Gabriella oktatásügyi államtitkára is hivatkozott, miszerint ő sem találta helyénvalónak a magyarórák beiktatását az iskola órarendjébe. Ezt a hivatkozást Pásztor Gabriella telefonon keresztül szemenszedett hazugságnak nevezte. Ő szeptemberben éppen azért utazott Gajdára, hogy sínre tegye az intézményesített magyartanítást.

Kalagortban felkerestük a Moldvai Csángómagyarok Szövetségének elnökét, Solomon Adriant, aki elmondta: „A szülőkkel elhitették, amennyiben nem hátrálnak meg, elveszítenek minden állami támogatást, beleértve a gyermek-tartási pótlékat és a szociális segélyt is. Azt is meglegebegtették előttük, hogy ha nyakaskodnak, ezentúl hiába fordulnak majd a polgármesteri hivatalhoz, mert minden kérvényüket vissza fogják utasítani. Vannak családok, ahol a hétköznapi életben valóban nem használják a magyar nyelvet, de a faluban mindenki ért magyarul. Ezzel az akcióval a helyi vezetők a türelmünket tették próbára. Látszólag elérték céljukat, mert az idén valószínűleg nem lesz magyartanítás Gajdaron, de van rá példa, hogy hasonló helyi csörték után mégis megvalósult az, amiről soha nem mondhatunk le: hogy a gyerekeink magyarul tanulhassanak.”

Románia hivatalosan elismeri, hogy erőszakosan beolvasztotta a csángókat

Basescu elnök 2006. december 18-án a román parlamentben a két ház együttes ülésén elítélte a kommunizmust, valamint foglalkozott a nemzeti kisebbségek kommunista idők alatti sorsával is.

A napokban bemutatott dokumentum és a parlamentben elhangzott elnöki beszéd (a kommunizmus elítélése és az állami bocsánatkérés) a nacionalista crök felháborodását és ellenkezését váltotta ki – nem ok nélkül –, amint azt a

csángókra vonatkozó alábbi részlet is igazolja.

A dokumentum külön foglalkozik a nemzeti kisebbségek kommunista éra alatti sorsával. A magyar kisebbség számára fenntartott részben az 536. oldalon három bekezdésben szó esik a moldvai csángók erőszakos asszimilációjáról és a katolikus egyház felelősségéről is.

Az erre vonatkozó rész így hangzik:

A kommunista rendszer asszimilációs politikájának drámai következményei voltak a moldvai csángók helyzetére vonatkozóan is, egy olyan, a magyar nyelvet használó közösség, amely hozzávetőlegesen 60.000 főt számlál, Bákó és Neamt megyékben él. A moldvai csángók erőszakos asszimilációjának első kísérletei még a két világháború közti időszakból erednek, mely folyamatban a Római Katolikus Egyháznak komoly szerepe volt. A csángók nyelvi asszimilációjának elősegítése a katolikus egyház számára az ortodox egyházba való beolvasztás elleni harc eszköze volt. Ezen politika következményeként a moldvai csángók nem részesülhettek anyanyelvi misézésben és oktatásban.

Az egyházak elleni harcban a Román Munkáspárt kihasználta a Magyar Népi Szövetséget, amely által létrehoztak közel 40 magyar tannyelvű iskolát a moldvai csángó magyarok lakta vidéken, ezek fő küldetése az egyházi befolyás gyengítése volt a közösségekben. Ezeket az iskolákat fokozatosan számolták fel 1953 és 1958 között.

JAKAB LÓRINC

Évfordulós alma materek

A soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium és Kollégium fennállásánk 450. évfordulóját ünnepelte. Szintúgy 450 éves múltat ünnepelt három iskola Erdélyben is. Izabella királynő 1556-ban kiadott és 1557-ben megerősített rendeletével alapította meg Marosvásárhelyen a mai Bolyai Farkas Elméleti Líceum őseit, Kolozsváron pedig a János Zsigmond Unitárius, és a Református Kollégiumot. Mindkét felekezeti iskola vezetői hangsúlyozták: csakis az élő hit tarthat fenn egy nevelőintézményt és továbbra is erre szeretnének építeni.

Gáláns évnyitó a Bretter körön és a folytatás

A Bretter Györgyről nevezett irodalmi kör már évek óta a kortárs irodalom műhelye, a bemutatkozó alkotások szintere és a körülöttük zajló viták porondja is egyben. Az egyetemi tanév kezdetével egy napon, október elsején nyitott a Bretter is, ezúttal egy maratoni felolvasással. Márkus Barbarossa János Fidelius című törperegényét mutatta be, teljes egészében, fél nyolctól majdnem éjfélig. Az előadásban Köllő Csongor végzős szín-művészeti hallgató is közreműködött.

A törperegény várhatólag Bécsben és német nyelven fog először megjelenni.

A saját bevallása szerint író, performer, zénész, zenészerző, hangszerkészítő és főleg életművész Barbarossa gáláns gesztussal és briliáns-argós fordulatokkal állít emléket a kilencvenes évek irodalmi életének, és a benne akkor főszerepet játszóknak. A mű azonban természetesen sokkal több, mint kordokumentum, nem feltétlenül kell háttérismeret az élvezetéhez, mivel a stílus önmagában és szó szerint lenyűgöző. Azért szó szerint is, mert a közönség végigülte a négy és fél óras felolvasást, maratoni, ünnepi hangulatban.

A következő Bretterben adott folytatás méltó volt a kezdetekhez. Két magyarországi alkotó könyvét mutatták be. L.Simon László Versenyhát-rány- A kultúrpolitika fogságában című kultúrpolitikai tanulmányát Király Zoltán, Ambrus Lajos Az én szólóhegyem című könyvét Burus János Botond méltatta.

Hegyeshalomtól 20 km-re, magyar területen, **Lipóton** a termálfürdő mellett 435 m²-en parkosított összközmű-
vesített telken alpesi faház nagy terasszal eladó.
Írányár: 35.000,-EUR.

Tel: 0036-96-326349, ++
e-Mail: csaba.kovats@t-mail.hu
•

Győrött, közel a belvároshoz, 120 m², 4 szobás, parkettás, l. emeleti lakásnak is és irodának is alkalmas nagypolgári lakás eladó. Írányár: 98.000 EUR.
Tel: 0049-1634530144,e-Mail: flamencows@gmx.de ++

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Dr. Vass Károly

Bécs, Burggasse. Lassan araszolok előre a rohanó és parkolóhelyet elcsípni igyekvő autósok áradatában. A tipikus bécsi bérház kaputelefonjából szívélyes férfihang magyarul irányít a legfelső emeletre. Dr. Vass Károly ideggyógyász és osztrák felesége a keleti szőnyegekkel díszített előszobán keresztül a szalonba vezet. Az ablakon át az őszi napfényben úszó belváros háztetőire pillanthatok. A terített asztalon kávé gőzölög, mellette frissen sült diós beigli, tejszínhab. A falakon régmúltat idéző metszetek, a szekrények polcain könyvek sorakoznak.

Nemrég a Bécsi Naplóban olvastam alapos kritikát észrevételeit egy amerikai tudós, Tom Sakmyster Horthy Miklósról írott könyvével kapcsolatban. Érdeklí a történelmi irodalom is?

Szívesen és sokat olvasok. A németül megjelent magyar tárgyú könyveket mind a két nyelven megveszem. Most fejeztem be Kertész Imre Sorstalanság-át. Nagyon tetszett és kiváló a német fordítása is. Aztán most nyugdíjasan, amikor már „csak” a magánbetegeimmel foglalkozom, egy régóta dédelgetett tervemet is megvalósíthatom: megírom a családom történetét. Rengeteg levelet, fényképet, dokumentumot gyűjtöttem össze az évek során. Ezeket rendezem, fordítom, ellátom magyarázatokkal. Elődeink sorsáról, életviteléről, gondjairól sokszor egészen téves elképzeléseink vannak. Egyik, a Monarchiában élő jómódú középosztálybeli család életét bontakoztatom ki így napjainkig. Kilenc kötet már kész, 3-4 kötet hiányzik még.

Hogyan származik a családja?

Őseim a 18. század óta a Bácskában éltek, azelőtt a Felvidéken. Mint annyi magyar család a törökök elől fölfelé menekültek, utána lefelé költöztek, aztán megint fölfelé. A szüleim már Budapesten éltek. Édesapám az Angol-Magyar Bank igazgatójaként Szálasi alatt szabotálás vádjával börtönbe került. 1947-ben pedig, megelőzve az elbocsátását, nyugdíjaztatta magát. Betársult a családunk kezében lévő, a háború alatt virágzó Medica Planta mesterséges teát előállító cégünkbe, amit aztán 1948-ban államosítottak. Én addigra már elhagytam Magyarországot.

Miért?

Orvosnak készültem, de nem vettek fel az egyetemre. Édesapám is belátta, hogy a továbbtanulásomnak egyetlen módja, ha külföldre távozom. Minden követ megmozgattott, hogy ez sikerüljön. 1948-ban, 18 évesen Bécsbe tartó orosz katonavonattal csempészek ki Magyarországról. Apámat soha többé nem láttam.

Fel mert szállni orosz katonavonatra?

Nem volt az olyan egyszerű! Apámék jó ismeretségben álltak Kállay Miklós volt miniszterelnök családjával, akinek távoli rokona volt a Déli pályaudvar egyik vezető tisztviselője. A szabadságos orosz katonáért felelős orosz ezredest lefizették, aki a hetente Bécs és Budapest között ingázó vonatba mindig becsesepesztett 2-3 magyart is. Így távozott a magyar arisztokrácia nagy része külföldre. Én Kállay Orsolyával ültem be éjjel egyik zárt kupéba. Nem kérdezett senki semmit. Reggelre Bécsbe értünk. Mindez jól hangzik, de az élet a háború utáni, megszállt Ausztriában nem volt egyszerű és Bécs különösen veszélyes terepnek bizonyult. A rendőrök között sok volt a kommunista; ha papírok nélkül elkaptak volna, ki tudja hogyan végzem! Igazolvány nélkül lehetetlen volt a különböző katonai fennhatóság alatt álló zónák között közlekedni. Apám minden összeköttetését, ismeretségét latba kellett vetnem, hogy megfelelő igazolványt szerezzek. Innsbruckban vagy Zürichben szerettem volna beiratkozni az egyetemre.

Volt pénze? Voltak rokonai? Tudott németül?

Németül elég jól beszéltem. Otthonról mintegy két és fél év megélhetésre elég pénzt hoztam magammal. Jó, ha az embernek bankár az édesapja! Rokonaim ugyan nem voltak, de apám összeköttetései Bécsben sokat segítettek. Eljutottam Innsbruckba, ahol már elkezdődtek az előadások az egyetemen. Sok-sok ügyeskedés és főleg a minden nehézséget elsőpró rábeszélő tehetségemnek köszönhetően sikerült beiratkoznom az egyetemre. Ennek ellenére elvesztettem az első évet, mert gyakorlatra már nem kaptam helyet. Általában elmondhatom, hogy mindig

mindenki korrektül viselkedett velem szemben, nem élveztem soha különösebb előnyöket, de hátrányt sem szenvedtem. 1948-56 között egészen más viszonyok uralkodtak Ausztriában, mint 1956 után. Külföldiként háromszor annyi tandíjat kellett volna fizetnem, mint az osztrák hallgatóknak, de vizsgabizonyítványokkal mérskelték ezt egyszeres tandíjra. Ösztöndíjról vagy tandíjmentességről szó sem lehetett. Albérletben laktam és amikor a pénzem elfogyott, mindenféle munkát vállaltam, hogy biztosítsam a megélhetésemet. 1957 májusában diplomáztam, Bécsbe kerültem és az ideggyógyász szakot választottam.

Úgy tudom, hogy ideggyógyász és pszicháter?

Régen ez volt a párosítás. Az orvosi egyetem elvégzése után még hat évet kellett tanulnom, hogy szakorvos lehessen. A főszakom az ideg-, a mellékszakom az elmegyógyászat.

Miért választotta éppen az ideggyógyászatot?

Mindig érdekelt, hogyan működik az agy. Valójában agy kutatással szerettem volna foglalkozni, de erre hiányoztak az anyagi feltételeim. 1956-ban megnősültem és az alaptudományok kutatásából annak idején nem lehetett megélni. Otthon, a régi időkben, megfelelő anyagi háttérrel megtehettém volna, hogy csak elmélettel foglalkozzam, de Ausztriában figyelembe kellett vennem az anyagi lehetőségeimet is. A bécsi, 120 ágyas, nagy múltú, kizárólag ideggyógyászattal foglalkozó Maria Theresien Schloßelben kaptam állást. Az első négy évet nehéz természetű főnök keze alatt töltöttem, nem kívánom senkinek, de ideggyógyász lettem. Eleinte természetesen beosztott orvosként dolgoztam, aztán a kórháznak főorvosa, majd helyettes igazgatója lettem. Ez volt a "karrierem" csúcsa. 1966 óta magánrendelőm is van.

Mivel foglalkozik az ideggyógyász?

Mindennel, ami a központi, a periférikus és az autonóm idegrendszerrel összefügg. Tehát: agygyulladás, agyhártyagyulladás, agytumrok megállapítása, epilepszia, idegzsába, bénulások stb. Ide tartoznak még a különféle degeneratív betegségek, mint az izomsorvadások, a multiple szklerózis, a Parkinson-kór. A legtöbb betegem e kettőben szenved.

Ezek szerint a beteget zömét évekig kell kezelnie. Egyáltalán gyógyíthatók ezek a betegségek?

A Parkinson-kór és a multiple szklerózis nem gyógyíthatatlan, hanem meggyógyíthatatlan betegség. Ez óriási különbség! Mind a kettőnél léteznek olyan kezelési lehetőségek, melyek a betegséget stabilizálják és elviselhetővé teszik. Vannak betegek, akik 15-20 éve járnak hozzám és teljeszen munkaképesek. Szükségük van a kezelésre, a gyógyszerekre, néha rosszabbodás következik be az állapotukban, talán kevésbé terhelhetők ilyenkor, de munkába járnak, háztartást vezetnek és lényegében tünetmentesek. Tehát nem feltétlenül szükséges, hogy tolokocsiban vagy ágyhoz kötve tengessék az életüket, mint ahogy ez a köztudatban elterjedt. Persze minden betegség különböző lefolyású és vannak esetek, amikor az ember mindent megpróbál, mégis pár éven belül tolokocsiban végzi. Ám ez nagyon ritka. Egyébként az egyik orvos fiam éppen a multiple szklerózisnak nemzetközi tekintélyű specialistája.

Hány gyermeke van?

Öt gyerekem és 10 unokám. Három fiam orvos, egy építészmérnök, a lányom agrármérnök. Büszke vagyok rájuk. Egy kicsit sajnálom, hogy szemorvos fiam kivételével nem beszélnek magyarul, de kiskorukban egész nap dolgoztam, minden második éjjel ügyeletet tartottam. Erre egyszerűen nem maradt már energiám. De még nem kérdezte meg, hogy van-e más foglalkozásom is az orvosi mellett!

Most, az interjú végén megkérdézem! Van másfajta foglalkozása is?

Igen. Földműves is vagyok Karintiában! 1979-ben parasztházat vettem a hegyekben három és fél hektár erdővel, réttel. Nyugdíjas korom óta hónapokat töltök ott. A legnagyobb érdememnek tekintem az életemben, hogy sikerült 9 egymással haragban lévő szomszédot sok rábeszéléssel az asztalomhoz ültetni. Közösén vettünk meg egy forrást és kiépítettük a vízvezetékét. Én vagyok a vízelátási szövetkezet vezetője! Erre tényleg büszke vagyok!

FERENCZY KLÁRA

Arcképvázlat Kulmann Ernőről

A hozzá hasonlókról szokás mondani: szép szál ember. Dús szemöldöke meg egyenesen Széchenyiére emlékeztet. Még néhány évvel ezelőtt kerékpáron tette meg az utat a Balatonig, s rögvest utána röplabda mérkőzésen is játszott. Megjelenése és felépése mégsem áll egyensúlyban egymással. Egészen természetes lenne, hogy eleve felhívja magára a figyelmet, és kellő tekintéllyel is lépjen fel, ő azonban tudva, 187 cm-ével legalább félfejjel a többiek fölé magasodik, nem erősködik, de főként nem erőszakoskodik. Hangját sem szokta különösebben felemelni, ezért aztán érthető, hogy nem tűnik fel a nagyhangúak között.

Az 1937-ben született Kulmann Ernő magában hordja a kisebbségi sors valamennyi ismertetője-gyét. Német neve ellenére családja mindkét ágon tősgyökeres magyarnak számít Felsőpulyán. A valamikor 90%-ban magyar település lakói számára adottság volt magyarságuk, amin nem változtattott sem a német nyelvű falvak sokasága köröskörül, sem pedig az Ausztriához csatolás. Éppen ezért Hitler ide, nemzetiszocializmus oda, szülei 1943-ban a tőszomszédságban fekvő Középpulyán írták be a magyar elemi iskolába, mivel Felsőpulyán csak német nyelvű iskola működött. Így ment ez 1945 hús-vétjáig, amikor a Vörös Hadsereg bevonulása következtében egészen szeptemberig szünetelt a tanítás. Az új tanév nagy változással járt: a tanító ugyanis megkérdezte a tanulókat, ki milyen nyelven akar tanulni. A többség a német mellett emelte fel kezét. Kulmann Ernő azok közé tartozott, akik kisebbségben maradtak.

A váltás lemaradással járt, mert alig tudott németül. Mikor StooB/Csávára került polgáriba, osztályt kellett ismételnie. Mindez mégsem számított, mert a kereskedelmi iskolába Bécsbe került, ahonnan csak a sátoros ünnepeken látogatott haza. Szép csendesen annyira beépült a német nyelvű világba, hogy egyre másra németül jutottak eszébe a szavak, kifejezések. A kereskedelmi elvégzése után Nagymar-tonban kezdte pályafutását az ottani járásbíró-ságon, közben magánúton letette az érettségét is. 1959-ben visszakerült szülőfalujába, ahol szintén a járásbíró-ságon dolgozott egészen nyugdíjazásáig. Közben letöltötte katonai idejét az osztrák hadsereg-nél, ami éppen az 1956-os magyar forradalom ide-jére esett. Ekkor tolmácként érvényesíthette ma-gyar tudását, többek között akkor, amikor az egyik osztrák földön lelőtt szovjet katona holttestének Magyarországra szállítását tárgyalták meg.

1977-től bekapcsolódott az Osztrák Néppárt helyi szervezetének munkájába, s annyira jól végezte dolgait, hogy egyre inkább rá terelődött a figyelem: 1990-ben polgármesterré választották, s ezt a hivatalát 2002-ig töltötte be. Az 1958-ban Mitter-pullendorf/Középpulyával egyesített Oberpullendorf/Felsőpulyát 1978-ban városrá nyilvánították, így Kulmann Ernő már a helyi Városszépítő Egye-sületben tudta érvényesíteni elképzeléseit.

Annak ellenére, hogy a németajkúak beköltözé-sével és a magyar nyelvű oktatás elsorvasztásával a városkában az utcáról eltűnt a magyar szó, Kulmann Ernőt változatlanul magyarként tartották számon; ő volt az összekötő a város és a helyi ma-

gyarok között. Az újabb fordulatot ez irányban a Vasfüggöny lebontása hozta életében és hivatalá-ban: rendszeressé váltak a különböző küldöttségek Magyarországról, így aztán egyre fontosabbá vált számára a magyar nyelv használata, amit – bevallá-sa szerint nem nagyon tud –, bár ez legfeljebb a szak-kifejezésekre vonatkozik.

1996-ban a helyi magyar csoporton keresztül be-választották a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület vezetőségébe. Erre az évre vezethető vissza tuda-tos nyitása minden irányban, történetesen a bécsi magyarok felé. Neki köszönhetően az év szeptem-berétől a városháza fogadta be a „Kufstein“ Tanács-kozást, amit az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szer-vezetek Központi Szövetsége azóta már hatodszor rendezett meg Oberpullendorf/Felsőpulya városá-val. Kulmann Ernő felismerte, hogy a város hatá-rán túl fel kell kutatni és be kell fogadni a környező falvakban élő magyarokat, akikkel kellőképpen fel-duzzadt a 350 fős pulyai csoport. Írásbeli megállá-podás révén a pulyaiak kiváltak a Burgenlandi Ma-gyar Kultúregyesületből és 2003-ban megalakítot-ták a Közép-burgenlandi Magyar Kultúregyesületet Felsőpulya székhellyel. Kulmann 1999-ben bekerült a Magyar Népcsoporttanácsba, ahol – már másod-ízben – az elnöki tisztséget tölti be. A sokszor szél-malomharcnak tűnő küzdelemben határozottan ki-áll a magyar népcsoport érdekei mellett.

Nem tolakodott előre, ezért inkább összekötteté-seit kívánta érvényesíteni az új egyesületben. Mind-azonáltal meg kellett tapasztalnia, mennyi felté-kenység, irigység övezi az amúgy is egyre zsugoro-dó magyar közösségeket. Aki egy életen át egészen természetesnek tartotta magyar mivoltát – még osztrák választóinak is úgy nyilatkozott, szívügyé-nek tartja a magyar nyelv és kultúra fennmaradá-sát. Éppen ezért elszomorítja, ha valaki elfelejti vagy egyenesen megtagadja származását. Napjainkban bizony nincsenek biztató jelek; Kulmann Ernő nyíl-tan kijelenti, hogy igenis hátrányos helyzetben van-nak a magyarok, és ez ellen nem tudnak kellő össze-fogással és súllyal fellépni.

Kulmann Ernő tartózkodó személyiség: bár-mennyire nyílt és barátságos is, nem okvetlen fedi fel bensőjét. Érzelmei csak azokra tartoznak, akik igazán közelállnak hozzá. Ennek ellenére sikerült egyszer belélatnom. Éppen a pulyai „Kufstein“ Ta-nácskozás másnapján elmentünk a vasárnapi misé-re. Mikor kijött a templomból, láttam, szinte könnye-kig megragadta a segélykiáltó Mária ének: *Szállj kö-zénk ő, sírj te is velünk, / vigasztald és mentsd meg nemzetünk*. Mikor megszólalt, annyit jegyzett meg: ezt az éneket gyermekkorában hallotta utoljára.

2007. október 14-én töltötte be 70. életévét. Si-keres szívűműtéje után ismét a régi, bizakodó, meg-nyerő mosolya emberi melegségre vall. Megkérdé-zem tőle: ha mérleget von, hogyan tekint vissza ed-digi életére? Mindent úgy csinálnék megint, mint ahogyan eddig tettem – válaszolja. Aztán mik a jö-vőt illető terve? Folytatni akarja feleségével a meg-szakított utazásokat, és természetesen továbbra is részt kíván venni a magyar munkában, jelesen a magyar népcsoporttanácson keresztül.

-de-

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZOCIALISTA FRAKCIÓJÁNAK KÜLDÖTTSÉGE SZLOVÁKIÁBAN

(Felvidék.ma 2007. nov. 20.) **Az Európai Parla-ment szocialista frakciójának hattagú delegációja november 19-én egynapos helyszíni szemlélt tar-tott Szlovákiában. A pozsonyi és somorjai tájéko-zó vizsgálatát követően Johannes Swoboda a frakció hivatalos honlapján az alábbiakról tájékoztatta a nyilvánosságot:**

A szlovákiai magyar és roma a kisebbség jogai-val kapcsolatos tényfeltáró vizsgálódás - amelyre november 19-én került sor -, vegyes eredménnyel zárult és egyértelműen leszögezte, hogy a ki-sebbségi jogok területén még sok a tennivaló. A látogatást követően kifejezte azzal kapcsolatos óha-ját, miszerint a szélsőséges politikusokat ki kell zárni a kisebbségi jogfejlesztéssel kapcsolatos jövőbeni döntésekből.

A helyszíni szemle keretében élénk párbeszéd folyt Pozsonyban és Szlovákia magyar régiójában. A vizsgálócsoport tagjai, akiket Hannes Swoboda az Európai Parlament szocialista frakciójának alelnö-ke vezetett, találkoztak a kormány minisztereivel, a Magyar Koalíció Pártjával és a kisebbségi civil szer-vezetek képviselőivel. A delegáció tagjai, akik kö-zött voltak magyarországi és szlovákiai európai kép-viselők is, tárgyaltak a roma közösség vezetőivel is.

Közös nyilatkozatukban a tárgyalások után Swoboda és a szocialista frakció szóvivője, Jan Marinus Wiersma kijelentették: „Látjuk, hogy van előrehaladás, főleg a roma kisebbséggel kapcsolat-ban. Ugyanakkor, még sokat kell tenni a roma kö-

zösség gazdasági és szociális fejlődése érdekében. A magyar kisebbséget illetően, még mindig vannak bizonyos kérdések, főleg a magyar nyelv használ-tával kapcsolatban az iskolákban és az egyeteme-ken”. Az európai képviselők fontosnak tartják a pár-beszédet a szlovák kormány és a magyar kisebbség között, valamint kifejezték reményüket, hogy a kor-mány e kisebbséget is bevonja majd az őt érintő jog-alkotásba.

„Egyértelművé tettük, hogy a Szlovák Nemzeti Párt vezetőjének, Ján Slotának, sok megnyilvánu-lása megnehezíti a párbeszédet és a megbékélést. Ezek a kijelentések nincsenek összhangban a nyil-vános vita európai standardjaival. Az efféle megnyil-vánulások a magyar közösségen belül félelmeket éb-reszthetnek azzal kapcsolatban, hogy jogait redukál-ják majd, illetve, hogy azok jelenleg is veszélyben vannak.”

Felszólították a szlovákiai demokratákat, hogy határolódjanak el az ilyen megnyilvánulásoktól és „húzzanak egyértelmű vonalat a normális politikai vita és az ilyenfajta - a társadalom egy részét táma-dó - kijelentések között.”

Az európai parlamenti képviselők kijelentették: **„A kisebbségi jogok jövőjét érintő kérdéseket de-mokratikus politikusoknak kell kezelniük, nem pe-dig szélsőséges politikai erőknél. A radikális po-litikai csoportok nem dominálhatnak sem a Szlo-vákián belüli szlovák-magyar kapcsolatokban, sem a két ország közötti kapcsolatokban.”**

„A bogárhátú kis viskó szentegyház vala...”

ARANY JÁNOS

(1817–1882)

Irodalmi munkásságát kortársai is elismerték. „A nép legbensőbb szívéhez még egy magyar költő sem szólott oly erőteljes, oly érett hangokon, mint e classicus népköltő – romlatlan fia a népnek, melyhez tartozni öröme és kevélysége.” (Ismeret-tár, kiadja: Heckenast Gusztáv, Pest, 1858. I. kötet, 394-395.)

Illyés Gyula szerint a népi hősökért, népies hangért lelkesedő korban ő az egyetlen költő, akinek édesapja saját kezével művelte a földet.

Nagyszalonta, a „nevezetes város”, melyben született, a régi Bihar vármegyei, szabad hajdúfészek”, ma Romániához tartozik (Salonta). A híres Csonkatorony *Bocskai István* hajdúnak vitézségére emlékeztet, akik közé Arany ősei is tartoztak. Nemesi rangjukat is Bocskai Istvántól kapták, amit *Mária Terézia* megemmisített, s melyet több per után se kaptak vissza. A család jobbágy sorba süllyedt. „Szülőhelyem, Szalonta/ Nem szült engem szalontba; / Azért vágyom naponta / Kunyhóba és vadontba.” – írja gyerekkoráról.

Mélyen vallásos, református szellemben nevelkedett. Édesapja naponta fennhangon olvasta a Biblia egy-egy fejezetét. „...s a bogárhátú kis viskó szentegyház vala, hol fülem soha egy trágár szót se hallott.” – írni-olvasni szintén ő tanította meg négyéves fiát, a kemence kihulló hamujába róva számára a betűket. Gyenge testalkatú, beteges gyermek volt, így aztán a „bölcs tudományokra” adta fejét, a híres debreceni kollégium diákja lett. Szüksős anyagi viszonyai miatt kénytelen volt tanulmányait megszakítva Kisújszálláson segédtanítóskodni, ám neki ez a kitérő is javára szolgált, „itt törte meg az angol és francia grammaticát”. (Későbbi ragyogó *Shakespeare*-fordításait e kitérőnek köszönhetjük.) Itt ismerte meg korának magyar irodalmát is. Folytatva tanulmányait, tanárai ajánlólevelével színész lett Debrecenben, a szintársulat azonban feloszlott. Arany rövid ideig egy részükkel a műandrásház keserves életét élte. Kiábrándulván a művészvilág léha erkölcséből, Máramaroszigetéről gyalog hazaindult, éhesen, lerongyolódva tért vissza a szülői házba, ahol öreg szüleit betegem találta. Hivatalt vállalt, hogy gondoskodják róluk: „*Elhatároztam, lenni közönséges ember, mint más.*” Vajon hogyan tudta szíve tisztaságát megőrizni a hányt-vetett sor-

sú ifjú, mi adott számára erőt, hogy el ne züllyék, el ne kallódjék, le ne térjen az erény útjáról? Az Istenbe vetett hit és bizodalom. „Kinek az ég alatt már senkije sincsen / Ne féljen; felfogja ügyét a jó Isten” – írta később a *Toldiban*.

Szalontán feleségül vette gyermekkori szerelmét, *Ercsey Juliannát*. Példás férj, hivatalnok és családapa. A város aljegyzőjeként „napi 10–12 óra munka és két élénk gyermek mellett” se hanyagolta el a költészetet. Az országos siker, melyet Toldijával aratott, se tette elbizakodottá. Élete legnagyobb örömének *Petőfi* elismerését és barátságát tartotta. Elveik, célkitűzéseik azonosak voltak. „S mi vagyok én, kérde. Egy népi sarjadék / Ki törzsömnek élek, érette, általa. / Sorsa az én sorsom, s ha dalra olvadék / Otthon leli magát ajakimon dala.” (Válasz Petőfi Sándornak)

A kor – Európa-szerte – az irodalmi népiesség kora volt. A népi hősök diadalának az egész nép felemelkedését kell szolgálnia. „Legyen az irodalom általános, nemzeti – hirdette Arany, s ezt az ügyet szolgálta Petőfi is műveivel, csak erőteljesebb hangon. Ő a nép forradalmának szükségességét is vallja.

Haza és haladás gondolata hatja át a *Toldi estéjét*. Lehetséges-e a hagyományokat is ápoló, de a korszerű haladás szellemét is szolgáló országot teremteni? A feltett kérdésre nem ad határozott választ. Mágis is töprenghet megoldásán az olvasó.

A *magyar forradalom ügyét* Arany is magáénak érezte. Nemzetörként harcolt Aradon, 1848 őszén, ahol „...tenni kevés, de halni volt esély.” Kosuth kormányában hivatalt vállalt a belügyminisztériumban. Szerkesztette A nép barátját. A bukás után Szalontán állását, lakását elvesztette. Bujdosni kényszerült. „Csaknem földönfutó valék”. A nehéze években a Tisza családnál nevelősködött, Geszten. Itt fogalmazta meg tanítványának írott köszöntő versében életcéljának lényegét: „Legnagyobb cél pedig itt e földi létben / Ember lenni mindig, minden körülményben.” (Domokos napra). Ember lenni akkor is, ha a félelem vesz erőt rajtunk, ha a jövő kilátástalannak tűnik. A „végzetes évi napra” március 15-ére a gyöngye ember gondolni sem mer. – „Miként a tanítvány mesterét, nehéz időkben megtagad”. (Évnapra) – Ő, ha a közelmúltra gondolok...!

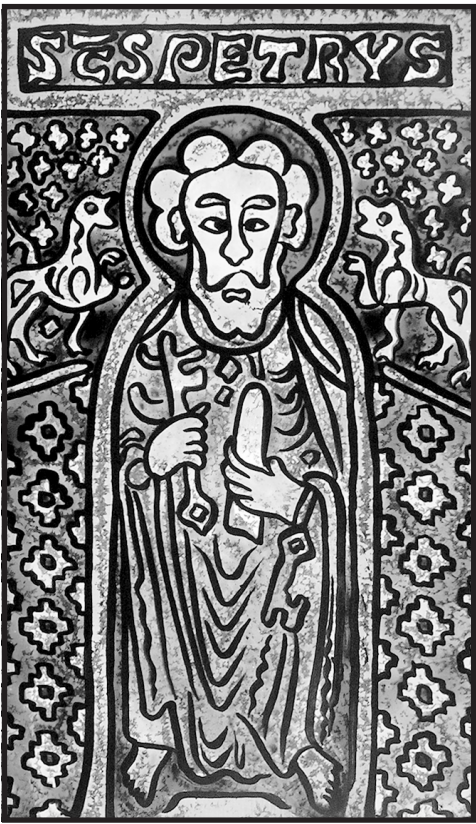
48 emlékéhez mindig hű maradt. A meghu-

nyászkodás sohasem volt kenyeré. – „Neved, ki diccsel ejtené, / Nem él oly welszi bárd” – írta, midőn a talpnyalók arra akarták rábeszélni, hogy versben üdvözzölje a Magyarországra látogató Ferenc Józsefet – Szondi két apródja bibliai átkokat szór Ali basa fejére.

Igazságérzete töretlen. Az elkövetett bűn következménye a büntetés. (Az összszülők bűne miatt szenved az egész emberiség. A ma embere is rettegve nézhet a jövőbe: vajon milyen szörnyű csapások várnak ránk, ha sorozatosan megszegjük a természet törvényeit, melyek szintén Isten alkotásai?)

Arany verseiben is eléri méltó büntetésüket a bűnösök. A zsarnok legfőbb bűne a lelkiismeret-furdalás, a gaztettekért az örületbe kergető félelem. Bűnhődés azonban nemcsak a nép ellen elkövetett bűnökért jár. Isten jogos haragja sújtja „a vén Márkust”, hamis esküje miatt (Hamis tanú), Ágnes asszonyt is az örületbe kergeti a férjgyilkosságban való bűnrészessége. Tuba Ferkó homályba burkolt halála (Tengerihántás), Rebi néni, Pörge Dani misztikus népi hiedelmekkel körülfont iszonyatos története (Vörös Rébék), a nagyvárosi élet kárvallottjainak haláltáncja (Hídatavás), mind-mind Arany igazságérzetének, néha a szánalom érzésével összefűzött művészi tükre, rendszerint balladába vetítve.

A kiegyezést szükséges rossznak tartotta. Deák Ferencet tisztelte, szerette. Az aradi vértanúk emléket, a szabadságharc hőseit soha el nem felejtette. Munkásságát a király is nagyra becsülte. Kitüntette a Szent István-rend keresztyével. Az ünnepélyes díjátadásra nem ment el. Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter és Wenckheim Béla belügyminiszter személyesen keresték fel ez ügyben. Látogatásukról írta: „Járnak hozzám méltóságok / Kötik rám a méltóságot. / Megbocsásson méltóságok, / Nem érzek rá méltóságot.” Soha nem vágyott kitüntetésre, elismerésre. „Egy kis független nyugalmat” kért a sorstól, „munkás, vidám öregséget” (Eplógus), de hiába. Anyagi gondjai nem voltak, életkedvét azonban elvette lányának, Juliskának a halála. Belerokkant a bánatba. Ennek ellenére megtörtén, betegem dolgozott. Hatalmas életművet hagyott hátra, bár költői tervei egy részét hivatali munkája miatt nem valósíthatta meg. A Toldi szellemét befejezte ugyan, de a hun-magyar regékből

csupán a Buda halálát tudta befejezni. Shakespeare-fordításokat rendezett sajtó alá, tanulmányokat írt megtörtén, betegem. („Így lettem magam is, mint munkáim nagy része: töredék.”)

Utolsó éveiben, a Margitsziget fái közt sétálva ismét remekműveket alkotott. A Gyulai Páltól kapott „kapcsos könyvbe” írta az Őszikéket. Meghatóan szép költeményeiben képet adott a hirtelen fejlődésnek indult Pest periferiára szorult kisembereiről (Öreg pincér, Ének a pesti ligetről). Sajátmagát örököltette meg a Tamburás öregúr-ban. – Ő maga is otthontalanul bolyongott a vagyont hajhászó, pénzt istenítő, fényűzést kergető világban. Hiúság, kevélység messze elkerülték. Kopott ruhában járt – szinte tüntetően nem törődve az „úri löcsiszarokkal”.

A Gondviselés akaratában megnyugodva írt közeledő haláláról: „Életem hatvanhatodik évebe” / Köt engemet az Úristen kévébe. / Betakarít régi rakott csűrbe, / Vet helyemre más gabonát cserébe.” Élete és munkássága” példaképként szolgál minden magyar „írástudónak.

RADICSNÉ KOVÁCS ÉVA

Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris

Kettős parafrázis Dsida Jenő *Sírfeliratában*

Kötetben 1935. július 9-i keltezéssel, Kolozsvárt, a házsongárdi kripta homlokzatán keltezés nélkül olvasható Dsida Jenő *Sírfelirat* című négy sorosa:

*Megtettem mindent, amit megtehettem,
kinek tartoztam, mindent megfizettem.
Elengedem mindenki tartozását,
felejtse el arcom romló földi mását.*

Dsida 1966: 487, 523; vö. Pomogáts 1998: melléklet az 5. lap előtt)

Az epitáfium lírai alanyát az olvasók többsége a fiatalon elhunyt költővel azonosítja. Részen ebből, részben magának a műfajnak a sajtóságaiból fakad annak a megkérdőjelezhetetlen bizonyosságnak a hangulata, amely a verset beleng. Mi okunk is volna megkérdőjelezni a vers első három sorában elhangzó kijelentések érvényességét, avagy a kijelentésekhez kapcsolódó óhaj verszárú megfogalmazását? Hiszen a felszólításként megfogalmazott kérés úgy zárja a négy sorost, hogy a romlandó tagadásának átételes értékigénylésével egyúttal a három előtte sorjázó kijelentést is hitelesíti. De hát valóban hitelesítésre szorulóan ezek a kijelentések? Második olvasásra azt mondanám, hogy igen. Túl kategorikusan hangzik ugyanis a *megtettem mindent* és a *mindent megfizettem* megfogalmazás, még akkor is, ha adekvát értelmezése reményében parafrázishoz folyamodunk, valahogy így: *teljesíttem képességeim/ lehetőségeim szerint mindazt, ami tőlem elvárható (volt)*, (ezért és ennyiben állíthatom tehát, hogy) *leróltam/ kiengyenlítetttem minden adósságomat/ tartozásomat*.

A döntést/ elhatározást, illetve annak eredményét közlő harmadik sort kategorikusnak vagy kevésbé kategorikusnak minősítenünk nincs miért, igazából tehát hitelesítésre sem szorul, de tisztázunk kellene viszonyát a második sorhoz. Ebben a verszárúat sugallta filológiai vizsgálódás segíthet. A vizsgálódásnak azt kellene megvilágítania, milyen értelemben szól/ szólhat a második sor minden tartozás megfizetéséről, a harmadik sor pedig minden tartozás elengedéséről.

A tisztázáshoz jól jön TERNYÁK CSABÁNAK az imádkozó Jézusról írott értekezése. Ebben olvasható, hogy a *Miatyánk* második „mi-kérésé”-nek második része szó szerinti fordításban Máténál: *ahogy mi is elengedtük a nekünk tartozóknak*, Lukácsnál pedig: *ahogy mi is elengedtük minden nekünk tartozónak* (Ternyák 2005: 83).

Tájékozódni próbáltam Herbert Haag *Bibliai lexikon*ában és a Kozma Zsolt szerkesztette *Bibliai fogalmi szókönyv*ben (Haag 1989a; Kozma 1992). Az előbbiből tudtam meg, hogy a *Miatyánk* második „mi-kérésé” arám eredetijének valószínű ősváltozata magyar fordításban: *És engedd el az adósságunkat, amint mi is elengedtük adóssainknak*, valamint azt is, hogy Máté az Úr imájának szövegében „nem félt – úgymond – zsidó szokás szerint az üzleti életből eredő kifejezést vallási értelemben használni”. Ez - olvashattam folytatónál - „a görög gondolkodással nem fért volna össze”, mert „csak a *tartozni* ige szolgálhatott a görögben is az erkölcsi értelemben vett tartozásra (= adósságra) utalásul” (Haag 1989b: 1254). A másik kézikönyvnek a Juhász Tamás jegyezte *Bűn, büntetés* szócikkéből érthettem meg, hogy az *Újszövetség* „a bünt realisztikusan fogja fel, de vele szembe nem a megfizetést állítja, mint az a zsidóságban történt, hanem a bűnbocsánatot, az adósság elengedését” (Juhász 1992: 55).

Ennyiből is kitetszik, hogy Dsida Jenő versének a második sora szóhasználatában az *Őszövetség*hez kapcsolódik, míg a vers harmadik sora az *Újszövetség*hez. A kérdés csupán az, hogy a *Biblia* melyik fordítása szolgálhatott forrásul a költőnek.

Dsida lakóhelyének, Kolozsvárnak a könyvtáraiban a korai magyar bibliafordításoknak két olyan változata is fellelhető, amelyben a *Miatyánk* szövege nem a hagyományos ismerthez, hanem a feltételezhető ősváltozathoz áll közelebb.

De lássuk a szóban forgó bibliai verseket előbb a Szent István Társulat 1973. évi kiadásában:

Mt 6,12

...s bocsásd meg a vétkeinket,
amint mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.

Lk 11,4

Bocsásd meg a bűneinket, amint mi is megbocsátunk minden ellenünk vétőnek.
(Szent István Társulat 1973: 1102, 1177)
És lássuk ugyanazokat a verseket a Kálvin János Kiadó 1996. évi kiadásában is:

Mt 6,12

...és bocsásd meg vétkeinket,
miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek;

Lk 11,4

És bocsásd meg a mi bűneinket,
mert mi is megbocsátunk minden ellenünk vétkezőnek.

(Kálvin János Kiadó 1996: 1114, 1217)

A fenti változatok a többi közt Káldi György korai, 1626-ban kiadott és Sylvester János még korábbi, 1541-ben megjelent, Kolozsvárt is fellelhető fordításának a szövegével vethetők össze.

A Káldi fordította szövegrészek:

Mt 6,12

És engedd meg nekünk a mi adósságunkat, miképpen mi is megengedünk a mi adóssainknak. (Káldi 1626: 905)

Lk 11,4

És bocsásd meg nekünk a mi bűneinket, mivel-hogy mi is megengedünk minden mi adóssainknak. (Káldi 1626: 966)

A Sylvester fordította szövegrészek:

Mt 6,(12)

És engedd meg műnekünk az mű adósságunkat, miképpen mű es megengedjük azoknak, az kik műnekünk adósok. (Sylvester 1541)

Lk 11,(4)

És bocsásd meg műnekünk az mű bűneinket, mert mű es megbocsátunk mindennek, ki műnekünk tartozik. (Sylvester 1541)

A fenti korai fordítású bibliai versek közül Dsidának forrásul bármelyik szolgálhatott. Nem

kizárt azonban, hogy a latinul tudó költőt a *Miatyánk*nak a római misekönyvben (is) szereplő latin szövege ihlette:

...et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. (Société de S. Jean l'Évangéliste 1932: 1232)

Bármelyik is a forrás, az ó- és újszövetségi szemlélet összekapcsolása vonja szoros egységbe az epitáfium sorait, és teszi kétségbevonhatatlanul hitelűvé a romolhatatlan, igazi arc megidézését a vers zárlatában.

Könyvészet

Dsida Jenő 1966. *Versék*. Szerk. Szemlér Ferenc. Irodalmi Könyvkiadó, Bukarest. (Romániai magyar írók)

Haag, Herbert 1989a. *Bibliai lexikon*. Szent István Társulat, Budapest.

Haag, Herbert 1989b. *Miatyánk*. In: Uő: *Bibliai lexikon*. Szent István Társulat, Budapest. 1252-1254.

Juhász Tamás 1992. *Bűn, büntetés*. In: Kozma Zsolt (szerk.), *Bibliai fogalmi szókönyv*. Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár. 52-56.

Káldi György (ford.) 1626. *Szent Biblia*. Bécs. Kálvin János Kiadó 1996. *Biblia*. Magyarázó jegyzetekkel. Budapest.

Kozma Zsolt (szerk.) 1992. *Bibliai fogalmi szókönyv*. Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár.

Pomogáts Béla (szerk.) 1998. *Tükör előtt*. In memoriam Dsida Jenő. Nap Kiadó, Budapest. (In memoriam)

Société de S. Jean l'Évangéliste (kiad.) 1932. *Misekönyv a Missale Romanum szerint*. Párizs-Tournai-Róma.

Sylvester János (ford.) 1541. *Új Testamentum*. Újsziget.

Szent István Társulat (kiad.) 1973. *Biblia*. Budapest.

Ternyák Csaba 2005. *Az imádkozó Jézus a szinoptikus evangéliumokban*. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Budapest. (Biblikus íráskor, 6.)

MÓZES HUBA

Elhunyt Kosáry Domokos

Életének 95. évében, 2007. november 15-én elhunyt Kosáry Domokos történész, az MTA egykori elnöke

1913. július 31-én született Selmechányán (Banská Stiavnica, Szlovákia). A családnak erős gyökerei voltak a Felvidéken, apja Kosáry János zongoraművész és tanár, anyja Réz Eleonóra, a két világháború között Kosáryné, mint íróő Réz Lola néven vált ismertté.

Kosáry Domokos a Trefort utcai gimnázium után az Eötvös Kollégiumba jelentkezett és a történelem-latin szakot választotta. Francia nyelvtanára Gombocz Zoltán, a kollégium igazgatója volt, majd az egyetemen Szekfű Gyula tanítványa lett. A kollégium és Szekfű szemináriumai életre szóló élményt adtak. Ugyancsak meghatározó volt számára a Franciaországban, Angliában, majd 1941-ben Teleki Pál megbízásából az Egyesült Államokban tett tanulmányút. 1937-1950-ig az Eötvös Kollégium tanáraként működött. 1941-ben létrehozta a Teleki Pál Intézetet, a mai Történettudományi Intézet elődjét, 1945-ig igazgatóhelyettese, majd 1949-ig igazgatója volt. 1946-1949 között a Budapesti Tudományegyetemen az Újkori Magyar Tanszék professzora.

1949 végén az egyetemi oktatómunkából, az intézet éléről, tulajdonképpen az egész szakma területéről menesztették. Félreállítására éveiben állította össze a Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába című, 1951-1958 között megjelent háromkötetes “ideológiamentes” munkáját, mely azóta is alapmű minden történész számára. 1955-ben megszerezte a történelemtudomány kandidátusi, 1977-ben a doktori címét.

Az 1956-os forradalom idején a Magyar Történészek Nemzeti Bizottságának elnöke volt, ezért 1957-ben letartóztatták és 1958-ban négy év börtönre ítélték. A börtönben írta meg a Széchenyi Döblingben című könyvét, amely 1981-ben jelent meg. 1960-ban amnesztiával szabadult.

KUBINYI ANDRÁS (1929–2007)

2007. november 9-én, életének 78. évében elhunyt Kubinyi András, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, az ELTE nyugalmazott professzora. Halálával a magyar középkorkutatás egyik legmeghatározóbb és legsokoldalúbb történészt veszítette el.

Kubinyi András 1929. január 28-án született Budapesten. A Ciszterci Rend budai Szent Imre gimnáziumában érettségizett, 1947-ben iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetem történelem-latin szakára. 1947-1948-ban az Eötvös-kollégium tagja volt, 1952-ben történelem-levéltár szakon szerzett diplomát. Tanári pályafutását a békéscsabai 5. sz. általános iskolában kezdte, amelyben közrejátszott, hogy - az ő megfogalmazásával élve - “rosszul választotta meg szüleit”.

1952–1954 között a Miskolci Állami Levéltárban dolgozott. 1954-1978 között a Budapesti Történeti Múzeum munkatársa, 1969-től a Középkori Osztály vezetője. Kandidátusi értekezését 1970-ben, akadémiai doktori értekezését 1986-ban védte meg. A Magyar Tudományos Akadémia 2001-ben választotta levelező tagjává, a rendes tagságot idén nyerte el. Pályafutása során több elismerésben részesült: 1992-ben Pro Civitate Austriae-díjat, 1997-ben Szűcs Jenő-díjat, 1999-ben Eötvös József-koszorút, 2001-ben Magyar Felsőoktatásért Emlékplakettet kapott.

Az egyetemi oktatásba 1963-ban kapcsolódott be. Az ELTE Bölcsészettudományi Karán megbízott előadóként középkori és koraiújkorai régészetet tanított, majd a Történeti Segéd tudományi Tanszék másodállású docense lett. Nevéhez fűződik a Középkori és Koraiújkorai Régészeti tanszék megalapítása, amelynek 1994-ig vezetője volt. 1999-ben nyugdíjba vonult, de a fiatal régész, történész generációk képzését tovább folytatta. 2001-ben professor emeritus lett. Más felsőoktatási intézményekben, így a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen és a Miskolci Egyetemen is tanított.

Végignézve Kubinyi András publikációs jegyzékét, megállapítható, hogy a magyar középkornak nem volt olyan szegmense, amellyel ne foglalkozott volna. Kutatásainak fő területét Mátyás- és a Jagellók-kora, a város- és a gazdaságtörténet jelentette, előszeretettel vizsgálta a középkori kormányzati és igazgatási rendszert, a társadalmi kérdéseket, az egyházi intézményeket, és a késő középkori demográfiát.

Kedvelte a látszólag “könnyedebb” témákat, például a kocszmáltatást és a becsületsértést; beazonosította a magyar történelem egyik sorsfor-

1960–1968-ig a Pest Megyei Levéltár, majd 1968–1989-ig az Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének munkatársa, tudományos tanácsadója volt nyugdíjba vonulásáig. 1982–1985 között az MTA levelező, 1985-től rendes tagja, a Történettudományi Bizottság elnöke.

1990 és 1996 között két ciklusban a Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt, e minőségében átszervezte az intézményt és biztosította autonómiáját. 1995-ben Széchenyi-díjat kapott, 1996-ban elnyerte a Francia Becsületrendet. 2003 áprilisában a Német Szövetségi Köztársaság érdemrendjének nagy érdemkeresztjével tüntették ki.

Kosáry Domokos, a magyar tudományos élet meghatározó alakja mindig hű maradt választott tudományágához, a történelemhez. A múlt századot átvéelő élete során sosem befolyásolták az aktuálpolitika áramlatai, született optimizmusával, ép lélekkel és alkotóerejét megőrizve vészelte át mind a börtönt, mind a hosszú éveken át tartó mellőzést. Életműve a megtörhetetlen bizalomról árulkodik. Bízott a nemzet és vele együtt az európai kultúra erejében. “Nincs olyan rossz helyzet, amelyből ne lehetne tisztességesen kijutni” - nyilatkozta egyszer. Úgy gondolta, hogy nem csak az egyén, hanem a nagyobb közösség is képes túljutni a legnehezebb korszakokon, sőt még okulhat is belőlük.

Kosáry Domokos alig néhány évet töltött egyetemi katedrán, és mint maga mondta, nem hozott létre “iskolát”. Ma mégis több generáció tagjai tekintenek rá mesterként, mentorként és példaképként. Sokan tanultak, tanulnak tiszta, minden előfeltevéstől és ideológiai erőltetéstől mentes elemzéseiből, és széles látókörű munkáiból.

A Széchenyi-nagydíjas történész életműve örökre a magyar tudomány vitán felül álló, meghatározó értéke marad.

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium (Budapest) közleménye alapján

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria

P.I. Csajkovszkij, Hattyúk tava, modern balett – St. Pölten, Festspielhaus; 2008. jan. 19., 20.

La Compagnie Montalvo - Hervieu, Paradis, tánc – St. Pölten, Festspielhaus; dec.15.

U. Becher, P. Preses, Der Bockerer, próza – St. Pölten, Landestheater; dec. 7., 11., 20., 29., 31., 2008 jan. 5., 10., 11., 12., 16., 18., 19., 30., 31., febr. 1.

A. Hilling, Protection, próza – St. Pölten, Theaterwerkstatt; 2008 jan. 25., febr. 2., 6., 7., 29.

J. & W. Grimm, Das tapfere Schneiderlein, mese – St. Pölten, Landestheater; dec. 1., 14., 15., 21., 22., 28.

Adventi koncert – Klosterneuburg, Stift; dec. 2., 9., 14. Karácsonyi koncert – Grafenegg, Schloss, Alte Reitschule; dec. 9.

Újévi koncert – St. Pölten, Festspielhaus; 2008. jan. 6. Farsangi koncert – Wiener Neustadt, Stadttheater; 2008. jan. 20.

Michael Heltau, operett soirée – St. Pölten, Festspielhaus; 2008. febr. 29.

Freddy Cole, dzsesszkonzert – St. Pölten, Festspielhaus; dec.9.

Oslo Gospel Choir, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; 2008. febr. 2.

Északi Fény 3, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; 2008. febr. 4.

Markus Wilfling – Tükörszoba, kiállítás – Krems, Kunsthalle; 2008. febr. 17-ig

Lovagokról, rablókról és patkányokról, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; 2008. febr. 17.

Színes szappanbuborékok világa, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; dec. 31-ig

Ironimus, Minden művészet – vagy?, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; 2008. márc. 9-ig

Az advent jelentősége, vezetés – Klosterneuburg, Stift; dec. 9.

Oscar Wilde, mesék, felolvasás – St. Pölten, Landestheater; dec. 1.

Bécs

V. Bellini, Norma, opera – Staatsoper; dec.1., 7., 12.

G. Verdi, La traviata, opera – Staatsoper; dec.8., 11., 15.

P.I.Csajkovszkij, A diótörő, balett – Staatsoper; dec.18.,28.,30., jan. 3., 7., 9., 13., 15.

E. Kálmán, Marica grófnő, operett – Volksoper; dec. 7., 16., 22.

Christmas in Vienna, galakonzert – Konzerthaus; dec. 22.

Bécs és Párizs között, kiállítás – Belvedere; 2008. jan. 13-ig

Monet-től Picasso-ig, kiállítás – Albertina; 2008. ápr. 6-ig

Tizian késői művei, kiállítás – Kunsthistorisches Museum; 2008. jan. 6-ig

A Borromeo és a Cohen Gyűjtemény, kiállítás – Liechtenstein Museum; 2008. febr. 11-ig

A Thurn és Taxis hercegek luxuszogatai, kiállítás – Schloss Schönbrunn, Wagnburg; 2008. febr. 28-ig

A Korngoldok, klisé, kritika, kompozíció, kiállítás – Jüdisches Museum; nov. 28. – 2008. máj.18-ig

Minden keringő, kiállítás – Österreichische Nationalbibliothek, Prunksaal; nov. 30 – 2008. febr. 3-ig

Lucien Clergue: Egy költő a fényképezőgéppel, kiállítás – KunstHaus; 2008. febr. 17-ig

Bébi a fedélzeten, kiállítás – Wien Museum; 2008. jan. 13-ig

Ins Kaffeehaus! Vom Demel zum Hawelka, vezetés – találkozóhely: Albertinaplatz/Ecke Maysedergasse, Tourist-Info; dec. 5., 12., 19., 26., 2008 jan. 2.

Burgenland

F. Lehár, A víg özvegy, operett – Eisenstadt, Kulturzentrum; dec. 28.

J. Herman, Hallo, Dolly!, musical – Eisenstadt, Kulturzentrum; dec.5., Güssing, Kulturzentrum; dec.7.

K. Baumgart, Laura sucht den Weihnachtsmann, gyermekszínház – Mattersburg, Kulturzentrum; dec. 1., Oberschützen, Kulturzentrum; dec. 2.

Karácsonyfa, egy zenei utazás – Raiding, Franz Liszt-Zentrum; dec. 9.

Újévi koncert – Eisenstadt, Kulturzentrum; 2008. jan. 9., Mattersburg, Kulturzentrum; 2008. jan. 11.

SCHMUCK ART, ékszerkiállítás – Mattersburg, Kulturzentrum; dec. 8-ig

Felső-Ausztria

G.Verdi, La Traviata, opera – Linz, Landestheater; dec. 1., 10., 16., 18., 2008. jan. 6., 15.,19., febr. 1., 5.

C. Federspieler, Die Kuh Rosmarie, gyermekopera – Linz, U-Hof; dec. 19., Landeskulturzentrum Ursulinenhof; dec. 6., 7., 10., 11., 18., 20., 2008. jan. 7., 8., 10., 21., febr. 7., 8., 11., 12., 14., 26.

L. Delibes, Copélia, balett – Linz, Landestheater; dec. 2., 19., 26., 2008 jan. 12., 18., 24.

J. Herman, H. Fierstein, La Cage aux Folles, musical – Linz, Landestheater; dec. 5., 8., 21., 30.

Szilveszteri gála, operett – Bad Schallerbach; dec. 29.

Karácsonyi koncert – Reichersberg, Stiftskirche; dec. 9.

Két orgona, újévi koncert, – Schlögl, Stiftskirche; dec. 31.

Újévi koncert, orgonakonzert – St. Florian, Stiftsbasilika; dec. 31.

Working.world.net., kiállítás – Steyr, Museum Industrielle Arbeitswelt; dec. 20-ig

Robert F. Hammerstiel, Minden rendben van, kiállítás – Linz, Landesgalerie; 2008. jan. 27-ig

Kaligráfiák, kiállítás – Pettenbach, Schrift- und Heimatmuseum Barlthaus; 2008. ápr. 4-ig

Jászolkiállítás – Linz, Schlossmuseum; dec. 1. – 2008 febr. 2.

Franz-Xaver-Gruber Emlékház, a „Stille Nacht, heilige Nacht” komponistája – Hochburg-Ach

Karintia

G. Verdi, Simone Boccanegra, opera – Villach, Congress Center; dec. 4.

Adventi koncert – Spittal an der Drau, Technikum; dec. 7., 8.

The Harlem Gospel Christmas, koncert – Spittal an der Drau, Stadtsaal; dec.11.

Karácsonyi dalok, koncert – Obervellach, Pfarrkirche St. Martin; dec. 24.

Friedbert Kerschbaumer, pánfúlyakonzert – Villach, Unterer Kirchenplatz; nov. 29. – dec. 20-ig

Jászolkiállítás – Millstatt, Stift, Rittersaal; dec. 8–16.

Kurt Harder, márványművek kiállítása – Millstatt, Energieb(r)ündl; dec. 31-ig

Salzburg

E. Humperdinck, Jancsi és Juliska, opera – Salzburg, Landestheater; dec. 1., 5.,14., 16., 22., 27.

R. Strauß, Ariadne auf Naxos, opera – Salzburg, Landestheater; 2008. jan. 20., 22., febr. 12., 16., 22., 24.

Mozart Hét, fesztivál – Salzburg, Mozarteum, Haus f. Mozart, Festspielhaus; 2008. jan. 25. – febr. 3.

Antonio Raggi - A pástorok imádása, kiállítás – Salzburg, Barockmuseum; dec. 1. – 2008. febr. 2.

A dolgok fénye, csendéletek, kiállítás – Salzburg, Residenzgalerie; 2008. febr. 3-ig

Alice és Co a csodaországban, kiállítás – Salzburg, Museum der Moderne; 2008. márc. 2.

Stájerország

C.M. Schönberg, Les Misérables – Graz, Opernhaus; dec.15., 22., 26., 27., 28., 2008. jan. 10., 12., 13., 31., febr. 13., 16., 26., 27.

L. Carroll, Alice, mese – Graz, Opernhaus; dec. 8., 11., 13., 19., 21., 29.

Üveg, fény és design, kiállítás – Bärnbach, Stölzle-Glas Center; dec. 30-ig

Szerzetesek mint serfőzőmesterek, kiállítás – Rein, Stift; 2008. jan. 3-ig

Tirol

E. Kálmán, Marica grófnő, operett – Innsbruck, Landestheater; dec. 22., 26., 31., 2008. jan.5., 10., 13., 25., 30.

P. Gems, Piaf, próza zenével – Innsbruck, Landestheater; dec. 9., 14., 28., 2008. jan. 4.

J. & W. Grimm, Rumpelstilzchen – Innsbruck, Landesjugendtheater; dec. 23-ig

Janosch, Weihnachten bei Tiger und Bär, mese – Innsbruck, Kammerspiele; dec. 3–5., 8–14., 16–20., 22., 23., 26., 27.

Klasszikus koncert – Imst, Stadtsaal; dec. 4.

Korai viszonyok, kiállítás – Innsbruck, Ferdinandeum, Artbox; 2008. jan. 27-ig

Rainbow Soldier Liquid Heart, kiállítás – Innsbruck, Stadtturmalerie; dec. 22-ig

Moscow Circus on Ice, jégcirkusz – Innsbruck, Olympiaworld; 2008. jan. 5.

Vorarlberg

Tankred Dorst, Ameley, der Biber und der König auf dem Dach, mese – Bregenz, Theater am Kornmarkt; dec. 2., 8., 9., 16., 22., 23., 26., 2008. jan. 6.

Élő adventi naptár, rövid próza – Bregenz, Probühne; dec. 1–22.

Brahms koncert – Bregenz, Festspielhaus; 2008. jan. 18.

Inner.Garden, kiállítás – Bregenz, Studio Drehpunkt; 2008. jan. 4-ig

Variable Sphäre, kiállítás – Feldkirch, Johanniterkirche; dec. 24.

„9bäume“, M. Bildstein, C. Blum, E. Höscheler, E. Leissing, P. Raid, A. Rupprechter, Th. Salcher, M. Schmelcher, H. Metzler Langenegg, kiállítás – Langenegg, Bahnhof; dec. 31-ig

L. Thoma, Die heilige Nacht, felolvasás – Bregenz, Probühne; dec. 23., 24.

Mesedélután, felolvasás – Bregenz, Probühne; dec. 31.

Európa ajánlat

The Golden Age of Couture, divat kiállítás – Nagy-Britannia, London, Victoria and Albert Museum; 2008. jan. 6-ig

Válogatta HOMONNAY LEA

Menekültkarácsony 1956*

Félreeső, kis horvát falu Burgenland közép-szén, a magyar határon. Karácsony éjjelének homálya a falu végi park vén fái közül kúszik elő és a hófedte tetőkre telepszik. A földszintes házakban készülődés az ünnepre, serény szorgoskodás.

Csak a szegényes iskola osztálytermeiben ül búskomoran maroknyi férfi és nő, velük két gyermek, talán tucatnyi ember. Szalmazsákokon gubbasztanak roskatag kályha körül. Kuksolnak és várnak, mint ahogy ez örök idők óta a menekültek sorsa. Ők magyarok, akik a nap folyamán a közeli határon szöktek át. A fuvar, amelyik bizonyos időközökben az újonnan érkezettek a járási székhelyen lévő táborba viszi, már elment. Ez azt jelenti számukra, hogy várniuk kell. Várni holnapig, akár holnaputánig is, amíg a következő értük jön és továbbszállítja őket.

Az ajtó felcsapódik, és a jéghideg légáramlattal két (vörös alapon fehér nyolchegyű keresztel) karszalagos segítő lép a sötét helyiségbe. A német köszönésre magyar üdvözlés a válasz. Az egyik villanykörtét csavar a plafonból kilógó foglalatba, miközben a másik kicsiny karácsonyfácskát állít a helyiség egyik sarkába. Taglejtésekkel értetik meg az asszonyokkal, hogy néhány édességet csomagoljanak papírkákba és aggassák a fára. Előbb tétován, aztán készségesen díszítik a fát örülve annak, hogy a lassan múló, tétlenségben múló időt e foglaltság által megrövidíthetik maguknak. A férfiak némán ülnek és cigarettájukat szívják.

Bizonyos idő múltán – már teljesen beesteledett – bevezeti az egyik segítő a falu papját. Őszhajú emberke, aki a bárányait már akkor is legeltette, amikor a környék még magyar volt,

és ezért horvát anyanyelve és a hivatalos német mellett a menekültet nyelvét is beszéli. A férfiak egyike a fácskán meggyújtja a gyertyákat, amelyeket dróttal erősítettek az ágakra egy másik kicsavarja a villanykörtét. Az esperes rövidke beszédet tart. A németek csak pár szót értenek: Betlehem, Mária, Heródes. Az ő ”Flucht” szavuk magyar megfelelőjét nem ismerik. Ezek után szomorkás hangzatú dalt énekelnek sok-sok strófával. Ennek elhangzása után egyetemista, aki pár nappal ezelőtt még Budapesten harcolt, a ”Stille Nacht” éneklésébe kezd. Csak kevesen tudják a szöveget, de a dallamot mindenki zümmögi. A végén azt mondja az egyetemista Kossuth-jelvénnel ruhája felhajtókáján, hogy a németeknek legyen ez a dal a hála jele.

Végül a pap néhány apróságot kicsomagol kis bóröndjéből. Ennek egy pár zoknit, annak csokoládét, a férfiaknak meg egy-egy csomag cigarettát. Közben a helyi nagybirtokos is megérkezett lányaival és csomagokat oszt. Ő maga is magyar, és az első világháború utáni értelmetlen határvonásnak köszönheti, hogy uradalmainak egyik darabja ma a ”szabad földön” fekszik. Amikor elmegy, újra elcsöndesedik az iskola. A menekültek némán üldögélnek a fa pislákoló gyertyái körül, miközben a segítők sakkozáshoz állítanak fel bábukat.

Hirtelen hideg huzat oltja el az utolsó kánócot a fán. Kitérül az ajtó, és havas ruhájú emberek lépnek be nehézkos járással. Egyik a másik után, hosszú sorban, férfiak kucmában, némelyikük gyerekkel a hátán, nők kékre fagyott arccal gyapjúfejkendőkből, de ifjancok és fiatal lányok is. Az előbb még csendes helyiség meg-

telik és lármától hangos. Hívó kiáltások, sírás, zokogás, örömteli üdvözlések és türelmetlen kérdések hallhatók. Átjutott már a férjem? Volt itt egy bizonyos Nagy János? Az újonnan érkezettek kiszabadítják merevvé fagyott ruháikból. A méteres hóban kékre fagyott lábakat lecsutakolják és lábfürdőben élesztik újjá. Egy tízéves gyerek, aki még az út elején elvesztette a cipőjét, pusztá harisnyában tette meg a hosszú utat a határsávi erdőn keresztül. Lánykák se-lyemharisnyákban. Forró citromos teát kapnak, ami az öröm és a kimerültség könnyeit fakasztja szemükből. Egy csecsemőnek, aki túl sok altatót kapott – nehogy sírásával a menekülőkre felhívja a katonák figyelmét – sürgősen orvosra van szüksége.

Éppen hogy megkapta az első csoport a leg-szükségesebbeket, már jönnek a következők. Sokan megpróbálták kihasználni a szenteste által kínákozó lehetőséget, mivel talán a határőrök is ünnepelnek. Most egyedül érkező magyar ront be és segítségért kiált felesége és gyerekei számára, akik a határ közelében megrekedtek a hóban és félő, hogy meg fognak fagyni. Miközben az egyik segítő a falu tűzoltóságát riasztja, a másik gyógyszert és egy üveg pálinkát csomagol össze és nehéz léptekkel indul az imént érkezett emberrel ki a határ felé. A csilagtalan éjszakában azonban már nem találja a menekült az övét és egyre messzebb távolodik el a két férfi a hólepte senkiföldjén. A piros-fehér szalagok, amelyek nappal az osztrák határt jelzik, most sehol nem láthatóak. A fából készült őrtornyok sem, amelyekből a magyar katonák honfitársaik menekülését igyekeznek megakadályozni. A magyar és a német már jócskán túljutott a határon, amikor egyszer csak hirtelen jelzőrakéták szállnak fel, balra, jobbra, minden oldalról. Rémülten, de a fényben eligazodva indulnak bukdácsolva visszafelé. Majd-hogy nem erőszakkal kell a segítőnek a feleségéért és gyermekeiért aggódó menekültet visszafordulásra kényszerítenie. Végül, szorosan egy-

máshoz simulva, hóval teli mélyedésben találják meg a keresetteket. Hótorlaszokkal küszködve a tűzoltóság teherautója is a földúton tart már, hogy felvegye és a faluba vigye a félig megfagyottakat.

Az iskola termei közben pukkadásig megteltek. És még mindig érkeznek tetőtől talpig havas alakok. Nekik is szükségük van száraz ruhákra, meleg teára, sebeik bekötözésére és enni-ivalóra. Többen közülük már napok óta úton vannak. Néhányuk már többször is megkísérelte a menekülést de sikertelenül; bebörtönözték őket, és mégis, szabadon eresztésük után újra nyugatnak indultak. Lassanként feloldódnak a nyelvek. A németek, akiknek a nyelvét csak kevesük beszéli, hallanak néhány ismerős szót is: UNO, oroszok, ávós, Kádár. És újra meg újra: Miért nem jöttetek?

Alig valaki, talán csak az anyák vesznek tudomást a karácsonyfáról a sarokban, amely a reggeli szürkületben meglehetősen vigasztalan látványt kelt a száradásra felakasztott ruhák között. És mégis közelebb van Betlehemhez, mint a díszektől csillogó fák a nyugat városaiban.

Némethől átültette: GLÜCK JÓZSEF

*) HEINRICH VON LERSNER johannita lovag (Berlin) korabeli személyes beszámolója a közép-burgenlandi Nikitsch/Fülesről. A kéziratot özv. Micheline Zichy bocsátotta a szerkesztőség rendelkezésére.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Az 1958-ban Szegeden született Perlaki Józsefnek a bécsi Collegium Hungaricumban november 13-án megnyílt kiállítása jó alkalmul szolgál bemutatására, már csak azért is, mert a modern képzőművészetnek napjainkban nem okvetlen élvonalban járó ágát műveli, mindamellettt tárgya sem eredeti, egyéni, hanem ép-penséggel a Szent Korona ikonjainak újrafestésével lep meg. Ez a bemutatkozás azért is hasznos, mert a szélesebb közönség külön kivétítve egyes képeiben beazonosíthatja az eredeti képeket. Perlaki eredetileg szobrásznak készült, de aztán „elcsábította” az üvegfestés. A sorozat 19 képből áll, melyekről a művész a következőképpen nyilatkozik:

„A Szent Koronával behatódobban néhány évvel ezelőtt kezdtem foglalkozni. Restaurátori munkám során hozzászóltam, hogy részletesen elemzem a műtárgyakat, de a Szent Korona nemcsak mint műtárgy foglalkoztatott, hanem mint olyan nemzeti ereklje is, amelyet minden magyarnak ismernie, értenie kell. Alig akad államiságunkkal egyidős, ezeréves, autentikus történeti emlékünkn.” „Ezen az érzelmi szálon túl, szakmailag is érdekes volt számomra a Szent Korona, mert ikonjai, annak készítmódja, a tűzzománctechnika komoly rokonságban áll az üvegfestéssel. Mindkettőnek üveg a hordozóanyaga, és mindkettő tűzben születik.

Az ikonok alapos tanulmányozása azt is világossá tette számomra, hogy az elmélyült szemlélődéshez, a részletek szépségének megmutatásához szükség van a képek valamilyen módon történő felnagyítására is. Hogy mindenki más is jól láthassa ezeket a szépségeket!” „Engem egész egyszerűen elbűvölt a Szent Korona. Elbűvölt többek közt gazdag, alig ismert ikonográfiai programja, például az ábrázolt személyek sora, elrendezése. És elbűvölt természetesen maga az ábrázolás módja, annak művészi-technikai szépsége is.”

„Ahogy a madár leesik a fáról” Meghalt Szabó Magda

Olyan természetesen írt, mint ahogyan folyik a víz a csapból, ahogyan esik az eső. S., *Úgy halt meg, ahogy a madár leesik az ágról*” – vehetjük kölcsön Füst Milán gondolatát Tóth Árpád halála kapcsán a Nyugat 1928-as számából.

Debrecenben született 1917-ben, s itt kapott latin–magyar szakos tanári és bölcsészdoktori diplomát 1940-ben. A helyi Református Leányiskolában, majd Hódmezővásárhelyen tanított 1945-ig, amikor a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa lett. 1949-ben megkapta a Baumgarten-díjat, de még abban az évben visszavonták tőle és állásából is elbocsátották. 1958-ig nem publikálhatott.

Az eredetileg költőként induló Szabó Magda 1958 után már regény- és drámaíróként tért vissza. A *Freskó* és *Az őz* című regények hozták meg számára az országos ismertséget. Ettől fogva szabadfoglalkozású íróként élt. Számos ön-életrajzi ihletésű regényt írt, az *Ókút*, a *Régimódi történet* és a *Für Elise* saját és szülei gyermekkorát valamint a 20. század elejének Debrecen-jét mutatja be. Sok írása foglalkozik női sorsok-

kal és kapcsolataikkal, például a *Danaida* vagy a *Pilátus*.

1947-ben kötött házasságot Szobotka Tibor íróval, akinek alakját *Megmaradt Szobotkának* című könyvében idézte fel. A férj halála után Szabó Magda lett hagyatékának gondozója.

Az egyik legtöbbet fordított magyar íróként regényei számos országban és nyelven megjelentek. Alapító tagja a Digitális Irodalmi Akadémiának.

Számtalan díjat kapott, az idén születésnapján Kósa Lajos, Debrecen polgármestere köszöntötte. Szerette városát, sütkérezett a fényben.

Szabó Magdát 2007. november 19-én, délután négy óraker kilencven éves korában érte a halál. Amikor Isten magához szólította, olvasott. Békében halt meg. Mint ahogyan belső békében élt már régóta.

Szabó Magdát csak szeretni és olvasni lehetett. Egy igaz emberrel kevesebb lett halálával a földön.

BÖRÖNDI LAJOS

Mózsai Ferenc emlékére

A *Magyar Irodalmi Lexikon* két Mózsai Ferencet tart számon, közülük az egyik Sánta Ferenc író fia, aki kevés művet adott közre. A másik Mózsai az „amerikai”, vagyis az emigráns Mózsai Ferenc. Ő az, aki most novemberben, hatvanéves korában elhunyt Budapesten.

Mózsai Ferenc, teljes nevén Mózsai Ferenc János, már csak életkoránál fogva sem nagyon lehetett volna ötvenhatos emigráns, hiszen a forradalom idején még csak kilencéves volt. A hetevenes évek közepén érkezett az Egyesült Államokba, miután 1970-ben elmenekült Magyarországról és szlaviztikát tanult Belgiumban, a leuveni egyetemen. Először Kaliforniában élt, majd 1978-tól már Chicagóban, s a nyolcvanas években, már amerikai állampolgárként, elég sűrűn járt haza. Polgári foglalkozására nézve utazási irodában dolgozott – ezért, gondolom, könnyen és viszonylag olcsón utazgathatott.

Feriből, mihelyt megérkezett Chicagóba, előbújtak irodalmi ambíciói. Szívós szervezőmunkával létrehozta – az *Arkánium* mellett- az egyetlen komoly magyar irodalmi folyóiratot Amerikában, a *Szivárvány*-t. Már maga a cím jelezte, ez a lap nyitva áll minden irányzat, minden nyomdaképes szerző előtt. Az 1980-tól először csak Chicagóban megjelenő lap a rendszerváltás után már magyarországi szerkesztőséggel összesen 18 éven át létezett. Írt is bele mindenki Határ Győzőtől és Tüz

Tamástól Kemens Géfinig és Tandori Dezsőig. A lap profilja kevésbé volt határozott, mint pl. a párizsi *Magyar Műhely*, de munkatársi gárdája és olvasóközönsége sokkal szélesebb. Én is közöltem benne gyakran, mikor-mit, verset, műfordítást és könyvkritikát.

Ennek a folyóiratnak a létrehozása és fenntartása volt Mózsai Ferenc legnagyobb teljesítménye, érdeme. Jól választotta meg magyarországi szerkesztőjét Zalán Tibor, illetve főmunkatársait Jankovics József és Szügyi Zoltán személyében. A *Szivárvány* színvonalát a szerkesztők ízlése szavaltotta. Mózsai verseket is írt, az évek során számos verseskötete jelent meg, de ezeket a kritika nem nagyon tartotta számon. Nem minden vers, ami annak látszik, nem minden témát kell megírni – különösen a moralizáló verseket fenyegeti az a veszély, hogy bár üzenetükkel egyetérthetünk, nincs bennük sok olyan kép vagy szöfűzés, ami izgalomba hozna. De az irodalomszervező és –támogató Mózsai Ferenc energiája általában feledtette a versíró Mózsai fogyatékoságait.

Tagadhatatlan tény tehát: Mózsai Ferenc beírta nevét a magyar irodalom történetébe. Én őt utoljára idén februárban láttam, egy irodalmi esten. Mondta, hogy végleg hazatelepült, láttam, hogy nincs nagyon jól. Lehet, hogy már hazatelepülésékor tudta, hogy beteg és hazament meghalni?

GÖMÖRI GYÖRGY (London)

S. Csoma János

Télvíz

*Most hull a hó, most lehalkul a zaj,
csendben szöszmötöl
sötét varjúraj
most béke van, most szelídek az álmok
most fegyverszünet
mind a frontokon
közel az ünnep
nézd el vétkeinket
bajszos, szakállas,
jóságos rokon*

S. Csoma János

Tanáctalanul

*Megyünk megyünk a sötétségben
sejtjük sejtjük, hogy merre járunk
de bizonyosság nincsen bennünk
mert nem látunk, oh rég nem látunk.*

*Uram! Adj nekünk – ne is többet
csak maroknyi világosságot
holnap késő lesz. Milyenek
hervadatlanul a lángok?
Uram! Mi körbe-körbe járunk
szemünk a sötét bekötötte
árménykunk ráhull a körökre.
Párhuzamosra kéne lelni
lányok jönnének velünk szembe
csókokkal áldandanák minket
s csókkal tudnánk rá felelni –
hol sugarai végigfutnak
a vég nélküli végtelennek
pórusainkba beivódva
megfoganna bennünk a gyermek.*

*Megyünk megyünk a sötétségben
sejtjük csak sejtjük, merre járunk
de bizonyosság nincsen bennünk
mert nem látunk, jaj! Rég nem látunk*

Luganói tanulmányi napok

A nyugati magyar értelmiségi élet legjelentősebb eseményei közé tartozik az 1977. és 1991. között évenként rendezett Luganói Tanulmányi Napok. Ezzel az elnevezéssel illette a **Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör**, közkeletűvé vált rövidített nevével a SMIKK a másfél évvel megalakulása után, 1977-ben elindított és 1991-ig rendezett luganoi akadémiai napjait, amelynek a maguk idejében a magyar emigráció szellemi életének jelentős évi eseményei közé tartoztak.

A konferenciákat mindig késő ősszel rendezték, mert a nyári évad elmúltával könnyebb nagyobb számban szobát kapni és a szállodai árak is szerényebbek. A találkozók helyének megválasztásánál szerepet játszott az a körülmény is, hogy a SMIKK elnöke, *Saáry Éva* író, festő és fotóművész Luganóban lakik. A 2007-es év jubileumai közé tartozik a Luganói Tanulmányi Napok megindulásának harmincadik évfordulója is. Ez kínálta az alkalmat, hogy a működésére visszapillantsunk, egyúttal emlékeztetve egy róla négy évvel ezelőtt készült munkára. Ez a 124 lapos, finom papírra nyomott és fényképekkel gazdagított könyvecske kifogástalan nyomdatechnikával 2003-ban készült, a *Szűz Rezső által* vezetett Szenci Molnár Társaság adta ki Budapesten, *Vass Dániel* fotóival és címlapján a körnek Török Pál festőművész által készített színes emblémájával.

A kötet bevezetőjében *Saáry Éva* a Tanulmányi Napok történetét eleveníti fel, nem személyes hangon és a maga szerepét téve előtérbe, hanem szakszerűen, tárgyilagosan, szinte kívülálló szemével nézve és értékelve mindazt, ami nagyrészt az ő műve volt. Az intézmény megszületésekor Svájci Magyar irodalom- és Könyvbarátok Körének nevezte magát és csak 1984-ben, amikor már képzőművészek is csatlakoztak hozzá, cserélte fel a Könyvbarátok megnevezést Képzőművészekre. Az elindítók, Zürichben élő írók és irodalomkedvelők, azt akarták, hogy a kör „a nyugati magyar alkotótevékenység támogatója és terjesztője legyen”.

Saáry Éva szerint magas szellemi színvonalra törekedtek, a magyar haza, a nemzeti eszmék szeretete és tisztelete vezérelte őket, hűségese

kívántak maradni 1956 örökségéhez, munkájukat demokratikus szellemben és cselekvési módon óhajtottak végezni, humanista magatartásra törekedtek, annak alapján, hogy az „*nem fogad el és nem támogat semmiféle faji, vallási vagy egyéb megkülönböztetést*”.

A Kör ügyvezető elnöke *Saáry Éva* lett, főtítkára pedig a zürichi *B. Szabó Péter*. Mind a ketten megtartották e tisztségüket a társaság megszűnéséig tizenhat éven át. A kornak és az emigrációs céloknak megfelelően, mint mások is e szervezet elindítói a szokványos egyesületi tevékenységen kívül rendszeres évi konferenciákra és könyvek kiadására is gondoltak. Sőt hamarosan elkezdték mind az első, mind a második terv megvalósítását. Akkor már jó ideje működött az évi tanulmányi heteket rendező Hollandiai Mikes Kelemen Kör, a katolikus Pax Romana és az európai protestáns Magyar Szabadegyetem. Előnyös volt az a körülmény, hogy *Saáry Éva* Luganóban lakott és a helyi viszonyokat jól ismerte. A konferenciák színhelye először a Paradiso nevű városrészben lévő Calypso majd később a Flora nevű szálloda lett. Az előbbi különösen megnyerő volt, mint *Saáry Éva* írta: „*A széles üvegfalon át a San Salvatore hegyre vivő fogaskerekű vasút piros vagonjainak jövése és a pálmákkal teli parkot lehetett látni. Az előtérben volt hely a könyvtársításra, a jobbra nyíló nagy ebédlőben pedig kiállítások rendezésére*”. A napi programokon kívül sikereseknek bizonyultak a Kör nevéhez illő és *Török Pál* által gondozott képzőművészeti kiállítások is.

Azután, hogy Magyarország ismét szabad és független lett, a luganói tanulmányi napok is másokhoz hasonlóan - részben hazatértek. A luganóiak is kezdtek Magyarországon konferenciázni, 1990-ben Szegeden és 1991-ben Egerben. Ezeken a régi nyugati résztvevők egy hányada már nem vett részt. A döntés vitatható volt. Kiderült, hogy a kétkelésig hosszú távon nem működik. Rövid idő után a Luganói Tanulmányi Napok megszűntek. Másoknál is problémát okozott az egyidejű külföldi és hazai tevékenység. Külön elemzést és vizsgálatot igényelne annak kiderítése, hogy nem ez a részbeni hazatérés volt-e az oka és kiindulópontja nyu-

gati magyar értelmiségi körök hanyatlásának, némelyek megszűnésének. (Bizonyítéknak kínálkozik a hazatérni nem kívánó Hollandiai Mikes Kelemen Kör változatlanul eleven működése.) A kétkelésig kilátástalannak bizonyult, még ha a politikai múlt részleges visszatérésének és személyei látványos szereplésének, ezek negatív következményeinek még nem voltak annyira látható jelei, mint napjainkban.

Lugano és az ottani tanulmányi napok szép és kellemes emlékek maradtak. Megrendezésük a nyugati magarság nagyszerű teljesítményei közé tartozik. Jó ötlet volt *Kerényi Károllyal* és a humanizmus kérdésével kezdeni 1977. október végén. Kerényi akkor már több, mint egy éve halott volt, de özvegye *Kerényi Magda* sokat tett emléke ápolásáért. A konferencián olyan jeles és nagyrészt ma már nem élő írók és tudósok méltatták életművét, mint *Dénes Tibor*, *Fáy Attila*, *Ferdinandy Mihály*, *Hanák Tibor* és Cs. *Szabó László* (a sorrend az előadásuk időbeli sorrendje). Az is jó ötlet volt, hogy később egy-egy fontos kérdéskör részletes megbeszélésére nem egy, hanem két-három konferenciát is rendeztek. A Magyar Mérleg című sorozat három rész-ből állt. Az első, 1978-ban a magyarországi szellemi élet 1948–1978 közötti harminc évével, a második az 1945 utáni nyugati magyar kulturális eseményekkel a harmadik a kisebbségi magyarok 1945-től 1980-ig terjedő kulturális tevékenységével foglalkozott. Az 1981-es konferencia témája „1956 – a befejezetlen forradalom” volt, majd 1982 és 1984 között újabb sorozat folyt *Gesta Hungarorum* címmel. Ebben a magyar történelem ezeregszáz évét áttekintve három részben a honfoglalástól Mohácsig, Mohácstól a Kiegyezésig és végül a Kiegyezéstől 1949-ig terjedő időszak volt az előadások tárgya. Az előadók Magyarországon és Nyugaton élő jeles történészek voltak. 1985-ben a két világháború közötti szellemi élet, 1986-ban a magyar forradalom utáni három évtized, 1987-ben „Pillantás a jövőbe”, 1988-ban a nyugati magyar irodalom, 1989-ben „Reményeink, Gondjaink” címmel a magyarországi helyzet, 1990-ben Szegeden a magyar-magyar kapcsolatok, 1991-ben Egerben „A demokrácia iskolája” címmel értekeztek. Ez utób-

bi alkalommal már többnyire kisebbségi magyarok adtak elő. A vendégek között volt két magyar miniszter az egri érsek és egy református püspök. Ez volt az utolsó évi konferencia. A felsorolt tanulmányi napokon száztól kétszázig terjedő számban vettek részt érdeklődők. A legtöbbben svájci és németországi magyarok voltak. 15 év alatt 92 előadó szerepelt az évi konferenciákon. Közük legtöbbször, hat alkalommal, *Csernohorszky Vilmos*, ötször adott elő *Hanák Tibor*, négyszer *Bogvay Tamás*, *Czettler Antal*, *Dénes Tibor*, *Ferdinandy Mihály* és *Gosztonyi Péter*. A képző- és iparművészeti tárlatok azután váltak jelentőssé, hogy szervezésükbe bekapcsolódott az erdélyi *Török Pál*. Jelentősek voltak a Kör irodalmi programjai, zenei és könyvbemutató estjei. A tárlatokon szereplő művészeknek és a kulturális estek előadóinak száma megközelítette a nyolcvanat. Megemlítendő még a Kör könyvkiadói tevékenysége. 1977 és 1992 között tizenhárom könyvet adott ki. Nagyrészt tanulmánykötetek, azoknak az előadásoknak a szövegei, amelyeket a szerzők a tanulmányi napokon tartottak.

BORBÁNDI GYULA

50 ÉVES A HÍRES BÉCSI „ILONA STÜBERL”

1957. november 4-én nyitotta meg Somlai házaspár, Ilona és Mihály, a „kicsi, de finom” éttermét a belvárosi Bräuner Strasse 2. sz. alatt.

Itt nem csak „többek között magyarosch” ételeket is kaphat a vendég, hanem egy 2005-ben meghirdetett versenyben egész Bécs legkedveltebb éttermévé választották.

BÉCSI NAPLÓ

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.fkkk.tvn.hu/beansnaplo

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 21/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (Cambridge), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszlőy Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Kántás János, Radics Éva, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWN

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 9 Euro, Magyarországon 900,- Ft, Németországban és a többi EU-államokban 13,60 Euro, vagy annak megfelelő összeg: Svájcban 22.- Sfr. Amerikában, Kanadában, Dél-Amerikában és Ausztráliában (légipostával) 22.- US dollár (24,40 Euro).

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Szakács Ervin, 1041 Capri Isles Bul. #228, Venice, FL 34292. Tel.: 941 483 4465

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirezoltan@hotmail.com

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librottrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Svájcban: B. Szabo Péter, Magyarház Alapítvány / Ungarnhaus Stiftung Buchmattweg 4, CH-8057 Zürich Bankszámla: UBS AG, 8098 Zürich Konto Nr. 100 100 01F EBAN: CH06 0023 0230 1001 0001F

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. Postgiro Nr.: 756987-4.

Névvél vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturzgasse 1a

Az „Átható csend-től” az „Éjbe szórt szavak”-ig – Saáry Éva költészetéről –

Szinte magam sem hiszem, mégis igaz: immáron éppen harmincöt éve, hogy Tollas Tibor kezembe nyomott egy köteg verset azzal, hogy „Gabikám olvasd el, mondj róla véleményt!”

Ó, ó! Kissé gyámoltalanul bámultam a papírcsomóra. Nem szerettem az ilyesmit. Mint Karinthy a humorban, én a lírában nem ismertem már akkor sem tréfát, mindent legnagyobbjainkhoz mértem, magamat is, tudván, hogy meg sem közelítem azokat a magaságokat, melyekben ők járnak: Babits, József Attila, Pilinszky, Weöres... Akik után talán már nem is lenne szabad magyar verset írni, így aztán mindig kicsit rossz lelkiismeretem volt – van még ma is –, ha egy-egy költemény-szerűség szinte akaratom ellenére kigyötörte magát belőlem. Mivel nem szerettem soha megbántani embertársaimat, meglehősen fanyalagva vettem át a kéziratot, amelynek első oldalán nem állt név, csak az alábbi sorok:

*egyre mélyebben
az
aszaló gyehennában
egyre közelebb
a
hetedik pokol*

*harsogó égzengéséhez
egyre mélyebben
egyre mélyebben
önmagamban*

Hoppá! Egyszerre én is hallottam a hetedik pokol harsogó égzengését.

– Kinek a versei? – kérdeztem kíváncsian.

– Nem mondom meg. Csak, ha jónak találod őket. Ha nem, felejtük el – válaszolta Tibor.

A kedves látogató távozása után lázas érdeklődéssel kezdtem olvasni a kéziratot. Verseket általában egyenként olvas az ember, külön ízlelgetve minden sort. Ezúttal azonban egy huzamban végigolvastam az egész gyűjteményt, és mire letettem az utolsó lapot, már beszívárgott az ablakokon a hajnali derengés.

Hogy miért? Nos, erre a kérdésre talán legjobb válasz, ha idézek néhány részletet a méltatásból, amelyet Saáry Éva „Átható csend” c. kötetéről írtam a *Nemzetlőr*-ben (1973. július/augusztusi, 280/281. szám, 7. old.):

Bizonyára nem véletlen, hogy az éppen fentebb idézett a szavak vezetik be ezt a minden szempontból rendkívüli verseskötetet. S a hetedik pokol e harsogó égzengésétől a címadó „*átható csend*”-ig nyaktörő út vezet: a „*nappalok meredek falán*”, „*állandó borzadályban*”, „*a költészet purgatóriumán*” át, a „*fégyelem vashordójába*” zárva, „*liliputi erő*” rabjaként, a „*kerékkötő igazság*” lerázhatatlan terhével a nyakunkban lépkedünk versről versre, ezer-szer meggondolt, mértani pontossággal eleve meg-szerkesztett lépésekkel; megbotlani nem szabad, nem is lehet: „*a józanság mindent feltérképező neonfényében*” szertefoszlik gyöngeségeink féltve őrzött álarca s minden apró önámítás a halálos bűn árnyékát veti.

Kegyetlen, hideg világ; e versek a végső elvonatkoztatás szóképletei s éppen ezért létünk csontvázát mutatják, nem elszórt csontokat, hanem a tudományos pontossággal felépített teljes csontvázat. S talán e szinte aszkéta-szigorúságú megszerkesztettség a kötet egyik legnagyobb érdeme; s ugyanakkor talán egyetlen hibája is, mert lehetetlenné teszi a szélső csapongást. Nem, ebben a kötetben nem lehet felelőtlenül kóborolni, aki nem versről versre halad, soha nem fogja felismerni, hogy ez az egész kötet egyetlen, hatalmas költemény, amelyben nemcsak minden vers, hanem minden szó is kettős értékkel rendelkezik, mint a tizes számrendszerben a számok; s aki ezt nem ismeri fel, úgy áll e kötet előtt, mint aki a remekbe készült mozaikban nem a képet csodálja, hanem az egyes kövek mesteri csiszoltságát.

Saáry Éva verseskötetének megjelenése kétségtelenül a magyar irodalmi élet jelentős eseménye s nemcsak az emigrációban.

Reménytelen költészet? Minden bizonnyal az. De hiszen nem is reményt akar adni. És kérdés: akare egyáltalán adni valamit? E kérdésnél sokkal fontosabb azonban az, amit ad, akarva-akaratlanul: erőt s hitet a reménytelenség tudatos hordozására és a csak önmagára számító, önmagának számot adó ember totális felelősségérzetét, amely közügyé avatja a legelvontabb képet s a legszemélyesebb vallomást is.

Átható csend: a dolgok időn és téren felüli rendjének csendje. Saáry Éva versei: e csend hieroglifái az önámítás mákonyát nem ismerő, szigorú lélek tükrölapiján.

Ezek után csak kissé félénk meghatottsággal tudtam közelíteni Saáry Éva legújabb verseskötetéhez, s azzal az aggódo izgalommal, amellyel az ember kedvenc élsportolójának legújabb fellépését várja: tudja-e azt nyújtani, amit eddig? Esetleg felülmúlja önmagát? Vagy – ne adj Isten – elmarad korábbi teljesítményei mögött? Tudom, tudom! Nagyon profán hasonlat. De nem tehetek róla: az izgalom ugyanaz...

Nos, nagyon hamar megnyugodtam: az átmenet szinte zökkenőmentes. Az „Átható csend” versei 1965–1972-ből származnak. Az „Éjbe szórt szavak” költeményeit az 1974-től 2001-ig terjedő idő versanyagából válogatta össze kiváló érzékkel *Péntek Imre*, tehát az időbeli „eltolódás” is minimális, ez a válogatás egyenes folytatása az elsőnek, sokkal inkább, mint a közben megjelent kötetek (*Százféle szerelem, 1984, Luganói tavasz, 1987, Káprázatok, 1987, Tüzes Tarló, 1988*). Az „Éjbe szórt szavak”-ról tehát voltaképpen elmondhatnám ugyanazt, amit harmincnégy évvel ezelőtt elmondtam az „Átható csend”-ről.

Saáry Éva költészetének változatlan aszkéta-szigora, mélyhűtött formai fegyelme, szavainak kettős értékűsége ma valahogy még többet mond vagy sejtet. A szavak közötti házagok mintha szakadékokká szélesedtek s mélyültek volna, a szavak felszínén simán sikló olvasó pillanatra sem tud szabadulni attól az érzéstől, hogy kifürkészhetetlen, halálos mélységek fölé hajózik egy halk, de rendkívüli gazdagsággal zenegő szimfónia tengerén, amelyben – ez a meglepetés – gyakran felcsendül az ebből a költészetből eddig száműzött rímek trianguluma.

Nem szabad, nem is lehet említés nélkül hagyni Péntek Imre szerkesztői érdemeit. A válogatás teljes egészében az ő műve, és nem hiszem, hogy – talán a szerzőn kívül – bárki is jobban meg tudta volna oldani ezt a feladatot. Így jött létre újra egy a maga nemében egyedülálló kötet, amelyet persze csak azoknak lehet ajánlani, akik érzékelik, hogy a nyomtatott szavak csak kapaszkodók a szakadékok szélén, amelyekbe mindenkinnek magának kell leereszkednie, s akik ismerik a szellemi élvezet gyötrelmét és e gyötrelmet élvezetét.

Saáry Éva: Éjbe szórt szavak. Válogatott versek, 1974–2001. Szerkesztette Péntek Imre. Pannon Tükör Könyvek, Zalaegerszeg, 2007. TUNYOGI CSAPÓ GÁBOR